

RÉFI ATTILA

Császári-királyi karabélyos és vértess törzstisztek
a francia háborúk idején
(1792–1815)

Életrajzi lexikon

RÉFI ATTILA

CSÁSZÁRI-KIRÁLYI
KARABÉLYOS ÉS VÉRTES TÖRZSTISZTEK
A FRANCIA HÁBORÚK IDEJÉN
(1792–1815)

Életrajzi lexikon
I. kötet A-H

Jókai Mór Városi Könyvtár
Pápa, 2015

Készült az Országos Tudományos Kutatási Alap (OTKA) támogatásával, a PD 104358 számú „Huszárok, vértések, ulánusok. A császári-királyi hadsereg magyar, német és lengyel lovastishti elitjének összehasonlító vizsgálata a francia háborúk időszakában (1792–1815)” című kutatási program keretében

A kötet borítója a „Das kais. u. kön. Dragoner-Regiment Nikolaus I. Kaiser von Rußland Nr. 5 von der Errichtungs-Periode (1721) bis in die Gegenwart” c. kiadvány 6. számú képmellékletének felhasználásával készült

Szöveg © Réfi Attila, 2015

Lektorálta Csikány Tamás

Felelős kiadó: dr. Hermann István

Nyomdai előkészítés és borítóterv: Domokos György

ISBN 978-963-9818-35-4

ISBN 978-963-9818-34-7ö

Jelen kiadvány a jogtulajdonos engedélye nélkül sem részben, sem egészben nem másolható, sem elektronikus, sem mechanikai eljárással, ideértve a fénymásolást, számítógépes rögzítést vagy adatbankban való felhasználást is!

Készült a pápai Jókai Mór Városi Könyvtár

Kötészeti és Soksorozító Műhelyében

Felelős vezető: dr. Hermann István

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés	7
A vértés és a karabélyos csapatnem kialakulása és fejlődése a Habsburg-haderőben	9
A kutatás tárgya és alapvető forrásai	20
A francia háborúk időszakának császári-királyi karabélyos- és vértesezredei	22
Életrajzi adatok	28
Életrajzi lexikon	33
Forrás- és irodalomjegyzék	119
I. Levéltári, kéziratári források	119
II. Felhasznált irodalom	125

BEVEZETÉS

Ezúton közreadásra kerülő munkánkban két, eltérő jelentőségű és súlyú, de egyaránt a császári-királyi elit katonaságához számító, Magyarországon kevéssé ismert nehézlovas csapatnem törzstisztjeinek bemutatását tűztük ki célul a francia forradalmi és a napóleoni háborúk időszakára vonatkozóan, életrajzi lexikon formájában.

A páncélos lovagok utódaiként, a vértések, a császárinak, majd 1745-től császári-királynak nevezett Habsburg-haderő egyik meghatározó csapatnemét alkották a 17. század elejétől egészen a 19. század második feléig. A lovasított lövésznek számító karabélyosok ugyanakkor csupán rövid életű, átmeneti csapatnemnek bizonyultak a 18. század második felében. Kisebb ismertségük azonban különösen indokolja, hogy velük is foglalkozzunk. Történetük ráadásul nagymértékben összefonódott a vértesekével, ezért célszerűnek tűnt az együttes bemutatás, amit a két csapatnem tisztikara közötti jelentős átfedés is indokol.

A francia forradalmi majd napóleoni háborúk negyedszázada az egyetemes történelem egyik kiemelkedő jelentőségű korszakát képezi. Az ehhez kapcsolódó, idén lezáruló bicentenáriumi évforduló sorozat pedig különösen időszerűvé teszi a franciák elleni küzdelemben mindvégig döntő szerepet játszó Habsburg-haderő két jellegzetes lovassági csapatneme ezen időszakhoz kapcsolódó történetének tudományos igényű feldolgozását is. Főleg annak tükrében, hogy erre mindeddig, nemhogy a magyar, de nemzetközi jellege ellenére az egyetemes hadtörténetírásban sem került sor.

Jelen munka ugyanakkor a szükséges történeti és szervezeti áttekintést leszámítva, nem az említett csapatnemek egészére, hanem, elsősorban forrás- és technikai természetű okokból, másrészt nagyobb jelentőségük következtében, alapvetően csak a felső vezetésüket alkotó törzstiszti karok vizsgálatára terjed ki.

A leszűkítést az is indokolja, hogy míg az adott csapattestek (ezredek) légnységét általában meghatározott területekről egészítették ki, így azok több-kevésbé leképezték az ottani lakosság etnikai összetételét, addig a tisztikar esetében a kép jóval vegyesebb volt, ők ugyanis a Monarchia különböző tartományyaiból, sőt a Monarchián túlról is érkezhettek. Ily módon jóval változatosabb, heterogénebb csoportot alkottak.

Nem elhanyagolható szempont az sem, hogy a 18. század közepétől kezdve a Habsburg Monarchia egész fennállása alatt a mindenkori haderő tisztikara különleges, kivételezett szerepet töltött be.

Egészen a legutóbbi időkig hiányoztak azonban a francia forradalmi és napóleoni háborúk császári-királyi tisztikarára irányuló vizsgálatok. Ily módon tehát a nemzetiségi, vallási, társadalmi viszonyaikra, illetve a katonai pályafutás révén történő társadalmi felemelkedésre vonatkozóan sem rendelkezünk részletes kutatási eredményekkel alátámasztott, átfogó képpel. Mindössze néhány kellően nem megalapozott, egyedi, kiragadott példák alapján levont általánosító, sok esetben nem helytálló szakirodalmi megállapításra támaszkodhatunk.

Bár a vértess- és a karabélyosezredek legénységének hadkiegészítése az osztrák-német örökös tartományokból és a Vencel-korona országaiból történt, vizsgálatuk magyar szempontból sem érdektelen. Egyrészt a közös, császári-királyi hadsereg fontos alkotóelemei voltak, másrészt a tisztikarukban jó néhány magyar, illetőleg magyarországi származású személy is szolgálatot teljesített. Nem utolsósorban pedig gyakran állomásoztatták őket a magyar korona országaiban, így sok esetben szoros kötődés jött létre, illetve erőteljes kulturális transzfer zajlott le az egyes ezredek katonái, főként természetesen a tisztikar, valamint a helyi társadalom között. Gyakran választottak például magyar feleséget, de adott esetben idegen származású, nőtlen tisztok is letelepedtek hazánkban katonai szolgálatuk lezárultával. Így nem meglepő, hogy sokan nyertek közülük magyar honosságot, ún. indigenátust is.

Ráadásul a vértess, illetve karabélyos törzstisztek vizsgálata egyúttal magában rejtje a tipikusan magyar lovas csapatnemmél, a huszársággal, illetve utóbbi törzstiszti karával történő további összevetés lehetőségét is.

Végezetül az egyes életrajzok helyenként magyar vonatkozású kultúrtörténeti adalékokkal is szolgálhatnak, mint például Johann Kaspar Danzer őrnagy esetében, aki katonai szolgálatán túl a magyarországi gyorsírási megalapozója is volt, amivel közvetve ugyan, de nagymértékben hozzájárult a reformkori társadalmi, politikai nyilvánosság megteremtéséhez.¹

1 Az országgyűlések és a törvényhatóságok ülésein elhangzottaknak a sajtó számára történő rögzítése ugyanis alapvetően a Danzer által meghonosított Taylor-féle gyorsírási rendszer alapján történt hazánkban. Érdekességgént ugyanakkor említést érdemel, hogy például Kossuth Lajos e rendszert nem ismervén, saját maga által kifejlesztett jegyzetelési módszert alkalmazott.

AVÉRTES ÉS A KARABÉLYOS CSAPATNEM KIALAKULÁSA ÉS FEJLŐDÉSE A HABSBURG-HADERŐBEN

A francia háborúk kezdetén fennállt vértess- és karabélyoseredek a császári-királyi hadsereg legelőkelőbb lovassági alakulatainak számítottak, előbbiekráadásul a legrégebbieknek is. A vértess, a csak rövid ideje fennálló karabélyosokkal szemben, ugyanis ez időre már hosszú és többnyire dicsőséges múltat tekinthettek vissza. Genezisük, korai történetük azonban, más csapatnemekéhez hasonlóan, teljes pontossággal nehezen rekonstruálható. A rendelkezésre álló vonatkozó szakirodalom ugyanis korántsem mentes a bizonytalan, gyakran egymásnak ellentmondó adatoktól, főleg a 16. századi történetüket illetően.

Ennek kapcsán feltétlenül el kell mondani, hogy a tűzfegyverek megjelenése és elterjedése, valamint a gyalogság fő fegyvernemmé válása következtében a nyugat-európai lovasság 16. századi fejlődéstörténete egyértelműen az útkeresés jegyében telt. Alkalmazásukat meglehetősen bizonytalanság jellemezte. Számos, zsákutcának bizonyuló, rövid életű, gyakran egymáshoz meglehetősen hasonló, átmenetinek bizonyuló csapatnem jelent meg, melyek között a kései kutató számára nehéz eligazodni. Majd csak a század végén, illetve a következő század első felében kezdtek a későbbiekben is meghatározó, alapvető csapatnemek többé-kevésbé állandó formát ölteni, felszerelés, fegyverzet és harcászati alkalmazás tekintetében.

Mindezek tükrében, a vértess, illetve a karabélyosok létrejötte és fejlődése kapcsán a következők tűnnek többé-kevésbé biztosnak.

A vértess megnevezéssel a 15. század végén találkozunk első ízben. I. Miksa német király² és osztrák főherceg ugyanis 1498. május 28-án keltezett páten-sében, melyet az alsó-ausztriai rendekhez intézett száz „Kyrisser”-nek nevezett lovaskatona felállításáról rendelkezett.³ A kizárólag nemesekből álló „Kyrisser”-eket a lovagok mintájára, lovaikkal együtt tetőtől talpig páncél borította.

Ennek kapcsán meg kell jegyezni, hogy a német „Kürass” kifejezés való-színűleg a francia cuirass (bőrpáncél) szóból származik és kezdetben a testet beborító páncélzat egészére utalt, később azonban már csak a tulajdonképpeni vértre vonatkozott, mely két részből, a mell- és hátvértből állt. A „Kürassier”,

2 1508-ban lett majd csak császár.

3 Wrede III/1. 3. o.

magyarul „vértés” kifejezés pedig a „Kürass”-t viselő katona megnevezéseként jött létre.⁴ Páncélos, nehézlovas mivoltuknak megfelelően a lököerejükre alapozott erőteljes roham és a hidegfegyverekkel való harc volt alapvető rendeltetésük. Élükön négy százados állt, továbbá valamennyiük mellé egy könnyűlovas lövész, valamint kettő, lándzsával felszerelt fegyvernököt is adtak.⁵

A „Kyriss” megnevezés azonban rendkívül rövid idő alatt, már az 1500-as évek elején eltűnt az ismert forrásokból, és helyette a német mintára felszerelt vagy röviden német lovasság elnevezés jelent meg, amely azonban továbbra is hasonló szervezeti formát takart. Az e névvel illetett lovasok teljes páncélzattal, két puskával, törrel és lándzsával rendelkeztek. Utóbbi a 16. század vége felé azonban eltűnt a fegyverzetükből.⁶

A tulajdonképpeni vértések ugyanakkor, valószínűleg előbbiektől függetlenül fejlődtek ki, mégpedig Németalföldön a spanyolok ellen folytatott szabadságharc során, Nassau Vilmos orániai herceg katonai reformjainak köszönhetően.⁷

A németalföldi mintára felszerelt és immár vértésnek (Kürassier) nevezett lovasok a császári haderőben is hamarosan megjelentek. Így már Esztergom 1595-ös ostromában gróf Adolf von Schwarzenberg vezetése alatt 1000 vallon vértés vett részt.⁸

Fegyverzetük két keréklakatos, más néven dörzskerekes pisztolyból,⁹ nehéz kardból, valamint védőfelszerelésként sisakból, nyakvértből, illetve térdig érő teljes vértézetből állt.¹⁰

A lőfegyverek jelentőségének növekedésével együtt már a 16. század első harmadában kifejlődött a lovasított lövészek típusa is, akiket egyúttal szintén önálló egységekbe formáltak.¹¹ Az ugyancsak páncélozott, de kézi lőfegyverrel ellátott nehézlovasokat, fő fegyverük, a muskétánál jóval

4 Az elnevezés kapcsán ugyanakkor érdemes megjegyezni, hogy a magyar népryelv a későbbiekben találóan vasas német vagy egyszerűen csak vasas névvel illette a csapatnem hazánkban gyakran állomásozó katonáit.

5 Wrede III/1. 3. o.

6 Uo. 4. o.

7 Denison 202. o.

8 Bagi 112. o.

9 Gyakorlatilag a keréklakat feltalálása tette lehetővé a lovasság lőfegyverrel történő felszerelését. Ez biztosította ugyanis a könnyű, egy kézzel történő kezelhetőséget, szemben a nehézkesen működtethető kanócos tűzfegyverekkel. 01. Fejlődéstörténet <http://fegyvermester.hu/fegyverismeret.html> (letöltve: 2015. február 15.)

10 Wrede III/1. 5. o.; Bagi 112. o.

11 Bagi 111. o.

könnyebb és rövidebb, keréklakatos szerkezetű arkebúz nyomán, eleinte főként arkebúzosoknak hívták.¹²

A löfegyverek használata és a gyalogság szerepének meghatározóvá válása egyúttal a lovasság harcászatiának is jelentős módosulását hozta. Alkalmazásukat gyakorlatilag alárendelték a gyalogságnak és a szálfegyverrel végrehajtott, klasszikus roham helyett immár az ún. karakol (caracole) vált körükben általánossá.¹³

A több, rendszerint öt sorban felsorakozott lovasság ezen harcászati mozgása azt jelentette, hogy a lovasok lassú jármódban, löfegyverük hatótávolságán belülre megközelítették az ellenséget, majd mindkét pisztolyukkal, illetve az arkebúzzukkal az ellenségre lőttek, ezt követően pedig egy teljes jobb- vagy balfordulattal visszatértek az egység leghátsó sorába tölteni. Egyúttal ily módon szabaddá tették a helyet a következő sornak a tüzeléshez. E nagyszabású, de nem túl eredményes körforgás a csaták során a nehézlovasságnak szinte kizárólagos alkalmazási módjává vált. A kard használata ezzel összefüggésben jelentősen háttérbe szorult. Előbbiek révén egyúttal a lovasság legfőbb erőnyeit, a gyorsaságot és a lendületet is egy időre elvesztette.¹⁴

A harmincéves háború legnagyobb hadvezére, Gusztáv Adolf svéd király felismerte ezt, és könnyítette felszerelésű vérteseit újfent a lendületes lovasrohamokra, a karddal vívott harcra képezte ki, amivel számos sikert értek el a háborúban. A későbbiekben azonban ismét a lóról folytatott tűzharc került előtérbe.¹⁵

Hadszervezeti szempontból jelentős mérföldkőnek bizonyult, hogy a harmincéves háború kezdetétől a császári lovasságnál is megjelent az ezred mint adminisztratív fogalom. Ezzel együtt a csapattestek fennállása is tartósabbá vált. A harmincéves háború kezdetén fennállt lovasezredek 500–1000 fősek voltak, és leginkább vértess- vagy arkebúzosezred megnevezést kaptak.¹⁶ Állományukban, bár a névadó csapatnemhez tartozók mindig többségben voltak, a két csapatnem még többnyire keveredett, és csak az alegységek szintjén különült el.¹⁷ Sőt újabb csapatnemként már 1602 végén megjelentek az ún.

12 <http://hu.wikipedia.org/wiki/Musk%C3%A9ta> (letöltve: 2015. február 13.); Wrede III/1. 5–6. o.

13 Nagy-L. István 30. o.

14 Csikány 12. o.; *Hadtudományi Lexikon* 1420. o.

15 *Hadtudományi Lexikon* 1420. o.

16 Wrede III/1. 7, 11. o.

17 Uo. 8. o.

dragonyosok is a császári haderő soraiban.¹⁸ Ezek kezdetben lovasított, gyalogos lövészek voltak, akik lovon közlekedtek, de lóról szállva, gyalogos katonamódjára harcoltak. Később azonban teljes értékű lovassággá válva, egyfajta átmenetet képeztek a nehéz- és a könnyűlovasság között. Kezdetben önálló századokat képezve, illetve a vértés-, valamint arkebúzósezredekbe betagolva működtek. Majd a harmincéves háború során önálló ezredeik is megjelentek.¹⁹ A „német mintára felszerelt lovasok” megnevezéssel jelölt katonatípus ugyanakkor ez időre már eltűnt.²⁰

A vértéseket a harmincéves háború kezdetén még teljesen páncél borította. Vassisakot viseltek, sisakrostéllyal, nyakvérttel, továbbá rákozott mell- és hátvértet, vaskesztyűt, kéz- és lábvértet, valamint magas csizmát.²¹ Fegyvereik nehéz pallos és két pisztoly voltak. A súlyos tehernek megfelelően lovaik is a legerősebb fajtákból kerültek ki.²²

Fennállásuk során legnagyobb számukat a harmincéves háború során, 1636-ban érték el. Nem kevesebb, mint 66 ezredük állt ekkor fent.²³

A hosszú és kimerítő háborúskodás lezárását követően, az 1649–1650. évi hadseregszükséglet nyomán azonban már csak kilenc vértésezzred maradt állva. A továbbiakban ezek, valamint egy dragonyósezzred képezték a kifejlődő állandó császári hadsereg lovasságának magját.²⁴ III. Ferdinánd császár ugyanis elrendelte, hogy kilenc gyalog-, kilenc vértés- és egy dragonyósezzredet a korábbi szokásoktól eltérően ne oszlassanak fel, hanem béke idején is tartsanak fegyverben. Az állandó hadsereg megteremtése mindazonáltal nem jelentette azt, hogy a hadsereg akár az egységek, akár a létszámok tekintetében jelentős állandóságot mutatott volna; csupán annyit, hogy békeidőben is fennállt egy bizonyos nagyságú haderő.²⁵

Előbbiekből kitűnt, hogy ettől kezdődően lovas csapatnemként csak a vértéseket, illetve a dragonyósokat különböztették meg.²⁶ Az arkebúzos csapattek ugyanis még a harmincéves háború vége felé eltűntek a császári haderő soraiból.²⁷

18 Bagi 115. o.

19 Wrede III/1. 8. o.

20 Uo. 5. o.

21 Wrede III/1. 43. o.

22 Uo. 44. o.

23 Uo. 43. o.

24 Uo. 8. o.

25 Nagy-L. István 14. o.

26 Wrede III/1. 8. o.

27 Uo. 51. o.

A fennmaradt vértesezredek felszerelésében jelentős változás következett be a harmincéves háború utáni időszakban. A lovak páncélzata teljesen eltűnt, a lovasok páncélzata pedig az immár nyitott, de még tarkóvédővel és orrvassal ellátott sisakra, illetve kovácsoltvas mell- és hátpáncélra csökkent, esetenként azonban utóbbiakat is bőrből készült védőalkalmatosság váltotta fel.²⁸

A páncél alatt világosbarna, jól záródó, bőrből, később gyöngyház szürke posztóból készült, csípőig érő, alacsony állógallérral és hajtókával²⁹ ellátott rövid kabátot viseltek. Ezenkívül szorosan testhez simuló, többnyire vörös színű nadrágot, bagariabőrből készített, hosszú, térd felett végződő lovaglósizmat, a páncél felett pedig fehér, posztóból készült a nyaknál összefogható, ujjatlan ún. körköpenyt, illetve bőrkesztyűt hordtak.³⁰

Fegyverzetüket két darab méretes, esetenként a fél métert is meghaladó hosszúságú pisztoly és egy lovassági karabély alkotta, kiegészítve a hosszú egyenes pallossal. Lőfegyvereik kapcsán meg kell jegyezni, hogy a keréklakatos szerkezetű fegyvereket a lovasságnál ekkoriban már fokozatosan elkezdték kiszorítani a modernebb kovás fegyverek.³¹

1715 októberében, a török elleni háborúra készülvén, VI. Károly császár elrendelte, hogy az akkoriban 12 ún. rendes századból álló vértesezredek mindegyikében, előbbiek mellett egy karabélyos századot, korabeli kifejezéssel kompániát is állítsanak fel. Az ez időben fennállt 20 vértesezredben erre sor is került, a Lombardiában állomásozó Visconti-vértések³² kivételével, amelyet csak később egészítettek ki karabélyosokkal. Az újonnan felállított alegységek az ezreden belül kintüntetett helyet töltötték be. Élükre kizárólag haditapasztalatokban bővelkedő, közismerten vitéz kapitányokat neveztek ki. Ugyanígy a többi tisztet, illetve a legénység tagjait is a megbízhatóbb, magasabb és erősebb emberek közül választották ki, akik mindegyikének a fizetése is magasabb volt, mint a rendes századokban szolgáló azonos rangú bajtársaiké.³³

Szintén nehézlovasnak számítottak, így felszerelésük és öltözetük is hasonló volt a vértesekéhez, azonban lovaik könnyebbek voltak és a málhájuk is

28 Meynert III. 158. o.; Wrede III/1. 13. o.; Zachar, 1990. 14. o.

29 Az ún. német kabát hosszú ujjait visszahajtva és gombbal rögzítve viselték, miáltal láthatóvá vált a kabát színes bélése. Ezt nevezték hajtókának, mely fokozatosan az egyes ezredek megkülönböztető jegyévé vált. Barcy 13–14. o.

30 Berkó 11. o.; Wrede III/1. 14–15, 45. o.

31 Meynert III. 158. o.

32 Fenti vértesezred 1632-től 1734-ig állt fenn. Wrede III/2. 564. o.

33 Meynert IV. 54. o.; Wrede III/1. 45, 69. o.

kevesebb volt, hogy szabadabban és akadálytalanabban mozoghassanak és harcolhassanak. Ezzel együtt könnyebb csizmát is viseltek, de vértet ők is hordtak.

Bár a lovassági mellett gyalogsági kiképzésben is részesültek, alapvető rendeltetésük a lovas tűzharc volt, ezért huzagolt csövű karabéllyal voltak felszerelve. Hidegфegyverük pedig, a vértesekétől eltérően, görbe szablya volt.³⁴

A 18. század közepén a vértesek és a karabélyosok megjelenésében egyaránt jól látható változást hozott, hogy a soraikban már az 1720-as évektől megjelenő, háromszögletű, tollforgóval díszített és paszománnyal³⁵ szegett kalap viselete ekkorra kizárólagossá vált, teljesen felváltva a fémsisakot. A korszak jellegzetes viseletének számító, a polgári öltözetbe is átvett, három oldalán felhajtott, filcből készült kalap fejrészébe ugyanakkor 1757-től, vágás elleni védelemként, fémből készült, hajlított keresztpántokat is elhelyeztek.³⁶ Szintén ez évtől a vértesek alul mindkét oldalt felhajtott rövid kabátjának fehér színt írtak elő pipacsvörös hajtókával, sárga vagy fehér gombokkal, vörös béléssel, valamint vörössel szegélyezett fehér vállrojjtal. Utóbbit azonban csak a jobb vállon viselték a tölténytáska szíjának rögzítése céljából.³⁷ Az egyenruházatra vonatkozóan 1765 és 1771 között kiadott rendeletek alapján egységesen fehér posztónadrágot kaptak. Továbbá, ha nem díszben voltak, erre felhúzható, oldalgombolós vászonnadrágot, ún. lovaglónadrágot is előírtak számukra.³⁸ Ezt egyébként nem a csizmába tűrve, hanem azon kívül, a csizmaszárra húzva viselték. Maga a csizma ugyanakkor a korábbihoz képest jelentősen nem változott. A kabát alatt fehér színű, ujjas mellényt hordtak. A közlegényeknél a paszomány lekerült a kalapról, helyette színes oldalbojtokat viseltek. A körköpeny helyett pedig a fehér színű ún. roquelaurs-t vezették be, mely tulajdonképpen hosszú felsőkabát volt. Az egyes ezredek immár gyakorlatilag csak a paszományok, illetőleg oldalbojtok, valamint a lótakaró, akkori nevén a sabrak színében, végül a nyereghez rögzített pisztolytáska borításában különböztek.³⁹

34 Meynert IV. 54. o.; Wrede III/1. 46, 69. o.

35 Fonalakból vagy fémszálakból szőtt lapos szalag, melyet rendszerint zegzugos mintázat díszített. Neve az olasz „Passamano” szóból ered. Barcy 285. o.

36 Förster–Hoch–Müller 96. o.; Wrede III/1. 46. o.

37 Wrede III/1. 47. o.

38 Barcy 27. o.; Wrede III/1. 21. o. – A magyarországi kiegészítésű huszárezredekben is rendszeresített, később a civil öltözködésben is teret nyert fenti viselet német neve, a „Reithose” a magyar népnyelvben rajthúzlí megnevezéssel terjedt el.

39 Wrede III/1. 47. o.

A fegyverzet tekintetében jelentős változás nem történt, maradt az immár 1770 mintájú, négy kg-os, 84 cm hosszú csövű karabély, kivéve az altiszteket, tőlük ugyanis elvették, továbbá a pár pisztoly, valamint a 84–89 cm hosszú pengéjű, 2,8 kg tömegű pallos, amelyet immár csak az egyik oldalán éleztek.⁴⁰ Hüvelye bőrrel bevont bükkfából készült. A legénység számára ugyanakkor 1771-től vasból készült, illetve vasbevonatú hüvelyt írtak elő. Ami a páncélzatot illeti, már csak a hét kg tömegű, feketített mellvért maradt használatban. A katonai szertárakban továbbra is megőrzött hátrészt többé nem hordták, kivéve az 1787 és 1791 között zajló utolsó török háborút.⁴¹

A lovasság harcászataát illetően is meghatározó változások vették kezdetüket ekkoriban. Míg ugyanis a 18. század első felében is a lovasság még elsősorban karabélyát, illetve pisztolyát használta, addig a század közepe táján II. Frigyes porosz király ismét a szálfegyverrel, tömegben végrehajtott lovassági rohamot kezdte előnyben részesíteni, amihez értelemszerűen az ellenfeleknek is alkalmazkodni kellett.⁴²

Az új trend ellenére az 1745-től már császári-királyinak hívott Habsburg-haderőben továbbra is megmaradtak a karabélyosok, azonban az osztrák örökösödési háborútól (1740–1748) kezdődően, 80–100 fős kompániákat gyakran hosszabb időre is leválasztották anyaezredeikről, és ezeket különböző fontos feladatok végrehajtására, egyesítetten, önálló karabélyos csapattestet formálva alkalmazták. Elitcsapat jellegüket azonban ekkor is megőrizték, ami abban is kifejezésre jutott, hogy élükön ilyenkor egy magasabb rangú tábornok állt.⁴³

E folyamat tetetözéseként, 1768-ban, szeptember 14-i császári határozat alapján hivatalosan és véglegesen is leválasztották a karabélyos századokat a vértesezredekről, és két önálló karabélyosezredet hoztak létre. Az Albert szász-tescheni herceg, tábornagy tulajdonába helyezett első karabélyosezredet 14 karabélyos kompániából, a második, gróf Michael Anton Ignaz Althann lovassági tábornok által tulajdonolt ezredet pedig négy karabélyos, illetve tíz lovasgránátos kompániából alakították ki. Utóbbi szintén elit katonaságnak számító csapatnemet a karabélyosokkal egy időben, 1715-ben hozták létre a

40 *Krieg gegen die Französische Revolution* 238–239. o.; Wrede III/1. 23. o.

41 http://kavallerie.at/index.php?option=com_content&view=article&id=16&Itemid=27 (letöltve: 2015. február 7.); *Krieg gegen die Französische Revolution* 239. o.; Wrede III/1. 48. o.

42 Förster–Hoch–Müller 24. o.; Nagy–L. István 30. o.

43 Wrede III/1. 69–70. o.

dragonyosezredekbe tagolt gránátos kompániák keretében.⁴⁴ 1768-ban azonban megszüntetésre, illetőleg átszervezésre kerültek.

Kezdetben a két karabélyosezred hét ún. svadronból épült fel.⁴⁵ Az egyes svadronokat két-két kompániából hozták létre, azonban az 1770-ben kiadott, de csak 1771 májusában hatályba lépő új szabályozás alapján a lovasság esetében megszűnt a kompánia elnevezés.⁴⁶ A lovasszáhad fogalmának ettől kezdve a harcászati és közigazgatásilag is egy egységet képező svadron felelt meg.⁴⁷ Ezek ugyanakkor párosával egy osztályt, más néven divíziót képeztek, mely az ezreden belüli harcászati alapegységnek számított.⁴⁸

A császári-királyi haderőben 1758-tól új, könnyűlovas csapatnemként ún. *chevauxlegers*, vagy magyarosan sivalizsérnek nevezett alakulatok is rendszerezésre kerültek.⁴⁹ Sőt 1759-ben már első önálló ezredük is megalakult.⁵⁰ 1769-től ugyanakkor a karabélyosezredek egyik svadronját is sivalizsérre szervezték át, valamint egy újabb sivalizérsvadront is felállítottak mindkét ezredben.

A továbbiakban így módon egy karabélyosezred hat svadron, illetve három osztály karabélyosból és két svadron, vagyis egy osztály sivalizsérből állt.⁵¹ A karabélyosoktól eltérően a vértesezredek 1771-től ugyanakkor mindössze három osztályt alkotott.

Miután a dragonyosok, karabélyosok, vértések és sivalizsérek egyaránt az örökös tartományokból, illetve a Német-római Birodalomból kerültek hadkiegészítésre, összefoglalóan német lovasságnak is nevezték őket. Így módon téve különbséget köztük és az ekkoriban már egyre nagyobb teret nyerő magyarországi huszárok, illetve a későbbiekben, 1784-től a császári-királyi haderőben is megjelenő, lengyel eredetű ulánusok között.⁵²

Az újonnan létrehozott karabélyosezredek sajátossága volt, hogy miután harcedzett és válogatott emberekből kellett, hogy álljanak, nem toborozhattak

44 Uo. 70. o.

45 Uo. 70. o.

46 Nagy-L. István 165. o.

47 Wrede III/1. 19. o.

48 Safáry-Zachar 12. o.

49 A francia eredetű „*chevaux légers*” kifejezés könnyűlovast jelent. Ennek németes formája a „*Chevauxlegers*”, amely a 18. század közepén a gyorsan mozgó könnyűlovasság iránt megnövekedett igény következtében létrehozott, német mintájú könnyűlovasság megnevezésére szolgált.

50 Wrede III/1. 71. o.

51 Uo. 70. o.

52 Wrede III/1. 9. o.

újoncokat, hanem a többi német ezred tapasztalt és rátermett legénységéből áthelyezés révén nyerték kiegészítésüket. Így tisztjeik sem lehettek olyanok, akik korábban még sehol nem szolgáltak. Önköltséges hadapródok azonban ezekben is megkezdhették katonai szolgálatukat.

A tisztok, valamint a legénység egyenruhája és felszerelése általánosságban megegyezett a vértesekével. Ennek megfelelően a korábbi gránátos kompániák legénysége is a háromszögletű kalapra cserélte addigi medvebőr süvegét. A karabélyos közlegények számára ugyanakkor kitüntetésként engedélyezték, már 1767-ben, vagyis még az önálló ezredek megalakítása előtt, hogy kalapjaikon a vértes káplárokéval megegyező méretű paszományt viselhessenek. Altisztjeik pedig ennél is szélesebb paszomány viselésére voltak jogosultak. Mindkét ezred számára fehér, rövid kabát viselését írták elő pompadour-rózsaszín (halványpiros) hajtókával.

Végül fegyverzetük szintén megegyezett a vértesekével, így természetes mellvértet viseltek, továbbá a korábbi gránátosok is immár karabélyt kaptak szuronnyal ellátott kovás puskáik helyett.⁵³

1769-ben a gyalogsághoz hasonlóan a lovasság ezredeinél is állandó számozást vezettek be. A rendelet kiadásának napján, 1769. augusztus 15-én, az akkor érvényes rangsorrend szerint, tekintet nélkül az ezredek csapatnémére, az egész lovasságban egységesen állapították meg a számokat. Az első helyeket az uralkodóház tulajdonában álló ezredek foglalták el a családtag rangja szerint, majd ezt követte a többi sorezred a tulajdonos rangja szerint, az azonos rangúaknál rangidősség szerint, majd a sort a határárezredek zárták.⁵⁴

Ekkor 15 vértesezred állt hadrendben, négyet azonban 1775-ben megszüntettek, illetve egy ezredet ugyanekkor, egy másikat pedig 1779-ben dragoonys-ezreddé szerveztek át. Így 1780-tól kilenc vértesezred maradt egészen 1798-ig.⁵⁵

Ebben az esztendőben ugyanis, a franciák elleni első koalíciós háború lezárultát követően, a vereséggel végződő küzdelemsorozat tapasztalatai alapján a császári-királyi hadvezetés nagyszabású reformokat irányzott elő, jelentős részben a lovasságot érintően.

Így mindenekelőtt megszüntették az egész lovasságon belüli rangszámokat, és helyette az egyes ezredek csapatnemenként kaptak immár hadrendi számnak nevezett sorszámokat, továbbra is tulajdonosaik rangidősségének

53 Uo. 71. o.

54 Nagy-L. István 163. o.

55 Wrede III/1. 47. o.

megfelelően. Együttal elrendelték, hogy az ezredek ettől kezdődően állandóan az ezredtulajdonos nevével és hadrendi számukkal együtt jelöltesse.⁵⁶

A század közepén megindult, a francia háborúk során még jobban kiteljesedő tendenciának megfelelően, miszerint a csaták során a lovasság alkalmazására ismét a szálfegyverrel végrehajtott nagy lovasrohamok váltak jellemzővé, a karabélyos csapatnem végleg megszüntetésre került. Addig fennállt két ezredük három-három karabélyososztályából így egy-egy új vértesezredet szerveztek. Leválasztott két svalzisérosztályukat pedig szintén egy újabb vértesezred létrehozásához használták fel.⁵⁷

Ezzel immár 12 vértesezred állt hadrendben, legnagyobb számukat elérve így a vizsgált korszak folyamán.

Az 1798-as reformokhoz kapcsolódóan a ruházatot, a felszerelést és a fegyverzetet illetően is átfogó változtatások kerültek végrehajtásra, jelentős módosulást hozva megjelenésükben, karakteresen meghatározva azt gyakorlatilag egész további fennállásuk során. Így, mindenekelőtt, a háromszögletű kalapot a fekete bőrből készült, a homlokrészen sárgaréz lemezzel borított, római mintájú, archaizáló, tarajos sisak váltotta fel. A tisztek számára ugyanakkor a szolgálaton kívül továbbra is engedélyezett volt a kalap viselete.⁵⁸ A fehér, rövid kabát állógallérjára paroli⁵⁹ került a közepén egy kis gombbal. Az ujjas mellényt alacsony állógallérral látták el, és nagy hőségben immár a rövid kabát helyett is viselhették. A roquelaurs szintén állógallért kapott parolival ellátva. Az oldalgombolós lovaglónadrág ekkor már szürke sávolyszövetből készült. A csizma pedig jóval rövidebb lett, és immár a térd alatt végződött.⁶⁰

A továbbiakban is megmaradt mellvértet a szélénél a legénység esetében fehér bőrrel, a tiszteknél pipacsvörös bársonnyal díszítették, utóbbiaknál a szegély aranyozott részsögeket is kapott. A harcászati alkalmazás említett megváltozásával összefüggő jelentős változás volt, hogy a vértések esetében a karabély használatát megszüntették. Mindössze svadrononként nyolc fő maradt, kivételképpen, 1798 mintájú, 84 cm hosszúságú huszárkarabéllyal, további nyolc pedig huzagolt csövű, 69 cm hosszúságú lovassági karabéllyal felszerelve.

56 Wrede III/1. 48. o.

57 Uo. 71. o.

58 Haythornthwaite–Fosten 11. o.; Wrede III/1. 24. o.

59 A hajtókára, illetőleg a gallérra vart színes szövetcsík, mely az egyes csapattestek (ezredek) megkülönböztetésére szolgált.

60 Wrede III/1. 48. o.

A pisztolyokat azonban továbbra is mindenkinek meghagyták, akárcsak a lényegeiben változatlan formájú pallost.⁶¹

Ezt követően a ruházat, a felszerelés és a fegyverzet a korszak folyamán jelentősen már nem módosult. Szervezeti szempontból ugyanakkor az ismét vereséggel végződött második koalíciós háború újra nagyobb szabású, a vértéseket is érintő változásokat hozott.

Így, 1801. december 5-én keltezett rendelet alapján, 1802. február 1-jével három vérteszazred feloszlásra került, egyet pedig dragonyosezreddé alakítottak. Számuk így nyolcra csökkent. Az ezredenkénti állományt ugyanakkor nyolc svadronra emelték, miután minden megmaradt ezred egy-egy osztályt, vagyis két-két svadront kapott a feloszlátott ezredek soraiból.⁶² A harmadik koalíciós háborút követően, 1806-ban azonban ismét hat svadronra csökkentették a vérteszazred állományát.⁶³ Újabb jelentős szervezeti változásokra a francia háborúk időszakában ezt követően már nem került sor.

Végül, ami további történetüket illeti, a lőfegyverek egyre növekvő hatékonysága az addig a csatatéren, tömegben alkalmazott nehézlovasság felhasználását fokozatosan behatárolta. Katonai elvárásá jóval inkább egy sokoldalú, a lovassági feladatok összességére egyaránt alkalmazható, gyors és mozgékony lovasság vált.⁶⁴ Jelentőségük ily módon egyre csökkent. Végül a 19. század második felére létük egyértelműen anakronisztikussá vált. Hanyatlásuk látható jeleként, 1860. március 1-jei hatállyal előbb névadó védőfegyverük, a mellvért viselését szüntették meg.⁶⁵ Majd az 1866-os poroszok elleni háború tapasztalatai nyomán, 1867-ben a még fennálló 12 császári-királyi vérteszazredet drago nyossá alakították.⁶⁶

A modernizálódó tömeghadseregek már nem tartottak rájuk igényt. A középkori lovagok újkori reinkarnációi így lassú ügésben végképp távoztak a történelem színpadáról.⁶⁷

61 Wrede III/1. 26, 48. o.

62 Nagy-L. István 188. o.; Wrede III/1. 48. o.

63 Wrede III/1. 49. o.

64 Uo. 10. o.

65 Uo. 34. o.

66 Uo. 36. o.

67 Meg kell ugyanakkor jegyezni, hogy az észszerűséget mellőzve, a hagyományokhoz történő ragaszkodás jegyében, több európai állam haderejében, így a franciában és a németben is egészen az I. világháború kezdetéig hadrendben maradtak.

AKUTATÁS TÁRGYA ÉS ALAPVETŐ FORRÁSAI

Jelen kutatásunk a Habsburg Monarchia haderejében a korszak során hosszabb-rövidebb ideig működő karabélyos-, illetve vértesezredek felső rétegét képező törzstiszti karának a vizsgálatára terjed ki. Ennek során mindazon személy vizsgálatra került, aki 1792 és 1815 között ezen ezredek valamelyikében törzstiszti rangfokozatban⁶⁸ szolgált, függetlenül annak időtartamától.

Így kizártuk a kutatásból azokat a tényleges szolgálatuk alatt csak kapitányi rangot elérő tiszteket, akik csupán nyugállományba helyezésükkor, vagy esetleg a hadsereg állományából történő kilépésükkor nyerték el a tiszteletbeli (címzetes) őrnagyi rangot.

Célunk a jelzett csoport vonatkozásában, a lehetőség szerinti teljeskörű feldolgozás. Ennek megfelelően az első alapvető lépés az érintett tisztek lehetőleg hiánytalan névsorának összeállítása volt. Ez elsődlegesen a császári-királyi hadsereg 1790-től évente megjelentetett tiszti név- és címtárai (a katonai sematizmusok) adatai alapján történt, majd egyéb források, főként az ún. ezredtörtenetek révén került sor ennek a kiegészítésére és pontosítására.

Következő lépésként a listában szereplő egyes törzstisztek alapvető életrajzi adatainak az összegyűjtését kezdtük meg. Ehhez már döntően a vonatkozó levéltári források feldolgozására volt szükség, bár jó néhány esetben a szakirodalom is értékes információkat szolgáltatott.

E tekintetben mindenekelőtt az Osztrák Állami Levéltár Hadilevéltárának (Österreichisches Staatsarchiv, Kriegsarchiv) Musterlisten und Standestabellen nevű fondjában található ún. mustrajegyzékek (Musterlisten), valamint a nyugdíjazási jegyzőkönyvek újabb sorozata (Pensionsprotokolle jüngere Reihe), továbbá kisebb mértékben az állománytáblázatok (Standestabellen), illetve az újoncozási (Assentlisten) és áthelyezési listák (Transferierungslisten) voltak a legfontosabb forrásaink.⁶⁹

68 Ezen munkánkban is tudatosan alkalmazzuk a rangfokozat kifejezést a csak jóval később elterjedt, manapság használatos rendfokozat megnevezés helyett, mivel előbbi jelentéstartalma árnyaltabb és kifejezőbb, a korszakban ugyanis, napjainktól eltérően a katonai rang önmagán túlmutatóan, egyfajta, az egész társadalomban elfogadott méltóságot, rangot is kölcsönzött viselőjének.

69 Utóbbi, együttesen kezelt két forrástípus bécsi hadilevéltári elhelyezése nem egységes. Ha ugyanis egy adott évből nagyobb mennyiségben maradtak fent, akkor saját jelzetű

Sajnos a korszakban az aktív katonai szolgálatuk közben elhunytakról illetve a katonai szolgálatból önként kilépett (kvietált) vagy esetleg különböző okokból a hadvezetés által eltávolított tisztekről nem készült külön összefoglaló nyilvántartás. Sok esetben megkönnyíti a kutatást ugyanakkor, hogy jelentős számú tiszt rövid életrajza szerepel a szakirodalomban, főként a dualista monarchia időszakának német nyelvű munkáiban, jóllehet ezek sok esetben súlyos pontatlanságokkal tarkítottak.⁷⁰

A kutatás természetszerűen akaratlanul is túlmutat mind a megjelölt korszakhatárokon, mind magán a karabélyos, illetve vértess csapatnemeken is. Egyrészt azért, mert az életpályák jelentős része már a korszakot megelőzően kezdetét vette, illetve azon túl is folytatódott, másrészt mivel a vizsgált személyek jelentős része pályafutása során nem csak a karabélyosoknál vagy vértesséknél szolgált, hanem más csapatnemek alakulatainál is. Ráadásul a kutatás során nyert adatokból több esetben feltárult az egyes törzstisztek családi háttere is, ami szintén tovább szélesítette vizsgálatunk körét.

(AL, TL) külön dobozban találhatóak, ha viszont csak kisebb mennyiség áll rendelkezésre, akkor az állománytáblázatokkal közös, de csak utóbbiakra utaló jelzetű (ST) dobozba kerültek.

- 70 A legfontosabb ilyen rövid életrajzi vázlatokat tartalmazó művek J[aromir] Hirtenfeld: *Der Militär-Maria-Theresien-Orden und seine Mitglieder* I–IV. (Wien, 1857.), Johann Svoboda: *Die Theresianische Militär-Akademie zu Wiener-Neustadt und ihre Zöglinge von der Gründung der Anstalt bis auf unsere Tage*. I–III. (Wien, 1894–1897.), valamint Friedrich Gatti: *Geschichte der k. und k. Technischen Militär-Akademie*. Erster Theil: *Geschichte der k. k. Ingenieur- und k. k. Genie-Akademie. 1717–1869*. (Wien, 1901.) és Constantin Wurzbach: *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich, enthaltend die Lebensskizzen der denkwürdigen Personen, welche 1750 bis 1850 im Kaiserstaate und in seinen Kronländer gelebt haben*. I–LX. (Wien, 1856–1891.) című munkái.

A FRANCIA HÁBORÚK IDŐSZAKÁNAK CSÁSZÁRI-KIRÁLYI KARABÉLYOS- ÉS VÉRTESEZREDEI

A korszakban a karabélyos- és vértés csapatnemeken belül az önálló köz-igazgatási alapegységeket, a császári-királyi hadsereg többi lovas és gyalogos csapatneméhez hasonlóan, az ezredek alkották.⁷¹ Ezek szinte külön társadalmat képeztek, saját szokásokkal, hagyományokkal, dicső történelemi múlttal. Az ezred vagy régiesen regiment egy szoros, tagjai számára valóságos értéket jelentő közösség volt, amelyért valóban készek voltak életüket is áldozni.

Az ezred legfőbb irányító szerve a parancsnok mellett működő törzs volt. Az ezreden belüli harcászati alapegységeket ugyanakkor az osztályok, más néven divíziók képezték.⁷² Egy osztály két svadronból, vagy más néven századból állt.

1792-ben a karabélyosezredek nyolc svadron és a törzs, a vértesezredek pedig hat svadron és a törzs alkotta. Előbbiek mellett, háború esetén, valamennyi ezrednél sor került még egy tartaléksvadron felállítására is.⁷³

Létszámukat tekintve a karabélyosezredek előírányzott békéltszáma a korszak kezdetén 1374 fő, hadilétszáma⁷⁴ pedig 1602 fő volt. A vértesezredek békéltszáma ugyanekkor 1023, hadilétszáma pedig 1163 fő volt.⁷⁵

A karabélyosok esetében a szervezeti és a létszámadatok fennállásuk végéig a továbbiakban már nem változtak. A vértések esetében ezzel szemben az ezredlétszám, tág határok között mozogva, többször módosult a Monarchia teljesítőképessége és a háborús szükségletek függvényében.

Így 1802-től, amikor a svadronok ezredenkénti számát is nyolcra emelték, 1532 főre nőtt, elérve ezzel a korszak legmagasabb ezredlétszámát. Ez az 1805. évi harmadik koalíciós háború során azonban 1389 főre, majd az 1806. évi békélábra állítás során a hat svadronos ezredszervezetre történő visszatéréssel együtt 922 főre csökkent. Az 1809. évi ötödik koalíciós háború során 1031 főre, a háború lezárását követően, 1810-ben ugyanakkor 919 főre változott az ezredlétszám, melynek tekintetében utóbbi időszak jelentette a mélypontot a

71 Zachar, 1990. 15. o.

72 Safáry–Zachar 12. o.

73 *Krieg gegen die Französische Revolution* 238. o.; Wrede III/1. 27. o.

74 Ez a háború esetén előírányzott létszámot jelenti.

75 *Krieg gegen die Französische Revolution* 561. o.

korszakban. Az 1813–1815. évi végső nagy összecsapás, az ún. felszabadító háborúk idején ugyanis ismét jelentősebb mértékben, 1267 főre emelték azt.⁷⁶

Az ezred élén az uralkodó által kinevezett ezredtulajdonos, más néven tulajdonos ezredes állt. Azoknál az ezredeknél, melyek élén a Habsburg-ház vagy valamely külföldi uralkodó dinasztia tagja állt, egy másodtulajdonos is kinevezésre került.

Korszakunkra az ezredtulajdonosság magas rangú tábornokok számára, részben kitüntető jelleggel adományozott cím volt, ugyanis ekkora a korábban teljhatalommal bíró ezredtulajdonos az ezred mindennapi életébe gyakorlatilag már nem folyt bele.⁷⁷

Az ezredet ténylegesen már az ezredparancsnokká kinevezett ezredes, más-ként vezénylőezredes vagy németből átvett szóval öbester vezette. Az ő alapvető kötelessége volt az ezred harci szellemének, a fegyelmének és megfelelő harcértékének biztosítása.⁷⁸ Ő irányította az ezred minden szolgálati teendőjét, és ezért, valamint a kiképzés és gazdálkodás tekintetében is teljes felelősséggel tartozott.⁷⁹

Távolléte esetén az alezredes vezette az ezredet, aki egyébként az ezred egyik osztályparancsnokaként működött az őrnagyokhoz hasonlóan. Az őrnagy, alezredesi és ezredesi rangfokozatok viselőit nevezték összefoglalóan törzstiszteknek,⁸⁰ szemben az alacsonyabb kategóriát jelentő, együttesen főtiszteknek nevezett alhadnagyokkal, főhadnagyokkal, másod-, illetve elsőkapitányokkal. A törzstisztek, mint a nevük is utal rá, az ezredtörzs, a főtisztek ugyanakkor a svadronok állományába tartoztak.

Az előírt számban rendszeresített ezredesek, alezredesek és őrnagyok mellett gyakran került sor ún. létszámfeletti törzstisztek kinevezésére is az egyes ezredékbe. Főként a békekötéseket követő, létszámcsökkentést szolgáló szervezeti átalakítások következtében fordult ez elő, vagy ha a frissen, gyakran soron kívül előléptetett törzstiszt számára nem találtak más beosztást, akkor is gyakran helyezték létszámfeletti állományban valamely ezredhez. Gyakran

76 A létszámadatok változásaira lásd Nagy-L. István 192, 194, 197, 200, 202, 205. o.; vö. továbbá pl. ST KR 1 1802 Karton-Nr. 6440; ST KR 1 1805, 1806 Karton-Nr. 6442; ST KR 1 1809 Karton-Nr. 6444; ST KR 1 1810 Karton-Nr. 6445; ST KR 1 1813 Karton-Nr. 6446; ST KR 1 1814, 1815 Karton-Nr. 6447.

77 Doromby-Reé 72. o.

78 Wrede III/1. 86. o.

79 Berkó 33. o.

80 Magyarul a korszakban, a németből átvett kifejezést használva, gyakran stabális tiszt-ként emlegették őket.

előfordult ugyanakkor az is, egy-egy hadjárat idején, hogy az ezred állománya tartozó törzstisztet valamely tábornok mellé a tábornokba szárny- vagy főhadsegédi szolgálatra tartósan elvezényelték.⁸¹

Ezzel szemben megesett az is, bár általában ritkán és csak rövid időtartamra, hogy a rendes törzstiszti helyek mindegyikét sem töltötték be.

Ezek következtében a törzstisztek száma, vizsgálataink alapján, a kor szak folyamán a karabélyosezredekben négy és hét között, a vértesezredekben ugyanakkor jóval szélesebb skálán mozogva, kettő és hét között mozgott.⁸² Számuk utóbbiaknál különösen 1802. február 1-jét követően emelkedett meg. Az ekkor feloszlott három vértesezredből ugyanis több tisztet és törzstisztet a csapatnem megmaradt ezredeibe helyeztek. Ezzel szemben az addigi 6. számú Melas-vértesezred törzstisztjei tovább szolgáltak immár dragonyossá alakított csapattestükben.⁸³

Kutatásaink jelenlegi állása szerint a francia háborúk korában 10 fő teljesített kizárólagosan karabélyosként törzstiszti szolgálatot, 201 fő ugyanakkor kizárólag vértesezredben, végül további 11 fő karabélyos- és vértesezredben egyaránt szolgált törzstiszti rangfokozatban. A francia háborúk karabélyos- és vértestörzstisztjeinek száma így összesen 222 főt tesz ki.

Az egyes ezredek kezdetben csupán ezredtulajdonosuk nevével jelölték. 1769-től azonban előbb a fegyvernemen, majd 1798-tól az adott csapatnemen belül az ezredtulajdonosok rangidőssége szerinti hadrendi számot kaptak az egyes csapattestek.⁸⁴ 1802-ben pedig a hadvezetés véglegesítette az akkor éppen viselt hadrendi számokat.⁸⁵ Emellett azonban az ezredtulajdonos nevével való megjelölés is érvényben maradt.

A francia háborúk kezdetén, 1792-ben a császári-királyi hadsereg kötelékében két karabélyos és kilenc vértesezred állt fenn, melyek a következők voltak:

- 81 Az őrnagyi rangú adjutánsok megnevezése szárnysegéd, az alezredesi és ezredesi rangfokozatúaké főhadsegéd volt. *Krieg gegen die Französische Revolution* 218. o.
- 82 Lásd pl. ST KR 1 1797 Karton-Nr. 6437 Monat Tabella pro October; ST KR 1 1802 Karton-Nr. 6440 Monat Tabella pro Februario, Monat Tabella pro mense Junio; ST KR 2 1800 Karton-Nr. 6479 Monat Tabella Pro Mense Januarij – Monat Tabella Pro Mense Aprili; ST KR 3 1802 Karton-Nr. 6530 Monat Tabella pro mense Februario.
- 83 Vö. ST DR 6 1801, 1802 Karton-Nr. 7004.
- 84 A magyar huszár 122. o. – Az ezredek és valamint az önálló zászlóaljokat másként csapattesteknek is nevezték.
- 85 Safáry–Zachar 103. o.

- az 1768-ban felállításra került, alapításától kezdődően Albert szász-tescheni herceg, tábornagy tulajdonában állt, a lovasságon belül 5. rangszámot viselő első karabélyosezred;⁸⁶
- az ugyancsak 1768-ban alapított, 1770-től Ferenc főherceg, 1792-től II. Ferenc néven német-római császár tulajdonában állt, a lovasságon belül 6. rangszámot viselő második karabélyosezred;⁸⁷
- az 1619-ben felállított, 1780-tól herceg Friedrich Anton von Hohenzollern-Hechingen vezérőrnagy – (1783-tól) altábornagy – (1788-tól) lovassági tábornok tulajdonába helyezett, a lovasságon belül 4. rangszámot viselő vértesezred;⁸⁸
- az 1682-ben felállított, 1781-től báró Wolfgang Kaspar Zeschwitz vezérőrnagy – (1786-tól) altábornagy tulajdonába helyezett, a lovasságon belül 10. rangszámot viselő vértesezred;⁸⁹
- az 1672-ben alapított, 1786-tól gróf Moriz Ignaz Kavanagh vezérőrnagy – (1790-től) altábornagy tulajdonában állt, a lovasságon belül 12. rangszámot viselő vértesezred;⁹⁰
- az 1721-ben létrehozott, 1781-től Frigyes Ágost nassau-usingeni herceg, altábornagy – (1785-től) lovassági tábornok – (1790-től) tábornagy tulajdonában állt, a lovasságon belül 14. rangszámot viselő vértesezred;⁹¹
- az 1701-ben felállított, 1779-től báró Heinrich Ludwig von Jacquemin lovassági tábornok tulajdonában állt, majd 1793-tól báró Karl Mack von Leiberich vezérőrnagy – (1797-től) altábornagy tulajdonába helyezett, a lovasságon belül 20. rangszámot viselő vértesezred;⁹²
- az 1663-ban alapított, 1790-től báró Christoph Andreas Wallisch altábornagy, 1794-től pedig herceg Karl Eugen von Lothringen-Lambesc vezérőrnagy – (1796-tól) altábornagy – (1806-tól) lovassági tábornok tulajdonában álló, a lovasságon belül 21. rangszámot viselő vértesezred;⁹³

86 MS 1792 53. o.; Wrede III/1. 139. o.

87 MS 1792 53. o.; Wrede III/1. 127–128. o.

88 MS 1792 54. o.; Wrede III/1. 172–175. o.

89 MS 1792 54. o.; Wrede III/2. 597–598. o.

90 MS 1792 55. o.; Wrede III/1. 144–145. o.

91 MS 1792 55. o.; Wrede III/1. 152–153. o.

92 MS 1792 56. o.; Wrede III/1. 158–159. o.

93 MS 1792 56. o.; Wrede III/1. 164–165. o.

- az 1682-ben felállított, 1783-tól herceg Adam Kasimir Czartoryski-Sanguszko tábornok – (1805-től) tábornok tulajdonában álló, a lovaságban belül 27. rangszámot viselő vértesezred;⁹⁴
- az 1672-ben felállított 29. 1789-től Esterházy József főherceg, (1808-tól) lovassági tábornok tulajdonában állt vértesezred;⁹⁵
- végül az 1702-ben felállításra került és 1751-től Károly Sándor brandenburg-ansbach-i és bayreuthi örökös, vezérőrnagy tulajdonába helyezett 33. vértesezred.⁹⁷

Az 1798-as hadseregszervezeti reform során, mint említettük, a két karabélyos csapatot vértesezreddé szervezték át, továbbá egy új vértesezred is felállításra került, végül pedig valamennyi lovasezred addigi rangszáma helyett csapatnévén belül kapott új hadrendi számot. A lezajlott változásokat az alábbi táblázat szemlélteti:

Régi megnevezés	Új megnevezés
(6.) ⁹⁸ Császár-karabélyosezred	1. számú Császár-vértesezred
(29.) Ferenc (József) főherceg-vértesezred	2. számú Ferenc (József) főherceg-vértesezred
(5.) Albert herceg-karabélyosezred	3. számú Albert herceg-vértesezred
(27.) Czartoryski(-Sanguszko)-vértesezred	4. számú Czartoryski(-Sanguszko)-vértesezred
(10.) Zeschwitz-vértesezred	5. számú Zeschwitz-vértesezred
–	6. számú (1798-tól) Melas-vértesezred (újonnan felállítva)
(21.) Lothringen(-Lambesc)-vértesezred	7. számú Lothringen(-Lambesc)-vértesezred
(4.) Hohenzollern(-Hechingen)-vértesezred	8. számú Hohenzollern(-Hechingen)-vértesezred
(14.) Nassau(-Usingen)-vértesezred	9. számú Nassau(-Usingen)-vértesezred
(20.) Mack-vértesezred	10. számú Mack-vértesezred

94 MS 1792 57. o.; Wrede III/2. 593–594. o.

95 MS 1792 57. o.; Wrede III/1. 132–133. o.

96 A korszakban ugyanakkor inkább az Anspach formát használták, és az ezred megnevezése is ténylegesen csupán Anspach-vértesezred volt.

97 MS 1792 58. o.; Wrede III/2. 601. o.

98 A rangszámokat zárójelben szerepeltetjük, miután a csapatot hivatalos megnevezésében csak az ezredtulajdonos nevét használták, a sorszámkat nem. 1798-tól ugyanakkor a hadrendi szám is az ezred hivatalos nevének része lett.

(33.) (Brandenburg-)Anspach-vértesezred	11. számú (Brandenburg-)Anspach-vértesezred
(12.) Kavanagh-vértesezred	12. számú Kavanagh-vértesezred

Az 1801–1802-es újabb átszervezés nyomán, 1802. február 1-jei hatállyal a 4. számú Czartoryski, az 5. számú Zeschwitz, valamint a 11. számú Anspach-vértesezred megszüntetésre került. A 6. számú Melas-vértesezredet pedig dragonyossá alakították.⁹⁹ A változások következtében a 12. számú Kavanagh-vértesezred 4., a 9. számú Nassau-vértesezred 5., a 10. számú Mack-vértesezred pedig 6. hadrendi számot kapott. A többi ezred számozása ugyanakkor nem változott.

Ettől kezdve tehát a császári-királyi vértess csapatnemet nyolc ezred alkotta, melyek száma, illetve hadrendi száma immár állandó maradt a korszak során, mindössze tulajdonosaik személyében történt néhány változás a későbbiekben.

99 Nagy-L. István 188. o.; Wrede III/2. 593, 597, 600–601. o.

ÉLETRAJZI ADATOK

Lexikonunk első kötetében a továbbiakban a francia forradalmi és a napóleoni háborúk időszakában, vagyis 1792 és 1815 között a császári-királyi karabélyos-, illetve vértesezredekben törzstiszti rangban bizonyíthatóan szolgálatot teljesítő 222 fő közül az ábécérend szerinti első 80 személy rövid életrajzai kerülnek bemutatásra.

Az egyes életrajzok felépítése lehetőség szerint a következő struktúrát követi, amitől helyenként, főként az adatok hiánya miatt lehetnek kisebb eltérések:

- név (több keresztnév esetén, amennyiben ismert, aláhúzással jelöljük a ténylegesen használtat);
- zárójelben a pályafutás során elért legmagasabb rangfokozat;
- születés ideje, helye – halálozás ideje, helye;
- társadalmi, nemzetiségi, vallási hovatartozás;
- a katonai pályafutás többnyire adatszerű ismertetése, amelynek során bemutatásra kerül a katonai szolgálat kezdetének ideje és helye, majd a pályafutás legfontosabb állomásai, vagyis az egyes rangfokozatok megszerzésének, illetve, amennyiben ismert, akkor az ezekről szóló rendelet(ek)nek az időpontja és a szolgálatteljesítés mindenkori helye;
- a katonai pályafutás lezárásának időpontja és módja;
- egyéb, az esetleges ezredtulajdonosságra, elszenvedett hadifogságra, kitüntetésekre, címekre vonatkozó megjegyzések; a katonai kitüntetések sorában, ha van, akkor első helyen kerül említésre a Mária Terézia Katonai Rend elnyerésének időpontja, továbbá esetenként megszerzésének körülményei;
- más nem katonai jellegű elismerés(ek), esetleges rangemelés(ek), honosítás;
- családi állapot, valamint, ha ismert, akkor a feleség(ek) és a gyerekek neve, illetve utóbbiak száma.

Ezt az alapvető struktúrát kiegészíthetik még a szülőkre és ritkán a tanulmányokra vonatkozó adatok is, amelyek azonban csak kevés esetben állnak rendelkezésre.

Az egyes életrajzokban túlnyomórészt mellőztük a különböző harcselekményekben (háborúkban, csatákban) való részvételre történő utalásokat. Tettük ezt részben forrástermészetű és terjedelmi okokból, másrészt mivel ezen

munka jelentős részben a törzstiszti karok tagjainak karriertörténetével, társadalmi, szociológiai hátterével kapcsolatos későbbi vizsgálatok elősegítését szolgálja, elegendőnek tűnt a felsorolt szempontok alapján történő feldolgozás is.

Az életrajzokhoz felhasznált forrásokat az egyes szócikkek végén található hivatkozások tartalmazzák. Ha azonban az adott életrajzban szereplő utolsó adathoz valamely kiegészítő megjegyzés is tartozik, akkor ez szintén a szócikk végéhez tartozó lábjegyzetben található, mindenesetre a források felsorolását megelőzően, attól kötőjellel elválasztva. Egyéb hivatkozás csak a gyakori eltérő adatok vagy magyarázó jegyzetek esetében történik, illetve a szakirodalomban, forrásokban előforduló tévedésekre, pontatlanságokra történő utalások alkalmával. Eltérő adatok esetén többnyire a korábbi, az említett történethez időben legközelebb eső forrást tekintettük mérvadónak, amennyiben ezt más szempont nem tette valószínűtlenné. Így a törzsszövegben ezek adatai kerültek feltüntetésre, természetesen a jegyzetekben az ezekről eltérő információk is ismertetésre kerülnek.

Miután az egyes életrajzokban előforduló csapattestek megnevezése, rang-, illetve 1798-tól hadrendi számozása, sőt sokszor csapatneme is gyakran változott, ezért az egyértelmű beazonosíthatóság, áttekinthetőség szempontjából szükségesnek láttuk ezek rövid szervezettörténetét magyarázó jegyzetben felvázolni, kivéve azokat, ilyenek főleg a gyalogos- és az ulánuszredek, amelyeknek hadrendi száma és csapatnemi hovatartozása nem módosult a 19. század végéig, illetve az Osztrák–Magyar Monarchia összeomlásáig. Többszöri előfordulás esetén utalójegyzetben történik hivatkozás az első említéshez tartozó magyarázó jegyzetre.

Az egyes életrajzokban a könnyebb áttekinthetőség céljából lehetőleg kerültek a rövidítések használatát, így mindössze az alábbiakat alkalmaztuk:

cs. k. = császári–királyi

k. = körül; az ezzel jelölt dátumok esetében, mindkét irányban 1–2 év eltérés lehetséges a megadott időponttól

ker. = keresztelés ideje

uo. = ugyanott

vm. = vármegye

ÉLETRAJZI LEXIKON A-H

1. Annoni, Ferdinand von

(őrnagy)

1779. Milánó (Lombardia, Habsburg Monarchia) – 1849. április 18. Pozsony (Pozsony vm.; ma: Bratislava, Szlovákia)

Nemesi származású, olasz. Római katolikus.

Az itáliai hadseregben szolgált, valószínűleg 1805-től kezdődően. Majd Napóleon első bukását követően császári-királyi szolgálatba került, melynek során 1815. május 1-től a 4. számú Ferdinánd főherceg-vértesezredbe helyezték őrnagyként. 1819. augusztus 31-én, július 30-i udvari haditanácsi rendelet alapján, ideiglenes rokkantként nyugállományba helyezték.

Kitüntetései: Francia Becsületrend lovagkeresztje.

A szabadságharc során az előrenyomuló magyar csapatok elől menekülve jutott Pozsonyba, ahol azonban elhunyt.

Nős.¹⁰⁰

2. Attems-Heiligenkreuz, Leopold Christian Ignaz Aloys Johann Nepomuk Anton von, gróf¹⁰¹

(vezérőrnagy)

1758. március 11. Graz (Stájerország, Habsburg Monarchia) – 1815. február 4. Bécs (Alsó-Ausztria, Habsburg Monarchia)

Ősi, eredetileg Friaulból származó főnemesi család tagja, ausztriai német. Szülei: gróf Ignaz Maria A.-H. és gróf Maria Josepha Khuen von Belasi zu Auer und Lichtenberg. Római katolikus.

1775. február 1-jén a 29. számú Caramelli-vértesezredben kezdte katonai pályafutását alhadnagyként. 1783. április 1-jén főhadnaggyá lépett elő, 1786. február 1. másodkapitányi előléptetés mellett az akkori Jacquemin-, későbbi 6. számú vértesezredbe helyezték. 1790. április 1-jén elsőkapitányi, 1799. október 1-jén őrnagyi kinevezést nyert. 1800. május 8-án pedig alezredessé lépett elő. 1805-ben, szeptember 10-i bécsi főhadparancsnoksági rendelet alapján szeptember 6-i visszamenőleges hatállyal a tiroli tartományi népfelkeléshez helyezték másodezredesi előléptetés mellett. Az 1805. december 26-i pozsonyi békét

100 ML KR 4 1817 Karton-Nr. 6567; PP Majore II. Bd. fol. 182.; MS 1818 358. o.; MS 1850 697. o.

101 Nem összetévesztendő a gyalogsági, majd helyőrségi szolgálatot teljesítő gróf Anton Leopold von Attems-Heiligenkreuz címzetes vezérőrnaggyal (1736–1826). Vö. PP Generale I. Bd. fol. 111.

követően, amelyben Tirolt a Bajor Választófejedelemséghez¹⁰² csatolták, nem került alkalmazásra. A felszabadító háborúk idején, 1814-ben viszont vezérőrnagyi kinevezés mellett ismét Tirolba kapott parancsnoki megbízatást. Végül azonban, még ezen év folyamán, nyugállományba helyezték.

Kitüntetései, címei: cs. k. kamarás.

Nős, 1803. május 1-jén alezredesként vette feleségül Nagysurányban (Nyitra vm.; ma Šurany, Szlovákia) gróf Marianna von Gavrét, az előírásos 9000 forint kaució lefizetése mellett. Egy fiuk és két lányuk született, Leopold Franz Ludwig, Marie Amalie Sophie és Maria Sophie Barbara.¹⁰³

3. Auer, Stanislaus von

(altábornagy)

1758. Haid (Pilseni kerület, Csehország; ma Bor, uo.) – 1814. március 2. Bécs
Római katolikus.

1775. december 14-én önként beállt közlegényként a 37. számú Coburg-dragonoyezredbe.¹⁰⁴ 1778. április 5-én vicekáplárrá lépett elő. 1783. augusztus 16-án obsittal elbocsátották.¹⁰⁵ 1783. szeptember 1-jén önköltséges hadapródként újra belépett a fenti ezredbe. 1785. január 1-jén ezredsegédtiszti kinevezést nyert. 1789. május 22-én pedig főhadnagyként táborkari szolgálatra vezényelték. 1790. április 1-jén valóságos századossá lépett elő. A táborkar feloszlátásakor, 1791. augusztus 25-én újra a Coburg-dragonoyezredbe helyezték. 1793. szeptember 22-én őrnagyként és szárnysegédként ismét táborkari beosztásra került, ahol 1796. március 31-én alezredessé és főhadsegéddé lépett

102 Bajorország rövidesen, 1806. január 5-étől királyság rangjára emelkedett.

103 <http://genealogy.euweb.cz/attems/attems4.html> (letöltve: 2015. január 8.); http://www.napoleon-series.org/research/biographies/Austria/AustrianGenerals/c_AustrianGeneralsA.html#A24 (letöltve: 2015. január 8.); ML KR 6 1802 Karton-Nr. 6644; ML KR 6 1803 Karton-Nr. 6645; MS 1806 362. o.; MS 1814 38. o.; MS 1815 517. o.; ST KR 6 1805 Karton-Nr. 6662; Thürheim I. 174. o.; Wrede V. 54–56. o.

104 Ezt az 1683-ban alapított, 1769-től 37-es rangszámot viselő, ugyanezen évtől Frigyes Józsiás sachsen-coburg-saalfeldi herceg tulajdonában álló csapattestet 1798-ban 6. hadrendi számmal könnyűdragonos-ezreddé alakították, 1801–1802 folyamán azonban feloszlásra került. Wrede III/2. 689. o.

105 A magyar obsit, illetve obsitoslevél szavak a német „Abschiedbrief”, vagyis elbocsátólevél kifejezésből származnak, amelyet a katonai szolgálatból elbocsátásra kerülők kaptak.

elő. 1798. március 18-án a 13. számú Modena-svalizsérezeredbe,¹⁰⁶ 1798. június 1-jén pedig a 13. számú dragonyosezeredbe helyezték,¹⁰⁷ majd 1799. november 19-i hadsereg-főparancsnoksági rendelet alapján visszamenőlegesen, október 25-i hatállyal ezredessé és a Horvát-Szlavón határőr-huszárezred parancsnokává nevezték ki. Majd pedig a hadsereg-főparancsnokság 1800. május 25-én Ulmban kelt rendelete alapján május 9-i visszamenőleges hatállyal a 2. számú Estei Ferenc József főherceg-vértesezred parancsnoka lett.¹⁰⁸ 1805. szeptember 1-jén vezérőrnagyi, 1811. december 13-án altábornagyi kinevezést nyert.

1800. május 3-ától rövid ideig hadifogságban volt.

Nős, elsőkapitányként 1791. április 10-én vette feleségül a csehországi Klato-vyból származó Ludmilla Kellmingert. Egy fiuk és egy lányuk született, Maximilian és Anna.¹⁰⁹

4. Auernhammer (Auerhammer), Joseph von, (1794-től) lovag

(címzetes ezredes)

1765 k.¹¹⁰ Bécs – 1836. augusztus 7. Milánó

Nemesi származású, ausztriai német. Római katolikus.

1782. július 12-én a 11. számú Modena-svalizsérezeredben kezdte katonai pályafutását önköltséges hadapródként. 1783. január 1-jén alhadnaggyá, 1786.

106 Ez a többnyire Jung Modena néven ismert csapattest 1710-ben dragonyosezeredként került a mainzi választófejedelem szolgálatából császári szolgálatba, 1769-ben 13. rangszámot kapott, 1773-ban pedig svalizsérezerreddé alakították. Majd 1798-ban 5. hadrendi számmal könnyűdragonyos-ezerreddé szervezték át, végül azonban, 1801–1802 folyamán feloszlatták. Wrede III/2. 685. o.

107 Az 1798-ban 13. hadrendi számú dragonyosezeredként felállított csapattest élére, majd csak 1801-től került ezredtulajdonos Franz von Rosenberg-Orsini herceg személyében. Az alakulatot 1802-ben 6. hadrendi számmal svalizsérezerreddé, 1851-ben 10. hadrendi számmal ulánusezerreddé, végül 1873-ban 16. hadrendi számmal huszárezreddé szervezték át. Wrede III/1. 311. o.

108 Az 1672-ben felállított vértesezred 1769-ben 29. rangszámot, majd 1798-ban 2. hadrendi számot kapott, 1867-ben pedig, addigi hadrendi számát megtartva, dragonyosezerreddé szervezték át. Wrede III/1. 132. o.

109 ML KR 2 1804 Karton-Nr. 6465; MS 1799 243. o.; MS 1800 231. o.; MS 1814 376. o., Schmidt-Brentano, 2006. 6. o.; ST K-S HR 1799 Karton-Nr. 11.718; ST K-S HR 1800 Karton-Nr. 11.719; Wenke, 1895. 347, 359, Melléklet 2. o.

110 ML Staabs DR in Italien 1792 Karton-Nr. 11.777 és ML KR 8 1802 Karton-Nr. 6719. – A nyugdíjazási jegyzőkönyvben szereplő 1767-es dátum valószínűtlennek tűnik. Vö. PP Oberste I. Bd. fol. 140.

november 6-án főhadnaggyá lépett elő. 1790. március 14-én másodkapitányi kinevezést nyert, 1790. április 1-jén az akkor felállított itáliai törzsdragonos-ezredbe helyezték elsőkapitányi előléptetés mellett.¹¹¹ 1793. február 28-án viszsza-helyezték a Modena-svalizsére ezredbe. 1797. május 15-én őrnagyi kinevezést nyert. 1800. május 25-én alezredessé lépett elő az időközben 9. hadrendi számmal könnyűdragonos-ezreddé átszervezett, 1799-től pedig János liechtensteini herceg, altábornagy¹¹² tulajdonába helyezett alakulatában. Majd ennek feloszlatását követően, 1801. június 1-jén a 8. számú Hohenzollern-Hechingen-vértesezredbe nyert beosztást.

1807-ben, január 16-i hatállyal, január 3-i udvari haditanácsi leirat és január 13-i budai főhadparancsnoksági rendelet alapján nyugállományba helyezték. Azonban még 1807-ben reaktiválták és katonai parancsnokká nevezték ki Fiuméba. 1810-ben Brünnebe helyezték helyőrségi parancsnoki beosztásba, 1816. augusztus 1-jén pedig Mantovába nyert hasonló beosztást.

Végül, 1834. január 12-i udvari haditanácsi leirat alapján, 1834. február 1-jei hatállyal 50 év és 10 hónap katonai szolgálatot követően nyugállományba helyezték ezredesi rang adományozása mellett.

1794-ben osztrák örökös tartományokbeli lovagi címet nyert a Cs. k. Udvari Haditanácsnál alkalmazásban lévő Johann Peter Auernhammer udvari tanácsos révén.¹¹³

Nős. Őrnagyként vette feleségül Mariana Orombellit.¹¹⁴

111 A táborba szállt hadseregek főhadiszállásán a hadjárat idején szolgálatot teljesítő ún. törzscsapatok felállítására a cs. k. haderőben elsőként a hétéves háború idején került sor. Ezek részint gyalogságból, részint lovasságból álltak. Utóbbiak megnevezése szinte kivétel nélkül mindig törzsdragonos volt. Elsődleges feladatuk a főhadiszállás és a mállha biztosítása, az őrség kiállítása, kisebb szállítmányok kíséréte, valamint a küldöncszolgálat ellátása volt. Erősségük, szükségétől függően, svadrontól az ezredig terjedt. Felállításukkor a tiszteket többnyire a lovasezredek állományából, míg a legénységet a félrokkantak közül, esetenként újoncokból vagy a lovasság még kevésbé kiképzett közlegényeiből állították ki. Wrede III/2. 937. o.

112 1808. szeptember 6-ától lovassági tábornok, 1809. szeptember 12-étől tábornagy.

113 Megerle, 1824. 119. o. – Források hiányában nem sikerült megállapítani, hogy milyen rokonsági fokban álltak egymással. Valószínű apja vagy nagybátyja lehetett az ezredesnek.

114 ML KR 8 1802 Karton-Nr. 6719; ML Staabs DR in Italien 1792 Karton-Nr. 11.777; Heiratsbuch fol. 99. r.; PP Oberste I. Bd. fol. 140.; ST KR 8 1807 Karton-Nr. 6733; Megerle, 1824. 119. o.; MS 1808 66. o.; MS 1819 68. o.; MS 1837 513. o.; Thürheim I. 218. o.

5. Auersperg, Karl Wilhelm Johann, herceg

(altábornagy)

1783. augusztus 17.¹¹⁵ Grác/Graz (Stájerország, Habsburg Monarchia) – 1847. december 18. Sopron (Sopron vm., Magyar Királyság)

Főnemesi származású, ausztriai német. Szülei: Vilmos, Auersperg 6. hercege, Gotschee hercege, Tengen és Wels grófja és gróf Leopoldine Franziska von Waldstein, Wartenberg úrnője. Római katolikus.

1800. január 1-jén a 9. számú Liechtenstein-könnyűdragonos-ezredben alhadnagyként kezdte katonai pályafutását. Az ezred feloszlását követően 1801. április 1-jén a 3. számú Károly főherceg-ulánusezredbe helyezték főhadnagyként. 1804. február 1-jén, vásárlás révén, másodkapitányi kinevezést nyert a 2. számú Schwarzenberg-ulánusezredbe. Itt 1805. október 19-én Mack altábornagy aznapi parancsa alapján elsőkapitánnyá lépett elő. 1810-ben pedig január 5-i, visszamenőleges hatállyal létszámfeletti őrnagyi kinevezést nyert január 8-i udvari haditanácsi leirat és január 17-i prágai főhadparancsnoksági rendelet alapján. 1812. április 17-i prágai főhadparancsnoksági rendelet alapján azon év május 31-ével rangja megtartásával kilépett a hadseregből egy 1805-ben szerzett fejsérülés következtében.

1813-ban azonban Frankfurt am Mainban kelt legfelsőbb hadseregparancsnoksági parancs alapján december 8-i hatállyal újólág szolgálatba lépett mint a Rosenberg-svalízsérezred másodőrnagya. 1813. december 24-én elsőőrnaggyá, 1814. május 31-én pedig alezredessé lépett elő. 1814. december 1-jén a 4. számú vértesezredbe helyezték. 1820 májusában a 3. számú huszárezred parancsnoka lett. 1830. augusztus 26-án vezérőrnagyi kinevezést nyert. 1837. június 30-ával, május 29-i legfelsőbb elhatározás és június 3-i udvari haditanácsi rendelet alapján, altábornagyi rang adományozása mellett, az ehhez tartozó nyugellátmánnyal, ismételt alkalmazásának fenntartásával nyugállományba helyezték. 1839. március 14-i legfelsőbb döntés alapján ismét szolgálatba helyezték és Sopronba nyert hadosztályparancsnoki kinevezést. Ebben a beosztásban szolgált egészen a haláláig.

115 <http://genealogy.euweb.cz/auersperg/auersperg5.html> (letöltve: 2014. október 26.). – Fenti időpontot valószínűsíti a 2. számú ulánusezred 1804. és 1811. évi mustrajegyzéke is (vö. ML UR 2 1804 Karton-Nr. 7861 és ML UR 2 1811 Karton-Nr. 7863). A Schmidt-Brentano által közölt 1784-es, illetve a nyugdíjazási jegyzőkönyvben található 1786-os születési időpont ugyanakkor kevésbé valószínű. Vö. Schmidt-Brentano, 2007. 6. o.

Kitüntetései, címei: Hadseregkereszt, lengyel királyi Szent Szaniszló Rend 1. osztályának lovagkeresztje. Cs. k. kamarás.

Nős, 1810. február 15-én Prágában, 6000 forint kaució lefizetését követően vette feleségül Marianne Augusta von Lenthét.¹¹⁶ Egy fiuk, Romanus Karl és hat lányuk Sophie Caroline Marie, Aloysia Helene Camilla, Henriette Wilhelmine, Friderike Marie, Ernestine és Marie Julianne született.¹¹⁷

6. Auersperg, Franz, gróf

(címzetes ezredes)

1774.¹¹⁸ Wolfpassing (Alsó-Ausztria) – 1837. március 5. Bécs

Főnemesi származású, ausztriai német. Szülei: gróf Johann Joseph von A. és gróf Marie Anne Walburga von Auersperg. Gróf Joseph von A. őrnagy és gróf Maximilian v. A. lovassági tábornok testvére. Római katolikus.

1791. február 1-jén önköltséges hadapródként kezdte pályafutását az 1. számú Császár-svalizsérezzredben.¹¹⁹ 1793. február 15. alhadnagy. 1797. április 23. főhadnagy. 1804. szeptember 25. másodkapitány, 1805. november 25-én elsőkapitányi kinevezést nyert a 3. számú Károly főherceg-ulánusezzredbe. 1809. július 21-én a 3. számú Knezevich-dragonyosezzredbe helyezték és egyidejűleg

116 A kauciót, összege alapján, még elsőkapitányként tette le. Házasságkötése tényleges idejére viszont már őrnaggyá lépett elő.

117 Amon, 1893. 316, 327. o.; Gothaischer Hof-Kalender 67. o.; <http://genealogy.euweb.cz/auersperg/auersperg5.html> (letöltve: 2014. október 26.); <http://www.genealogieonline.nl/de/west-europese-adel/I1073858185.php> (letöltve: 2014. november 16.); ML KR 4 1817 Karton-Nr. 6567; ML UR 2 1804 Karton-Nr. 7861; ML UR 2 1811 Karton-Nr. 7863; MS 1847 40. o.; ST KR 4 1814 Karton-Nr. 6596; ST UR 2 1810 Karton-Nr. 7880; ST UR 2 1812 Karton-Nr. 7882; PP Generale I. Bd. fol. 75.; Schmidt-Brentano, 2007. 6. o.

118 PP Oberste I. Bd. fol. 31.; ML, RL KR 6 1817 Karton-Nr. 6648; ML ChR 1 1804 Karton-Nr. 7030. – A rendelkezésre álló katonai források és a pályakezdés időpontjának tükrében az internetes genealógiai adatbázisban található 1777-es születési dátum felettébb valószínűtlennek tűnik. Vö. <http://genealogy.euweb.cz/auersperg/auersperg6.html> (letöltve: 2014. október 26.).

119 Az 1688-ban eredetileg dragonyosezzredként felállított csapattestet 1765-ben svalizsérezzreddé alakították, 1769-ben 1-es rangszámot kapott, 1798-ban korábbi rangszámával megegyező hadrendi számmal könnyűdragonos-ezzreddé, 1802-ben ugyanezen hadrendi számmal ismét svalizsérezzreddé, végül 1851-ben 6. hadrendi számmal ulánusezzreddé szervezték át. Wrede III/1. 338. o.

létszámfeletti őrnaggyá léptették elő.¹²⁰ 1811. augusztus 1-jén másodőrnagyként tényleges állományba helyezték. 1813. november 27-én elsőőrnagyi kinevezést nyert. 1813. december 1-jén a 6. számú herceg Rosenberg-svaliszérezredbe,¹²¹ majd december 24-én a 6. számú Liechtenstein-vértesezredbe helyezték alezredesi előléptetés mellett.

1822. szeptember elsejével, augusztus 19-i udvari haditanácsi rendelet alapján 31 év és hét hónap katonai szolgálatot követően nyugállományba helyezték. Augusztus 21-i legfelsőbb elhatározás alapján tiszteletbeli ezredesi címet kapott. Nőtlen.¹²²

7. Auersperg, Joseph Maximilian, gróf

(őrnagy)

1764. Linz (Alsó-Ausztria) – 1805. december 2. Austerlitz (Morvaország, Habsburg Monarchia; ma Slavkov u Brna, Csehország)

Főnemesi származású, ausztriai német. Szülei: gróf Johann Joseph von A. és gróf Marie Anne Walburga von Auersperg. Gróf Franz von A. címzetes ezredes és gróf Maximilian von A. lovassági tábornok bátyja. Római katolikus.

1781. szeptember 1-jén önköltséges hadapródként belépett a 3. számú Császár-dragonyosezredbe.¹²³ 1782. november 1. alhadnagy. 1787. november 14. főhadnagy. 1790. április 1-jén az akkor felállított 2. számú törzs-gyalogezerredbe nyert századosi kinevezést.¹²⁴ Előbbi megszüntetését követően, 1790. október 11-én ismét a Császár-dragonyosezredbe helyezték elsőkapitányi kinevezés mellett. 1791. január 1-jén azonban másodkapitányi rangba helyezték vissza. 1793.

120 Az 1688-ban felállított dragonyos csapatot 1769-ben 38. rangszámot, majd 1798-ban 8., 1802-ben pedig 3. hadrendi számot kapott. 1860-ban 11. hadrendi számmal vértesezreddé, 1867-ben ugyanakkor, hadrendi száma megtartásával, ismét dragonyosezreddé szervezték át. Wrede III/1. 200. o.

121 Az 1798-ban 13. hadrendi számú dragonyosezredként felállított csapatot 1802-ben 6. hadrendi számmal svaliszérezreddé, 1851-ben 10. hadrendi számmal ulánusezreddé, végül 1873-ban 16. hadrendi számmal huszárezreddé szervezték át. Wrede III/1. 311. o.

122 <http://genealogy.euweb.cz/auersperg/auersperg6.html> (letöltve: 2014. október 26.); ML, RL KR 6 1817 Karton-Nr. 6648; ML ChR 1 1804 Karton-Nr. 7030; PP Oberste I. Bd. fol. 31.

123 Az 1685-ben vértesezredként alapított csapatot 1769-ben 3. rangszámot kapott, 1775-ben dragonyosezreddé, 1798-ban pedig 2. hadrendi számmal könnyűdragonyosezreddé szervezték át, végül 1801–1802 folyamán feloszlatták. Wrede III/2. 681. o.

124 A törzscsapatok mibenlétére lásd a 111. jegyzetet.

március 1-jén áthelyezték a 14. számú Nassau-vértesezredbe, ahol 1794. július 22-én ismét elsőkapitánnyá lépett elő.¹²⁵ 1800. december 19-én a 7. számú Lotharingia-Lambesc-vértesezredbe nyert őrnagyi kinevezést.

Az austerlitz-i csatában hősi halált halt.

Nős, felesége báró Johanna Bukuwka von Bukuwky. Gyermekek nem született.¹²⁶

8. Auersperg, Maximilian Anton Karl Magnus, gróf

(lovassági tábornok)

1771. január 21. Wolfpassing – 1850. május 30. Bécs (Jägerzeile)¹²⁷

Főnemesi származású, ausztriai német. Szülei: gróf Johann Joseph von A. és gróf Marie Anne Walburga von A. Gróf Joseph v. A. őrnagy és gróf Franz v. A. c. ezredes testvére. Római katolikus.

1786. július 20-án önköltséges hadapródként kezdte katonai pályafutását az 1. számú Császár-svalizsérezerredben.¹²⁸ 1787. augusztus 1-jén az ezred ulánus osztályához került alhadnagyi kinevezés mellett.¹²⁹ 1790. április 1-jén főhadnagyi kinevezés mellett visszahelyezték a svalizsérokhöz. 1794. október 18-án másodikkapitánnyá, 1800. április 11-én elsőkapitánnyá nevezték ki. 1805. szeptember 1-jén őrnaggyá és Károly főherceg szárnysegédjévé, 1808. május 19-én pedig alezredessé és főhadsegéddé lépett elő. Kitüntette magát a wagrami csatában is. 1809. május 26-án ezredesi kinevezést nyert. 1809-ben pedig, au-

125 Az 1721-ben felállított vértés-csapattest 1769-ben kapta a 14. rangszámot, 1798-ban ugyanakkor 9., 1802-ben pedig 5. hadrendi számot nyert. Végül 1867-ben ugyanezen hadrendi számmal dragonyosezerreddé szervezték át. Wrede III/1. 152. o.

126 <http://genealogy.euweb.cz/auersperg/auersperg6.html> (letöltve: 2014. október 25.); ML KR 7 1803, 1804 Karton-Nr. 6683; ST KR 7 1805 Karton-Nr. 6700; Wrede III/1. 166. o.

127 Fenti elővárost hivatalosan csak alig két hónappal korábban, 1850 márciusában csatolták Bécshez.

128 Az 1688-ban eredetileg dragonyosezerredként felállított csapattestet 1765-ben svalizsérezerreddé alakították, 1769-ben 1-es rangszámot kapott, 1798-ban korábbi rangszámával megegyező hadrendi számmal könnyűdragonyos-ezerreddé, 1802-ben ugyanezen hadrendi számmal ismét svalizsérezerreddé, végül 1851-ben 6. hadrendi számmal ulánusezerreddé szervezték át. Wrede III/1. 338. o.

129 1786-ban ugyanis a cs. k. hadsereg mind a négy svalizsérezerredében második őrnagyi osztályként egy-egy ulánusosztályt is felállítottak. 1791-ben azonban ezeket leválasztották a svalizsérokról, és létrehoztak belőlük egy reguláris ulánusezerredet, mely 1798-tól az 1-es hadrendi számot kapta. Wrede III/1. 72–73, 319. o.

gusztus 6-i visszamenőleges hatállyal, augusztus 15-i hadparancs alapján az 5. számú Sommariva-vértesezred parancsnokává nevezték ki. Különösen ki-tüntette magát Lipcsénél, ennek köszönhetően 1813. október 20-án még a lipcsei csataterén vezérőrnagyi kinevezést nyert. A második párizsi békét kö-vetően Galíciában egy lovasdandár parancsnoka lett. 1827. február 7-én al-tábornagyi kinevezést nyert, egyúttal hadosztályparancsnoki beosztásba he-lyezték Csehországba. 1836 februárjától bánáti főhadparancsnok, utóbb, 1842 júliusától pedig horvátországi, hivatalos nevén báni, varasdi és károlyvárosi főhadparancsnok lett. 1843. március 3-án lovassági tábornokká lépett elő.

1848-ban, április 8-i legfelsőbb kabinetparancs és április 10-i hadügyminiszté-riumi leirat alapján április 8-i hatállyal nyugállományba helyezték 62 év katonai szolgálattal követően.

1829-től az 5. számú vértesezred tulajdonosa, 1849-től pedig másodtulajdono-sa lett.¹³⁰

Kitüntetései, címei: 1813-ban a lipcsei csatában nyújtott teljesítményével kiér-demelte a Mária Terézia Katonai Rend lovagkeresztjét. Ezenkívül elnyerte az Osztrák Császári Lipót Rend nagykeresztjét (1848), a Szász Polgári Érdemrend nagykeresztjét (1845), továbbá valóságos belső titkos tanácsos (1836) és cs. k. kamarás (1806) is volt.

Nőtlen.¹³¹

9. Babel von Fronsberg (Babel zu Fronsberg), Florian Pawel

(alezredes)

1770. január 13. Jauernig (Osztrák Szilézia, ma Javorník, Csehország) – 1811. november 2. Brassó (Brassó vidéke, Erdélyi Nagyfejedelemség; ma: Braşov, Románia)

130 Az ezredet 1849-ben ugyanis I. Miklós orosz cár tulajdonába helyezték.

131 Dragoner-Regiment Nr. 5. 156. 160. o.; <http://genealogy.euweb.cz/auersperg/auersperg6.html> (letöltve: 2014. október 25.); http://www.napoleon-series.org/research/biographies/Austria/AustrianGenerals/c_AustrianGeneralsA.html#A31 (letöltve: 2015. január 11.); https://www.wien.gv.at/wiki/index.php/Maximilian_Auersperg (letöltve: 2014. november 16); ML ChR 1 1804 Karton-Nr. 7030; ML KR 5 1811 Karton-Nr. 6612; Schmidt-Brentano, 2006. 6. o.; MS 1837 31. o.; MS 1844 29. o.; PP Generale I. Bd. fol. 26.; ST KR 5 1809 Karton-Nr. 6630; Wrede III/1. 156. o.; Wurzbach I. 88–89. o.

Nem nemesi származású, valószínű lengyel. Szülei: Florian B. galíciai kincstári hivatalnok, lembergi tartományi tanácsos és Anna Maria Ursprung. Római katolikus.

1788. május 20-án a 13. számú Modena-svalizsérezeredben önköltséges hadapródként kezdte katonai szolgálatát. 1789. december 1-jén alhadnaggyá, 1795. december 15-én főhadnaggyá lépett elő. 1796. február 26-án a főszállásmesteri törzsbe helyezték. 1799. május 19-én századosi, 1805. szeptember 15-én őrnagyi, 1809. február 16-án alezredesi kinevezést nyert. 1809. december 1-jei udvari haditanácsi leirat alapján 1810. január 1-jével a főszállásmesteri törzstől az 5. számú Sommariva-vértesezeredbe helyezték létszámfeltettként. 1810. május 1-jén május 11-i udvari haditanácsi rendelet alapján az 5. számú Savoyadragonyosezeredbe helyezték.¹³²

Aktív katonaként hunyt el.

1793-ban apja révén galíciai nemességet nyert „von Fronsberg” predikátummal. Nőtlen.¹³³

10. Baillet de Latour, Joseph, gróf

(ezredes)

1775. november 24.¹³⁴ Luxembourg (Luxemburg Hercegség, Osztrák-Németalföld) – 1831. szeptember 18. Bécs

132 Az 1682 óta fennállt dragonyosezered 1769-től 9. rangszámot, 1798-tól 15., 1802-től 5. hadrendi számot viselt. Majd 1860-ban 1., végül 1867-ben 13. hadrendi számot kapott. Wrede III/1. 212. o.

133 <http://www.geni.com/people/Florian-Pawel-Babel-de-Fronsberg/6000000005550043006> (letöltve: 2014. november 16.); <http://www.online-ofb.de/famreport.php?ofb=frankenber&ID=I17689&nachname=BABEL%20V.%20FRONBERG&modus=&lang=de> (letöltve: 2014. november 16.); *Hof-Schematismus* 1797 451. o.; Kneschke: *Adels-Lexicon* I. 159–160. o.; ML DR 5 1811 Karton-Nr. 6975; MS 1800 116. o.; MS 1801 120. o.; MS 1802 105. o.; MS 1808 333.o.; ST KR 5 1810 Karton-Nr. 6631; ST DR 5 1810 Karton-Nr. 6993; Thürheim I. 346. o.; Wengen 644, 646. o.

134 <http://www.genealogieonline.nl/de/west-europese-adel/I1073924033.php> (letöltve: 2015. január 11.). – A nyugdíjazási jegyzőkönyv szerint ugyanakkor 1774, a rendelkezésre álló mustrajegyzékek alapján pedig 1773-as születési év valószínűsíthető. Vö. PP Oberste I. Bd. fol. 2.; ML KR 6 1802 Karton-Nr. 6644; ML KR 6 1803 Karton-Nr. 6645; ML ChR 1 1804 Karton-Nr. 7030.

Főnemesi származású. Ősi, Burgundiából Németalföldre elszármazott család tagja. Szülei: gróf Karl Anton Maximilian Joseph B. de L. tábornok, a Cs. k. Udvari Haditanács elnöke és gróf Maria Francesca Sophia Guerin de La Marche. Gróf Theodor Franz B. de L. tábornok bátyja, gróf Ludwig Wilhelm Anton B. de Latour-Merlemont cs. k. tábornok, francia hadosztály-tábornok unokaöccse. Római katolikus.

1786-tól a bécsi helyi Katonai Akadémiára járt, majd 1788. augusztus 24-én alhadnagyi kinevezést nyert a 38. számú Württemberg-dragonyosrezredbe.¹³⁵ 1790. október 2-án főhadnaggyá előléptetve az apja tulajdonában lévő 31. számú Latour-dragonyosrezredbe helyezték.¹³⁶ 1793. február 26-án kapitányi kinevezést nyert. 1797. március 1-jén őrnaggyá és szárnysegéddé nevezték ki az apja főparancsnoksága alatt álló rajnai hadseregbe. 1798. március 19-én a 19. számú Levenehr-dragonyosrezredbe helyezték.¹³⁷ 1799. július 23-án alezredessé lépett elő. 1800. november 26-án ezredesi kinevezés mellett a Bussy-féle lovasvadászrezredbe helyezték ezredparancsnokként.¹³⁸ Előbbi felosztását követően, 1801. június 1-jén létszámfeletti ezredesként az 5. számú Zeschwitz-vertesezredbe nyert beosztást. Miután azonban ez is rövidesen felosztásra került, így 1801. december 5-én kelt udvari haditanácsi rendelet alapján 1802. február 1-jei hatállyal a 6. számú Mack-vertesezredbe helyezték továbbra is létszámfelettként.

135 Az 1688-ban felállított dragonyos csapatot 1769-ben 38. rangszámot, majd 1798-ban 8., 1802-ben pedig 3. hadrendi számot kapott. 1860-ban 11. hadrendi számmal vertesezreddé, 1867-ben ugyanakkor, hadrendi száma megtartásával, ismét dragonyos-ezreddé szervezték át. Wrede III/1. 200. o.

136 Az 1725-ben dragonyosrezdeként alapított csapatot 1760-ban svalizserezzreddé, majd 1765-ben ismét dragonyosrezreddé alakították, 1769-ben 31-es rangszámot kapott, 1791-ben újra svalizserezzreddé, 1798-ban 11. hadrendi számmal könnyűdragonyos-ezreddé, 1802-ben 4. hadrendi számmal ismét svalizserezzreddé, 1851-ben 7. hadrendi számmal pedig dragonyosrezreddé szervezték át, ezt követően 1860-ban 2., 1867-ben pedig 14. hadrendi számot kapott. Wrede III/1. 220–221. o.

137 Az 1733-ban dragonyosrezdeként felállított csapatot 1769-ben 19. rangszámot kapott, 1773-ban svalizserezzreddé, 1798 júniusától 14. hadrendi számmal könnyűdragonyos-ezreddé, 1802-ben pedig 4. hadrendi számmal dragonyosrezreddé szervezték át, végül 1860-ban felosztásra került. Wrede III/2. 697. o.

138 Ezt a csapatot Bussy-féle lovasvadász-szabadcsapat néven Franz Egon von Fürstenberg, Hildesheim és Paderborn püspöke állította fel 1795-ben a birodalmi hadseregbe szánt kontingensként. 1797 márciusában azonban átvették császári-királyi szolgálatba, 1798 júniusában pedig, hozzájuk osztva a Rohan-féle szabadcsapat huszárságát is, lovasvadász-ezreddé szervezték át. Végül, 1801 májusában, a második koalíciós háború lezárását követően felosztásra került. Wrede III/2. 741–742, 924. o.

Végül 1803. december 16-án ezredparancsnoki kinevezést nyert az 1. számú Császárszavalizsézred élére.¹³⁹

1808-ban, április 1-jei hatállyal február 23-i és április 6-i udvari haditanácsi rendeletek alapján nyugállományba helyezték.

Kitüntetései, címei: Toszkán Szent István Rend lovagkeresztje, Francia Szent Lajos Rend lovagkeresztje, Francia Becsületrend lovagkeresztje, Németalföldi Vilmos Rend lovagkeresztje. Cs. k. kamarás.

Nős, 1810-ben vette feleségül Francesca Fűrtert. Egy fiuk született, Joseph Johann Nicolaus Theodor.¹⁴⁰

11. Baltheservon Löwenfeld, Philip Nerius, báró

(alezredes)

1745 k. Trient (Tirol, Habsburg Monarchia; ma Trento, Olaszország) – ?

Nemesi származású, ausztriai német. Régi tiroli család tagja. Római katolikus. Az akkori Nassau-, későbbi 5. számú vértesezredben kezdte katonai szolgálatát 1774 körül egyelőre ismeretlen rangban. 1776-ban már alhadnagyként, 1780-ban pedig már főhadnagyként szolgált. 1793 márciusában elsőkapitánnyá lépett elő. 1794-ben, szeptember 3-i udvari haditanácsi leirat alapján augusztus 28-i hatállyal őrnagyi kinevezést nyert. 1796 októbere körül a tiroli népfelkeléshez helyezték alezredesi kinevezés mellett. További sorsa ismeretlen.

1780-ban nőtlen.¹⁴¹

12. Banniza (1811-től) von Hohenlinden, Franz Seraphin Leonhard Joseph Leopold, (1811-től) báró

(alezredes)

1768. április 6. Bécs – 1812. július 14. Tata (Komárom vm.)

139 Fenti csapattestre lásd a 128. jegyzetet.

140 *Erinnerungen an Latour* 5–7. o.; <http://www.genealogieonline.nl/de/west-europese-adel/I1073924033.php> (letöltve: 2015. január 11.); ML KR 6 1802 Karton-Nr. 6644; ML KR 6 1803 Karton-Nr. 6645; ML ChR 1 1804 Karton-Nr. 7030; PP Oberste I. Bd. fol. 2.; ST KR Zeschwitz 1801 Karton-Nr. 11.551; Svoboda I. 223. o.; Thürheim III. 142. o.

141 *Dragoner-Regiment Nr. 5*. 158. o.; Kneschke: *Adels-Lexicon* 182. o.; ML KR 5 1776–1780 Karton-Nr. 6605; ST KR 5 1793 Karton-Nr. 6621; ST KR 5 1794 Karton-Nr. 6622; Wrede V. 50. o.

Nemesi származású, birodalmi német. Szülei: Joseph Leonhard v. B. jogi doktor, az innsbrucki egyetem professzora és rektora, kormányzati tanácsos és Maria Anna Sabina v. Peruetti. Nagyapja Johann Peter v. B. a jog és a bölcsészettudomány doktora, bambergi és würzburgi hercegi udvari tanácsos, a würzburgi egyetem professzora. Római katolikus.

Jogi tanulmányai befejezését követően 1788. szeptemberben a 68. számú Pétervárad határőr-gyalogezredbe¹⁴² nyert beosztást szindikusként.¹⁴³ 1789 szeptemberében a 71. számú német-bánsági határőr-gyalogezredbe¹⁴⁴ helyezték alhadnaggyá és auditorrá történő előléptetés mellett. 1792. május 1-jén a Degelmann-féle ulánus-szabadcsapatba helyezték továbbra is auditori beosztásba.¹⁴⁵ 1795. szeptember 1-jén, addigi beosztásában maradván kapitányi címet kapott. 1800. szeptember 13-án a 8. számú gradiskai határőr-gyalogezredbe helyezték immár kombattáns századosként.¹⁴⁶ 1801. augusztus 1-jén a 28. számú Fröhlich-gyalogezredbe nyert beosztást. Majd 1803. november 16-án a 6. számú Rosenberg-Orsini-svalizsérezerredbe,¹⁴⁷ 1804. február 1-jén pedig a

- 142 Az alakulat 1798-tól 9-es hadrendi számot nyert a határőr-gyalogezredek sorában. Wrede V. 288. o.
- 143 A kizárólag a határőrezredeknel rendszeresített szindikus vagy tulajdonképpen jogtanácsos az auditor (hadbíró) munkatársa, gyakran helyettesítője volt, és ahhoz hasonlóan az ezredtörzs állományába tartozott.
- 144 Fenti alakulat 1798-tól 12-es hadrendi számot nyert a határőr-gyalogezredek sorában. Wrede V. 299. o.
- 145 1790 januárjától kezdődően gróf O'Donell őrnagy vezetésével Galiciában hat gyalogos századból és 200 fő ulánusból egy szabadcsapat felállítására került sor, amelyet még 1790 folyamán egy második gyalogos zászlóaljjal, illetve egy második, majd harmadik ulánus osztállyal egészítettek ki. Az ulánusokat azonban még abban az évben leválasztották a csapattestről, és önálló ulánus-szabadcsapattá alakították, amely nevét a mindenkor parancsnokról kapta, így kezdetben Degelmann-nak, 1794-től pedig Keglevichnek hívták. Ezt az első koalíciós háborút követően, 1798-ban 2. hadrendi számmal reguláris ulánusezerreddé alakították. Ugyanakkor a megmaradt O'Donell-féle alakulatot, mely nem tévesztendő össze a bajor örökösödési háború alatt fennállt azonos nevű szabadcsapattal, az első koalíciós háború után, 1798-ban feloszlatták. Wrede II. 443, III./1. 324, III./2. 921. o.
- 146 A gyalogságnál rendszeresített százados (Hauptmann) rangfokozat egyenértékű volt a lovasságnál használatos kapitány (Rittmeister) rangfokozattal. Így fenti esetben rangban történő előrelépésre nem került sor, csupán a rangfokozat megnevezése változott. Jelentős változás ugyanakkor, hogy a továbbiakban már nem auditori, hanem fegyveres szolgálatot ellátó vagyis kombattáns csapattiszti beosztásba került.
- 147 Az 1798-ban 13. hadrendi számú dragonyosezerredként felállított csapattest élére csak 1801-től került ezredtulajdonos Franz von Rosenberg-Orsini herceg személyében. Az

2. számú Hohenzollern-Hechingen-svalizsérezzredbe helyezték.¹⁴⁸ 1809. szeptember 16-án a 4. számú Ferdinánd főherceg-vértesezzredbe nyert őrnagyi kinevezést. 1812-ben, április 6-i magyarországi főhadparancsnoksági rendelet alapján április 1-jei visszamenőleges hatállyal alezrederessé lépett elő.

Kitüntetései: 1802. május 5-én elnyerte a Mária Terézia Katonai Rend lovagkeresztjét, amelyet az 1800. december 3-i hohlenlinden-i csatában tanúsított vitézségével és önálló kezdeményezőkézségével érdemelt ki. A csata során ugyanis felsőbb parancs nélkül, rohammal elfoglalta, majd a csata végéig megtartotta a Birkach nevű falut (ma Hohenlinden község településrésze, Németország).

1811-ben osztrák bárói címet nyert „von Hohenlinden” predikátummal.

Nős, másodkapitányként házasodott. Valószínű gyermektelen.¹⁴⁹

13. Barco Antal, (1762-től) báró

(vezérőrnagy)

1747 k. Bécs – 1799. október 17.

Nemesi származású, spanyol eredetű, 1793. október 16-án magyar indigenátust nyert család tagja. Apja báró Barco Vince lovassági tábornok a Mária Terézia Katonai Rend lovagja. Római katolikus.

1760. november 1-jén az apja parancsnoksága alatt álló akkori Bethlen-, későbbi 10. számú huszárezredben alhadnagyként kezdte katonai pályafutását. 1765. június 1-jén százados-hadnaggyá lépett elő.¹⁵⁰ 1772. január 1-jén elsőkapitányi,

---

alakulatot 1802-ben 6. hadrendi számmal svalizsérezzreddé, 1851-ben 10. hadrendi számmal ulánusezzreddé, végül 1873-ban 16. hadrendi számmal huszárezreddé szervezték át. Wrede III/1. 311. o.

148 Az 1758-ban dragonyosként felállított, 1759-ben azonban svalizsérezzreddé alakított csapattest 1769-ben 18. rangszámot kapott, majd 1798-ban 4. hadrendi számmal könnyűdragonyos-ezzreddé, 1802-ben 2. hadrendi számmal ismét svalizsérezzreddé, végül 1851-ben 7. hadrendi számmal ulánusezzreddé szervezték át. Wrede III/1. 345. o.

149 ML IR 28 1802 2. Teil Karton-Nr. 2402; ML KR 4 1811 Karton-Nr. 6566; ST KR 4 1809 Karton-Nr. 6593; ST KR 4 1812 Karton-Nr. 6595; ST Ul. Fr. Kps. Motschlitze 1795 Karton-Nr. 11.755; <http://gedbas.genealogy.net/person/show/1018045176> (letöltve: 2015. január 14.); <http://gedbas.genealogy.net/person/show/1018045210> (letöltve: 2015. január 14.); <http://gedbas.genealogy.net/person/show/1018053032> (letöltve: 2015. január 14.); Kneschke: *Adels-Lexicon* I. 187. o.; MS 1812 341. o.; Theimer 586–587. o.; Wurzbach I. 145–146. o.

150 1771-ig a lovasezzredékben is használatos, a százados és a hadnagy között elhelyezkedő rangfokozat. Az említett időpontig ugyanis az ezredtulajdonos és a törzstisztek egy-egy század tulajdonosai voltak, és egyúttal ezen törzsszázadnak nevezett alegységek

1773. október 10-én őrnagyi kinevezést nyert. 1779. december 17-én alezredessé lépett elő. 1788. október 30-án ezredesi kinevezést kapott az akkori Erdődy-, későbbi 9. számú huszárezredbe. 1789. október 1-jén az Estei Ferenc József főherceg tulajdonában állt, későbbi 2. számú vértesezredbe helyezték létszámfelteként. 1790-ben pedig, január 16-i hatállyal, az napi udvari haditanácsi rendelet alapján ezredparancsnoki beosztásba került. 1794. január 1-jén vezérőrnagyi kinevezést nyert.

1797. február 28-án nyugalományaiba helyezték.

1762. május 3-án apja révén osztrák örökös tartományokbeli bárói méltóságra emelkedett.

1792-ben nőtlen.¹⁵¹

14. Beierweck, Heinrich von, (1821-től) báró

(vezérőrnagyt)

1772. Wolfsberg (Karintia, Habsburg Monarchia) – 1823. december 28. Brünn (Morvaország, Habsburg Monarchia; ma Brno, Csehország)

Nemesi származású, minden bizonnyal ausztriai német. Római katolikus.

1789. január 18-án a 11. számú Michael Wallis-gyalogezeredben önköltséges hadapródként kezdte katonai pályafutását. 1789. május 1-jén zászlósi kinevezést nyert. 1790. november 11-én a Grün Loudon-szabadcsapatba helyezték,¹⁵² ahol egyúttal alhadnaggyá lépett elő. 1794. szeptember 16-án az Albert sász-

---

parancsnokának is számítottak. A tényleges irányítást ugyanakkor a törzsszázadok élén őket helyettesítő százados-hadnagytok végezték. A többi, ún. rendes század élén viszont ekkor is kapitányok álltak, akiket rangban a hadnagytok követték. Másodkapitányi rang ugyanis ez idő tájt még nem létezett. Nagy-L. István 36, 44. o.; Wrede III/1. 11, 20. o.

151 Amon, 1892. 72, 75, 96. o., VII, IX. melléklet; ML KR 2 1791, 1792 Karton-Nr. 6462; http://www.napoleon-series.org/research/biographies/Austria/AustrianGenerals/c_AustrianGeneralsB1.html#B14 (letöltve: 2014. november 16.); MS 1800 258. o.; Schmidt-Brentano, 2006. 8. o.; ST KR 2 1789 Karton-Nr. 6473; Wenke, 1895. 230–231, 277, 285. o.

152 1790. január 28-án rendelték el Franz Anton Milges őrnagy számára, hogy állítson fel egy szabadcsapatot az alsó-rajnai kerületben, majd kérésére, a toborzást megkönnyítendő engedélyezték, hogy alakulata báró Gideon Ernst von Loudon tábornagy nevét viselje. Ezzel közel egyidőben báró Anton von Mylius ezredes is parancsot kapott egy szabadcsapat felállítására. Később elrendelték, hogy a két szabadcsapatot egyesítve egy két zászlóaljból álló ezredet hozzanak létre. Ez végül 1798-ban került megszüntetésre, és nem összetévesztendő az 1758–1763 között fennállt Grün Loudon-féle gránátoszászlóaljakkal. Wrede II. 445. o.

tescheni herceg, tábornagy tulajdonában állt 1. karabélyosezred, a későbbi 3. számú vértesezred tartalékszvadronjába került beosztásra. 1796. november 16-án áthelyezték az őrnagyi 2. szvadronba főhadnagyi előléptetés mellett. 1800. április 13-án másodkapitányi, 1804. szeptember 1-jén elsőkapitányi kinevezést nyert. 1809. április 26-án őrnaggyá, 1812. április 1-jén alezredessé lépett elő. 1813. augusztus 7-én ezredesi és egyúttal ezredparancsnoki kinevezést nyert. 1823. január 7-én vezérőrnaggyá léptették elő.

1793. szeptember 6-án hadifogságba került, ahonnan csak 1795. szeptember 22-én szabadult.

Kitüntetései: Hadseregkereszt, Orosz Szent Vlagyimir Rend III. osztálya.

1821-ben osztrák bárói méltóság adományozásában részesült.

1817-ben nőtlen.¹⁵³

15. Beaumont de St. Quentin, Emanuel Joseph Ghislain, (1810-től) báró (ezredes)

1770 k. Trazegnies (Hainaut, Osztrák Németalföld; ma Belgium) – 1813. január 23. Bécs

Valószínűsíthetően vallon származású. Római katolikus.

A mecheloni nevelőintézetben tanult, majd 1785-ben hadapródként belépett az 58. számú Vierset-gyalogezredbe. 1786-ban alhadnagyi kinevezést nyert a 31. számú Latour-dragonosezredbe.¹⁵⁴ 1789-ben főhadnaggyá lépett elő. Az első koalíciós háború során már a kezdetektől több alkalommal kitüntette magát. 1794-ben másodkapitányi, 1799-ben pedig elsőkapitányi kinevezést nyert.

1801-ben, június 13-i morvaországi és sziléziai főhadparancsnoksági rendelet alapján, június 15-i hatállyal, őrnagyi rang adományozása mellett nyugállományba helyezték. A negyedik koalíciós háború következtében azonban 1805. szeptember 1-jén reaktiválták, és őrnagyként az Esterházy József főherceg tulajdonában állt 2. számú vértesezredbe helyezték.

1807-ben, október 31-i hatállyal a magyarországi főhadparancsnokság azon év november 11-i rendelete alapján nyugállományba helyezésre került, alezredesi rang adományozása mellett, az ennek megfelelő nyugdíjjal.

153 Kneschke: *Adels-Lexicon* I. 282. o.; ML KR 3 1797 Karton-Nr. 6510; ML KR 3 1808 Karton-Nr. 6515; ML KR 3 1811 Karton-Nr. 6516; ML KR 3 1817 Karton-Nr. 6518; MS 1824 467. o.; Schmidt-Brentano, 2007. 12. o.

154 Fenti csapattestre vonatkozóan lásd a 136. számú jegyzetet.

1808-ban azonban a Bécsi-erdő alatti negyed felállítandó 2. Landwehr zászlóaljának parancsnokává nevezték ki.¹⁵⁵ Azonban már azon év áprilisában átvette az 1. bécsi önkéntes zászlóalj parancsnokságát. Az ötödik koalíciós háború során többször kitüntette magát, így többek között Aspernén is. 1810 októberében ezredes és a bécsi Landwehr dandárparancsnoka lett.

Kitüntetései: 1794. július 23-án megkapta a Mária Terézia Katonai Rend lovagkeresztjét.

1810. december 19-én osztrák bárói méltóság adományozásában részesült.

Nős. 1801-ben udvari haditanácsai engedéllyel házasodott.¹⁵⁶

16. Bechtold, Philipp, (1795-től) báró

(címzetes vezérőrnagy)

1747. Spangenberg (Hessen-Kassel Tartománygrófság, Német-római Birodalom) – 1818. január 2. Kőszeg (Vas vm.)

Valószínű polgári származású, birodalmi német. Református.

1770. augusztus 1-jén közlegényként kezdte katonai szolgálatát az 1. számú Császár-svalízsérezredben.¹⁵⁷ 1772. április 1-jén káplári előléptetés mellett az akkori Miksa főherceg-, későbbi 8. számú vértesezredbe helyezték. 1773. április 3-án ezredsegédtiszt, 1778. április 1-jén főhadnagyi kinevezést nyert. 1783. november 1-jén az akkori Mecklenburg-Strelitz-, majdani 4. számú vértesezredbe helyezték másodkapitányi előléptetéssel egyidejűleg. 1790. május 1-jén elsőkapitányi, 1799. március 12-én őrnagyi kinevezést nyert. 1807-ben, január 7-én kelt budai főhadparancsnoksági rendelet alapján, január 1-jei hatállyal alezredessé lépett elő. 1808-ban pedig, július 19-ei hatállyal ezredesi és ezredparancsnoki kinevezést nyert július 30-i budai főhadparancsnoksági rendelet alapján. 1811. április 26-án vezérőrnagyi rang adományozása mellett nyugállományba helyezték.

1805. november 24-én Castelfrancónál francia hadifogságba esett, ahonnan

1806. január 6-án került elbocsátásra.

155 Az alakulat felállítására ténylegesen csak 1809 márciusában került sor. Ugyanakkor előbbihez hasonlóan több más Landwehr-zászlóalj esetében is már 1808-ban kinevezésre kerültek a parancsnokok. Lásd Wrede V. 94. o.

156 Král 10. o.; Megerle, 1824 59. o.; ML KR 2 1806 Karton-Nr. 6466; ST KR 2 1807 Karton-Nr. 6485; ST ChR 4 1801 Karton-Nr. 7163; Thürrheim I. 84. o.; Wrede V. 94. o.; Wurzbach V. 171-172. o.

157 Fenti alakulatra lásd a 128. számú jegyzetet.

Kitüntetései: 1793-ban elnyerte a Mária Terézia Katonai Rend lovagkeresztjét, miután az év során a Franciaország és Osztrák-Németalföld határvidékén vívott harcok során Blaton települést egy napon át sikeresen védelmezte jelentős túlerő ellenében. Majd pedig a Templeuve és Cysoing térségében vívott ütközet sikeréhez járult hozzá döntő módon, ez esetben is nagy túlerővel szállva szembe. 1795-ben osztrák örökös tartományokbeli bárói méltóság adományozásában részesült.

Nős, 1776-ban ezredsegédtisztként házasodott, így mentesült a kaució és reverzális adásának kötelezettsége alól.

Fia, Philipp később altábornagy és katonai szakíró lett.¹⁵⁸

17. Bennesch, Carl

(címtizes ezredes)

1737 k. Szilézia (Habsburg Monarchia) – 1815 k.

Római katolikus.

1755. január 1-jén a III. Ferenc modenai herceg, tábornagy tulajdonában állt vértesezredben kezdte katonai szolgálatát mint közlegény.¹⁵⁹ 1762. szeptember 1-jén káplárrá, 1768. március 1-jén strázsamesterré lépett elő. Alakulata megszüntetését követően, 1768. november 1-jén az Albert szász-tescheni herceg, birodalmi tábornagy tulajdonába helyezték, újonnan felállított 1. karabélyos-, későbbi 3. számú vértesezredbe helyezték. 1772. október 1-jén alhadnagyi, 1776. december 1-jén főhadnagyi kinevezést nyert. 1786. június 11-én másodkapitánnyá, 1792. június 18-án elsőkapitánnyá, 1795. május 11-én másodőrnaggyá lépett elő. 1797. március 29-i udvari haditanácsi rendelet alapján április 1-jei hatállyal elsőőrnagyi kinevezést nyert. 1798. május 16-ával május 3-i udvari haditanácsi rendelet alapján alezredessé lépett elő. Hamarosan azonban, még ugyanazon év június 7-én létszámfeltti állományba helyezték.

158 *Hessen-Casselischer Staats-Calender* 65. o.; Kneschke: *Adels-Lexicon* I. 250. o.; ML KR 4 1802 Karton-Nr. 6562; ML KR 4 1806 Karton-Nr. 6565; Schmidt-Brentano, 2006. 9. o.; ST KR 4 1807 Karton-Nr. 6592; ST KR 4 1808 Karton-Nr. 6593; Wrede III/1. 149. o.; Wurzbach I. 209–210. o.

159 Fenti csapattest az 1701-ben a feloszlott Caprara-vértesezred öt századából, valamint öt újonnan szervezett századból került felállításra. 1768-ban azonban feloszlatták. 1756-tól kezdődően, megkülönböztetendő az akkor Herkules modenai trónörökös-herceg (1757-től vezérőrnagy, 1766-tól tábornagy) tulajdonába került dragonyosezredtől „Alt-Modena” (Régi Modena) ezredként emlegették, míg előbbi a „Jung-Modena” (Ifjú Modena) elnevezést kapta. Wrede III/2. 576, 687. o.

1800-ban ezredesi rang adományozása mellett nyugállományba helyezték.
1797-ben nőtlen.¹⁶⁰

18. Bernrieder von Berneck, Joseph, lovag

(őrnagy)

1761. Bécs – 1824. szeptember 22. Paks (Tolna vm.)

Nemesi származású, eredetileg Bajorországból származó család sarja. Apja: Franz B. cs. k. udvari titkár. Római katolikus.

Katonai szolgálatát 1778. június 1-jén önköltséges hadapródként kezdte a 10. számú Zeschwitz-vértesezredben. 1779. április 1-jén alhadnaggyá, 1786. április 9-én főhadnaggyá lépett elő. 1790. március 20-án másodkapitányi, 1796. október 1-jén elsőkapitányi kinevezést nyert. Alakulata felosztatása következtében, 1802. február 1-jén a 2. számú Ferenc főherceg-vértesezredbe helyezték. 1805-ben, szeptember 17-i udvari haditanácsi rendelet alapján őrnaggyá lépett elő aznap hatállyal.

1806-ban, november 17-i visszamenőleges hatállyal december 20-án kelt udvari haditanácsi rendelet alapján testi sérülések és fejsébek következtében nyugállományba helyezték 18 év, 4 hónap és 14 nap megszakítás nélküli katonai szolgálatot követően.

1818. június 26-án felesége révén magyar indigenátust nyert.

Nős. 1792. augusztus 6-án Pakson vette feleségül Mondbach Júlia Orsolyát az előírt kaució letétele mellett. Gyermekük közül József Sándor Domonkos, Mária Terézia Franciska, Rozália és Alojzia érték meg a felnőttkort.¹⁶¹

19. Bersina von Siegenthal, Heinrich, (1810-től) báró

(lovassági tábornok)

1764. február 18.¹⁶² Holleschau (Morvaország; ma Holešov, Csehország) – 1831. december 21. Bécs

160 ML KR 3 1789 Karton-Nr. 6508; ML KR 3 1797, 1799 Karton-Nr. 6510; MS 1814 39. o.; ST KR 3 1797 Karton-Nr. 6527; ST KR 3 1798 Karton-Nr. 6528; Thürheim I. 98. o.

161 Kempelen II. 153. o.; Kneschke: *Adels-Lexicon* I. 968. o.; Magyar nemzetségi zsebkönyv, 1905. 89–90. o.; ML KR 2 1804 Karton-Nr. 6465; ML KR Zeschwitz 1778–1781 Karton-Nr. 11.530; PP Majore II. Bd. fol. 33.; ST KR 2 1805 Karton-Nr. 6483

162 Svoboda, valamint a katonai személyügyi nyilvántartásokban szereplő életkor megjelölések is a fenti időpontot valószínűsítik (vö. Svoboda 141. o.; ML KR 3 1804

Nemesi származású.¹⁶³ Római katolikus. Apja: Franz Xaver B. v. S. a Trautmannsdorf-vértesezred¹⁶⁴ kapitánya.

1773. december 2-ától a bécsújhelyi Katonai Akadémia hallgatója. Innen 1783. március 7-én¹⁶⁵ alhadnagyként a 7. számú Kinsky-svalizsérezeredbe helyezték.¹⁶⁶ 1787. január 1-jén főhadnagyi kinevezést nyert az akkori Kavanagh-, későbbi 4. számú vértesezredbe. Azonban még abban az évben az ezred tulajdonosa gróf Moritz Ignaz Kavanagh vezérőrnagy¹⁶⁷ mellé vezényelték segédtsízként. 1789. december 21-én másodkapitánnyá, 1795. szeptember 1-jén pedig elsőkapitánnyá lépett elő. 1797. március 31-én őrnagyi előléptetés mellett tábornoki szolgálatra vezényelték Károly főherceg szárnysegédjeként. 1798. március 19-én, elvezénylésének fenntartása mellett, ismét a Kavanagh-vértesezred állományába nyert beosztást. 1799-ben, február 9-i rendelet alapján február 6-i hatállyal alezredessé lépett elő. Majd még ugyanazon évben november 24-i udvari haditanácsi leirat alapján november 17-i hatállyal ezredesi és ezredparancsnoki kinevezést nyert. Ezzel együtt ténylegesen is bevonult ezredéhez. 1801. június 16-án az újonnan felállított 3. számú ulánusezered első parancsnokává nevezték ki.¹⁶⁸

Karton-Nr. 6513; ML, RL KR 4 1787, 1794 Karton-Nr. 6559; ML UR 3 1803 Karton-Nr. 7891). Számos életrajzban ugyanakkor 1762. február 18-i dátum szerepel. Vö. pl. ÖBL I. 77. o.; Schmidt-Brentano, 2006. 11. o.; http://www.napoleon-series.org/research/biographies/Austria/AustrianGenerals/c_AustrianGeneralsB1.html (letöltve: 2015. január 13.);

- 163 Ezzel kapcsolatban azért meg kell jegyezni, hogy apja nem sokkal a későbbi tábornok születését megelőzően, 1758-ban szerzett osztrák örökös tartományokbeli nemességet a családnak. Vö. Kneschke: *Adels-Lexicon* I. 374. o.
- 164 Az 1663-ban felállított vértesezred 1768-ban 21. rangszámot, majd 1798-ban 7. hadrendi számot kapott. 1867-ben pedig, ugyanezen hadrendi számmal, dragonyosezereddé szervezték át. Wrede III/1. 164. o.
- 165 ML, RL KR 4 1787, 1794 Karton-Nr. 6559. – A későbbi mustra-, illetve esetenként a revíziós jegyzékek is ugyanakkor, nyilván olvasati hibából fakadóan, 1783. május 7-ét írják. Svoboda pedig 1783. február 27-i dátumot említ. Vö. ML KR 3 1804 Karton-Nr. 6513; ML UR 3 1803 Karton-Nr. 7891; Svoboda 141. o.
- 166 A fenti, 1631-ben alapított, eredetileg dragonyos csapattest, 1769-ben 7-es rangszámot kapott, majd 1775-ben svalizsérezereddé, 1798-ban 12. hadrendi számmal könnyűdragonyos-ezereddé, 1802-ben 5. hadrendi számmal ismét svalizsérezereddé, 1851-ben 9. hadrendi számmal ulánusezereddé, végül 1873-ban 10. hadrendi számmal dragonyosezereddé szervezték át. Wrede III/1. 190–191. o.
- 167 1790-től altábornagy.
- 168 Az alakulat élére csak 1802-től nevezték ki ezredtulajdonost, Károly főherceg személyében. Wrede III/1. 330. o.

1805. szeptember 1-jén vezérőrnaggyá, 1809. május 27-én pedig altábornaggyá lépett elő. Az 1812. évi oroszországi hadjárat során egy hadosztályt vezetett. Ennek fáradalmi azonban megviselték az egészségét, így több hadjáratban már nem vett részt. 1813 júliusától megbízott, 1816-tól pedig tényleges szlavóniai és szerémségi főhadparancsnok. 1827. november 2-án lovassági tábornoki kinevezést nyert. 1831-ben pedig a Cs. k. Udvari Haditanács alelnökének nevezték ki, azonban még abban az esztendőben elhalálozott.

1812. december 13-ától az 1. számú Császár-vértesezred másodtulajdonosa.

Kitüntetései, címei: az 1809. április 22-én Eckmühlnél (ma Eggmühl, Németország) végrehajtott nagyszerű lovasrohamáért másnap, még a csatátéren Károly főherceg kitüntette a Mária Terézia Katonai Rend lovagkeresztjével. Ezenkívül 1816-ban cs. k. valóságos belső titkos tanácsosi kinevezést nyert.

1810. augusztus 20-án osztrák örökös tartományokbeli bárói méltóság adományozásában részesült.

Nős, 1801-ben 12000 forint kaució lefizetése mellett vette feleségül gróf Auguste von Hennint. Gyermekük: Eduard, későbbi altábornagy, valamint Amalia, Franzisca, Mina és Theresia. Utóbbi kettő azonban nem érte meg a felnőttkort.¹⁶⁹

20. Bicking von Sobinak, Anton

(vezérőrnagy)

1757. július 10. Bécs – 1825. november 11. Nagyvárad (Bihar vm.; ma: Oradea, Románia)

Egy katonatiszt fia. Római katolikus.

1769. június 15-étől a bécsiújhelyi Katonai Akadémia hallgatója. Innen 1778. május 1-jén a Lobkowitz-dragonnyosezredbe nyert alhadnagyi kinevezést.¹⁷⁰

1785. március 23-án főhadnaggyá, 1790. január 11-én másodkapitánnyá lépett elő. 1794. április 18-án az itáliai hadsereg főszállásmesteri törzséhez helyezték,

169 http://www.napoleon-series.org/research/biographies/Austria/AustrianGenerals/c_AustrianGeneralsB1.html (letöltve: 2015. január 13.); Kneschke: *Adels-Lexicon* I. 374–375. o.; ML KR 3 1804 Karton-Nr. 6513; ML, RL KR 4 1787, 1794 Karton-Nr. 6559; ML UR 3 1803 Karton-Nr. 7891; MS 1797 84. o.; MS 1832 487. o.; Offizierskartei S.; ÖBL I. 77. o.; Schmidt-Brentano, 2006. 11. o.; ST KR 4 1791, 1792 Karton-Nr. 6582; ST KR 4 1799 Karton-Nr. 6588; Svoboda 141. o.; Wurzbach I. 335. o.

170 Az 1718-ban dragonnyosezredként felállított csapattest 1769-ben 37-es rangszámot kapott, 1779-ben sivalizsérezzreddé, 1798-ban 10. hadrendi számmal könnyűdragonnyosezreddé, 1802-ben 3. hadrendi számmal ismét sivalizsérezzreddé, végzetül 1851-ben 8. hadrendi számmal ulánusezreddé szervezték át. Wrede III/1. 352. o.

ahol 1796. február 24-én őrnagyi kinevezést nyert. Az első koalíciós háború lezárását követően is a főszállásmesteri törzsben teljesített szolgálatot, amelyben 1799. szeptember 5-én alezredessé, 1800. október 19-én ezredessé lépett elő. 1801. június 1-jén korábbi alakulatába, az ekkor már 10. hadrendi számot viselő Lobkowitz-könnyűdragoonos-ezredbe helyezték létszámfeletti állományba. Azonban még ugyanabban a hónapban, 16-án ezredparancsnoki kinevezést nyert a Ferdinánd főherceg tulajdonában állt akkori 12., későbbi 4. számú vértesezredbe. 1808. június 23-án vezérőrnaggyá lépett elő.

1809-ben, november 16-i legfelsőbb leirat alapján december 1-jei hatállyal nyugállományba helyezték összesen 33 év katonai szolgálatot követően.

1805. november 24-én Castelfrancónál francia hadifogságba esett, ahonnan 1806. január 6-án bocsátották el.

Nős, főhadnagyként házasodott. Két lánya született, Johanna és Antonia.¹⁷¹

21. Blum, Urban Christian, báró

(altábornagy)

1743. augusztus 2. Braunschweig (Braunschweig-Wolfenbüttel Hercegség, Német-római Birodalom) – 1823. április 24.

Nemesi származású, birodalmi német. Evangélikus.

1777. március 1-jén az Albert szász-tescheni herceg, birodalmi tábornagy tulajdonában állt 1. karabélyosezredben alhadnagyként kezdte katonai szolgálatát.

1783. február 1-jén főhadnaggyá, 1790. április 1-jén másodkapitánnyá lépett elő. 1793. március 23-án a főszállásmesteri törzsbe nyert őrnagyi kinevezést.

1796. február 24-én alezredesi rangot nyert. 1798. június 7-én visszahelyezték korábbi, immár 3. hadrendi számmal vértesezeddé átszervezett, de továbbra is Albert herceg tulajdonában álló alakulatába. 1800. november 3-án ezredessé lépett elő. 1808. január 22-én vezérőrnagyi, végül 1813. április 27-én altábornagyi kinevezést nyert.

1822. április 12-i udvari haditanácsi rendelet alapján ugyanazon év május 1-jei hatállyal nyugállományba helyezték összesen mintegy 45 év és másfél hónap katonai szolgálatot követően.

Címek: 1814-ben cs. k. kamarási cím adományozásában részesült. Nőtlen.¹⁷²

171 ML KR 4 1802 Karton-Nr. 6562; ML KR 4 1806 Karton-Nr. 6565; MS 1826 469. o.; PP Generale I. Bd. fol. 145.; Schmidt-Brentano, 2006. 12. o., Svoboda 113. o.

172 http://www.napoleon-series.org/research/biographies/Austria/AustrianGenerals/c_AustrianGeneralsB2.html#B61 (letöltve: 2015. január 18); Kneschke: *Adels-Lexicon*

22. Bodó Mihály

(alezredes)

1746–1747 k. Szakál¹⁷³ (Magyarország) – 1827. március 22. Rohonc (Vas vm; ma Rechnitz, Ausztria)

Valószínű nemesi származású, magyar. Római katolikus.

1768. április 1-jén közlegényként kezdte katonai szolgálatát az Albert szász-tescheni herceg, birodalmi tábornagy tulajdonában állt vértesezredben.¹⁷⁴ 1768. november 1-jén pedig az újonnan felállított 1. karabélyos-, későbbi 3. számú vértesezredbe helyezték, amelynek ezredtulajdonosa szintén Albert herceg lett, akinek korábbi ezredét ugyanakkor másnak adományozták. 1770. február 1-jén káplárrá, 1770. november 1-jén zászlótartóvá, 1773. május 6-án pedig strázsamesterré lépett elő. 1778. május 14-én alhadnagyi, 1786. január 28-án főhadnagyi kinevezést nyert. 1792. június 18-án másodkapitánnyá, 1794. június 1-jén elsőkapitánnyá léptették elő. 1800. április 13-án őrnagyi, 1805. szeptember 1-jén alezredesi rangot nyert.

1807-ben, július 6-án kelt visszamenőleges hatályú udvari haditanácsi rendelet alapján július 3-ával mellkasi és aranyeres panaszok miatt teljes rokkantként nyugállományba helyezték összesen 39 év, 3 hónap és 2 nap katonai szolgálatot követően.

Nőtlen.¹⁷⁵

23. Bolza, Franz Alexander, (1793-tól) báró

(ezredes)

1778. október 9. Bécs – 1845

Nemesi származású. Régi, Milánóból az osztrák örökös tartományokba elszármazott család tagja. Szülei: báró Johann Nepomuk Franz Werner B. vezérőrnagy és báró Marie Anna von Steinbach. Gróf (1808-ig báró) Anton Peter B. vezérőrnagy unokaöccse. Római katolikus.

I. 474.o.; ML KR 3 1799 Karton-Nr. 6510; ML KR 3 1804 Karton-Nr. 6513; PP Generale I. Bd. fol. 38.; Schmidt-Brentano, 2006. 12. o.

173 Az, hogy a korszakban létezett több ilyen nevű település közül pontosan melyik lehetett, közelebbi adatok hiányában egyelőre nem tisztázható.

174 Fenti vértesezred 1657-ben került felállításra, 1769-ben 22-es rangszámot kapott, 1775-ben azonban feloszlatták. Wrede III/2. 583. o.

175 ML KR 3 1789 Karton-Nr. 6508; ML KR 3 1804 Karton-Nr. 6513; PP Oberstlieutenants I. Bd. fol. 89.

1794. március 8-án önköltséges hadapródként belépett a Lobkowitz-svalizsérezzredbe.¹⁷⁶ 1795. május 16-án alhadnaggyá lépett elő, majd 1797. április 16-án főhadnagyi rangban a főszállásmesteri törzsbe helyezték. 1799. október 14-én századosi kinevezést nyert. 1801. június 1-jén létszámfeletti elsőkapitányként az 5. számú Ott-huszárezzredbe helyezték. 1803. szeptember 1-jén a 10. számú Stipsicz-huszárezzredbe helyezték tényleges állományba. 1809. szeptember 29-én létszámfeletti őrnagyként a 8. számú Kienmayer-huszárezzredbe, 1810. május 1-jén pedig a 4. számú Ferdinánd főherceg-vértesezzredbe helyezték. 1814. január 15-én alezredessé, 1814. augusztus 14-én pedig létszámfeletti ezredessé lépett elő. 1819. július 4-én ezredparancsnoki kinevezést nyert a 7. számú Lotharingia-Lambesc-vértesezzred élére. Később azonban, a kincstár csalárd módon való megkárosításának, így többek között hamis számla kiállításának vádjával, vizsgálat indult ellene, melynek nyomán, 1826. június 2-án kelt ítélettel, háziőrizetre ítélték, rangjától megfosztották és a katonai szolgálatból elbocsátották.

Kitüntetései: Hadseregkereszt, Orosz Szent Anna Rend II. osztálya, Bajor Miksa József Katonai Rend lovagkeresztje.

1793-ban nagyapjával és apjával együtt, nagyapja érdemeinek köszönhetően bárói méltóság adományozásában részesült.¹⁷⁷

1817-ben nőtlen.¹⁷⁸

24. Bolza, Johann Nepomuk Franz Werner, (1793-tól) báró

(vezérőrnagy)

1754. január 31. Bécs – 1817. június 6. Bécs

Nemesi származású. Régi, Milánóból az osztrák örökös tartományokba elszármazott család tagja. Szülei: Johann Peter B. (1793-tól) báró, udvari tanácsos, udvari kamarai pénztárigazgató, valóságos belső titkos tanácsos és Maria

176 Az 1718-ban dragonyosezzredként felállított csapatot 1769-ben 37-es rangszámot kapott, 1779-ben svalizsérezzreddé, 1798-ban 10. hadrendi számmal könnyűdragonyosezzreddé, 1802-ben 3. hadrendi számmal ismét svalizsérezzreddé, végezetül 1851-ben 8. hadrendi számmal ulánusezzreddé szervezték át. Wrede III/1. 352. o.

177 Apjára és nagyapjára vonatkozóan lásd a következő szócikket.

178 Amon, 1880. 471. o.; Amon, 1885. 442. o.; HKR Akten 1830 CFHW 46; HKR Prot. 1826 F 1261; <http://www.deutsche-biographie.de/sfz5210.html#adbcontent> (letöltve: 2015. január 18.); http://records.ancestry.com/franz_alexander_von_bolza_records.ashx?pid=162677372 (letöltve: 2015. január 18.); ML KR 4 1811 Karton-Nr. 6566; ML KR 4 1817 Karton-Nr. 6567; MS 1819 51. o.; MS 1825 50. o.; ST HR 8 1809 Karton-Nr. 7652; Victorin, 1879. 182, 190, 294, 413. o.

Theresia Leitgeb. Gróf (1808-ig báró) Anton Peter B. vezérőrnagy öccse. Római katolikus.

Katonai pályafutását 1769 augusztusában az akkor herceg Joseph Wenzel Laurenz Liechtenstein tábornagy tulajdonában állt 6. számú dragonyosezredben kezdte alhadnagyként.¹⁷⁹ 1772. február 1-jén másodkapitányi kinevezést nyert. 1773. július 23-án a Lobkowitz-dragonyosezredbe helyezték.¹⁸⁰ 1775. február 1-jén elsőkapitánnyá lépett elő. 1782. május 1-jén a Károly Sándor brandenburg-ansbachi és bayreuthi őrgróf, vezérőrnagy tulajdonában állt vértesezredbe helyezték. 1790. január 16-án őrnagyi kinevezést nyert. 1793-ban, március 21-i udvari haditanácsi rendelet alapján március 15-i hatállyal alvezredessé lépett elő. 1796-ban pedig, április 1-jei hatállyal április 7-i udvari haditanácsi rendelet alapján ezredesi és ezredparancsnoki kinevezést nyert. 1800. március 6-i hatállyal, március 22-én a donaueschingeni főhadiszálláson kelt hadsereg-főparancsnoksági rendelet alapján vezérőrnaggyá lépett elő. Azonban még abban az évben nyugállományba helyezésre került.

1793-ban apjával együtt, előbbi érdemeinek köszönhetően bárói méltóság adományozásában részesült.

Nős, 1777-ben vette feleségül báró Maria Anna von Steinbachot. Három fiuk született, Franz Alexander, későbbi ezredes, valamint Peter és Werner.¹⁸¹

25. Bouget, Ferdinand Franz Maria

(címzetes vezérőrnagy)

1744. (ker.: február 9.) Aachen – 1818. november 23. Bécs

Nemesi származású. Francia eredetű, Aachenbe elszármazott család tagja. Szülei: Henri Francois B. a Német Lovagrend Aachenben található Saint

179 Az 1688-ban gróf Saurau ezredes által Csehországban felállított dragonyosezred 1769-ben 6. rangszámot kapott, 1775-ben azonban már fel is oszlatták. Wrede III/2. 677. o.

180 Fenti csapattestre lásd a 170. jegyzetet.

181 ADB 3. 116. o.; *Hof-Schematismus* 1798 403. o.; http://www.napoleon-series.org/research/biographies/Austria/AustrianGenerals/c_AustrianGeneralsB2.html#B68 (2014. november 21); http://records.ancestry.com/franz_werner_von_bolza_records.ashx?pid=166878229 (letöltve: 2015. január 18.); ML KR 1 1803 Karton-Nr. 6422; ML KR Anspach 1792 Karton-Nr. 11.563; Schmidt-Brentano, 2006. 13. o.; *Staats-Calender* 1770 39. o.; ST KR Anspach 1791 Karton-Nr. 11.575; ST KR Anspach 1793 Karton-Nr. 11.576; ST KR Anspach 1796 Karton-Nr. 11.578; ST KR Anspach 1800 Karton-Nr. 11.580; TL Offiziere KR 3 Karton-Nr. 6544.

Aegidius nevű rendházának¹⁸² számtartója, kölni választófejedelemségi udvari kamarai tanácsos, fogadótulajdonos és Anna Johanna Mechtildis Adriane Calls. Nagypapa Jacques B. császári kapitány, majd az aacheni városi polgárőrség kapitánya. Római katolikus.

1764. február 25-én kezdte katonai szolgálatát az akkori O'Donell-, későbbi 5. számú vértesezredben egyelőre ismeretlen rangban. 1767-ben főhadnagyként, 1768-ban már másodkapitányként teljesített szolgálatot. 1776-ban pedig immár elsőkapitány volt. 1788-ban őrnaggyá, 1791-ben alezredessé léptették elő. 1793 júliusában pedig ezredesi és ezredparancsnoki kinevezést nyert.

1794-ben, augusztus 27-i udvari haditanácsi rendelet és szeptember 8-i hadsereg-főparancsnoksági rendelet alapján augusztus 19-i hatállyal, vezérőrnagyi rang adományozása mellett nyugállományba helyezték. Ezt követően Pozsonyban élt.

Nős. Egy fia született, Peter Franquin de B.,¹⁸³ későbbi alezredes.¹⁸⁴

26. Boyneburg-Lengsfeld, Moritz Heinrich, báró

(címzetes lovassági tábornok)

1788. október 2. Weilar (Lengsfeld uradalom,¹⁸⁵ Német-római Császárság) – 1868. szeptember 20. Bécs

Régi, eredetileg Alsó-Hessenből és Tübingiából származó nemesi család tagja, birodalmi német. Evangélikus.

Először a porosz hadseregben szolgált 1804 tájától kezdődően három év hét hónapot, majd a szász hadseregben öt hónapot, végül 1808-tól a Napóleonnal szövetséges vesztfáliai hadseregben teljesített öt év nyolc hónapig szolgálót. A felszabadító háborúk során azonban, 1813. augusztus 23-án egységével együtt császári-királyi szolgálatba lépett át, ezt követően az akkor felállított

182 Fenti rendház Saint Gilles néven is ismert.

183 Édesanyja családnévét, a Franquint is nevéhez csatolta.

184 *Dragoner-Regiment Nr. 5*. 155, 157. o.; <http://www.de-bougie.de/Bouget.htm> (letöltve: 2015. január 27.); http://de.wikipedia.org/wiki/Ferdinand_Franz_Maria_Bouget (letöltve: 2015. január 27.); http://www.napoleon-series.org/research/biographies/Austria/AustrianGenerals/c_AustrianGeneralsB2.html (letöltve: 2015. január 27.); ML KR 5 1768 Karton-Nr. 6603; ML KR 5 1776–1780 Karton-Nr. 6605; MS 1819 459. o.; Offizierskartei B.; Schmidt-Brentano, 2006. 14. o.; ST KR 5 1791 Karton-Nr. 6620; ST KR 5 1793 Karton-Nr. 6621; ST KR 5 1794 Karton-Nr. 6622.

185 A Boyneburgok családi birtoka a 16. század elejétől kezdődően, 1701-től közvetlenül a császárnak alárendelt (reichsunmittelbar) territórium.

osztrák-német, másként vesztfáliai légió 2. huszárezredében szolgált őrnagyként, majd 1814. március 10-én alezredessé lépett elő. Alakulata feloszlását követően, 1814. szeptember 1-jén az Estei Ferenc József főherceg, lovassági tábornok tulajdonában állt 2. számú vértesezredbe, 1820-ban pedig a 8. számú Kienmayer-huszárezredbe helyezték. 1827 júniusában a 6. számú Kinsky-dragonyosezredbe nyert ezredesi és ezredparancsnoki kinevezést. 1832. október 30-án vezérőrnaggyá lépett elő, ezzel együtt Temesvárra helyezték dandárparancsnoki beosztásban. 1842. január 21-én pedig altábornaggyá előlépetve Budára helyezték hadosztály-parancsnokként. 1848. május 11-étől magyarországi főhadparancsnokká lépett elő, azonban még azon év júliusában Galíciába helyezték, ahol William Friedrich von Hammerstein-Equord lovassági tábornok oldalán 1848 novemberében részt vett a Lengyel Nemzeti Tanács vezetésével kirobbant lemergő felkelés elfojtásában. Ezt követően, 1849. január 10-én Troppau katonai parancsnokává nevezték ki.

1853. május 14-i hatállyal aznap legfelsőbb elhatározás és hadügyminisztériumi leirat alapján nyugállományba helyezték lovassági tábornoki cím adományozása mellett.

1848-tól a 4. számú dragonyosezred tulajdonosa, 1849-től pedig másodtulajdonosa lett egészen a csapattest 1860. évi megszüntetéséig.¹⁸⁶ Ezt követően pedig, még szintén 1860-ban, az akkor alapított 71. számú gyalogezred másodtulajdonosi méltóságát adományozták számára.

Kitüntetései, címei: Hadseregkereszt, Francia Becsületrend lovagkeresztje, század-hercegi Fehér Súlyos Rend nagykeresztje, Toszkán Szent József Rend nagykeresztje. Cs. k. kamarás.

Nőtlen.¹⁸⁷

186 Az 1733-ban dragonyosezredként felállított csapattest 1769-ben 19. rangszámot kapott, 1773-ban sivalzsérezreddé, 1798-ban 14. hadrendi számmal könnyűdragonyosezreddé, 1802-ben pedig 4. hadrendi számmal dragonyosezreddé szervezték át, végül 1860-ban feloszlásra került. Wrede III/2. 697. o.

187 ML KR 2 1817 Karton-Nr. 6467; MS 1850 49. o.; MS 1857 66. o.; MS 1866 101. o.; PP Generale II. Bd. fol. 128.; Schmidt-Brentano, 2007. 21. o.; ST KR 2 1814 Karton-Nr. 6492; Strobl 190, 194. o.; Thürheim I. 84, II. 222. o.; Wrede II. 467, 698, III/1. 209, III/2. 928. o.; Wurzbach II. 103–105. o.

27. Brady, Peter, báró

(ezredes)

1755 k. Dublin (Írország) – 1802. szeptember 9.

Nemesi származású, ír. Római katolikus.

1770. január 1-jén önköltséges hadapródként kezdte katonai pályafutását a 35. számú Hessen-Darmstadt-gyalogezredben. 1771. december 9-én alhadnagyként az akkori O'Donell-, későbbi 5. számú vértesezredbe helyezték. 1776. március 1-jén főhadnaggyá, 1788. január 16-án másodkapitánnyá, 1789. május 1-jén pedig elsőkapitánnyá lépett elő. 1794-ben, július 22-i hatállyal július 30-i udvari haditanácsi rendelet alapján őrnagyi kinevezést nyert. 1794. augusztus 28-án alezredessé, majd 1799. augusztus 5-én ezredessé és ezredparancsnokká lépett elő. 1802-ben azonban az ezred állomáshelyén elhunyt.

Nős, elsőkapitányként az előírt kaució letétele mellett házasodott. Egy fia született, Thomas.¹⁸⁸

28. Brandis (Brandeis), Anton, gróf

(ezredes)

1754 k. Innsbruck (Tiroli Grófság, Habsburg Monarchia) – 1813. január 15. Bécs

Főnemesi származású. Eredetileg Graubündenből származó ősi család ifjabb, tiroli ágának tagja. Római katolikus.

1773. május 1-jén alhadnagyként kezdte katonai pályafutását az akkori Caramelli-, későbbi 2. számú vértesezredben. 1778. július 5-én főhadnaggyá, 1787. november 11-én másodkapitánnyá lépett elő. 1789. augusztus 22-én elsőkapitányi, 1800. május 8-án őrnagyi kinevezést nyert. 1800. november 12-én alezredessé léptették elő. 1805-ben, a magyarországi főhadparancsnokság augusztus 14-i rendelete alapján augusztus 10-i hatállyal a Tirolban újonnan felállított tartományi népfelkeléshez helyezték ezredesi kinevezés mellett. Az 1805. december 26-i pozsonyi békét követően, amelyben Tirolt a Bajor Választófejedelemséghez¹⁸⁹ csatolták, nyugállományba helyezésre került.

Kitüntetései: Német Lovagrend lovagkeresztje.

188 *Dragoner-Regiment Nr. 5.* 155, 157. o.; Kneschke: *Adels-Lexicon* II. 4. o.; ML KR 5 1802 Karton-Nr. 6608; ST KR 5 1794 Karton-Nr. 6622; ST KR 5 1802 Karton-Nr. 6625; Wrede III/1. 154. o.

189 Bajorország ezt követően rövidesen, 1806. január 5-étől királyság rangjára emelkedett.

1804-ben nőtlen.¹⁹⁰

29. Braun, Friedrich, báró

(címmzetes alezredes)

1765–1766 k. Bécs – ?

Nemesi származású, ausztriai német. Evangélikus.

1783. szeptember 12-én a 38. számú Württemberg-dragonýosezrednél alhadnagyként kezdte katonai pályafutását.¹⁹¹ 1788. április 5-én főhadnagyi kinevezést nyert a Károly Sándor brandenburg-ansbachi és bayreuthi őrgróf, vezérőrnagy tulajdonában állt vértesezredbe. 1790. február 8-án ismét a 38. számú Württemberg dragonýosezredbe helyezték másodkapitányi kinevezéssel egyidejűleg. 1793. május 1-jén az Esterházy Ferenc József főherceg tulajdonában álló, későbbi 2. számú vértesezredbe helyezték, amelyben 1794. november 11-én elsőkapitánnyá, 1803. november 5-én őrnaggyá lépett elő.

1805-ben, június 1-jei udvari haditanácsi rendelet és június 6-i magyarországi főhadparancsnoksági rendelet alapján június 14-i hatállyal, alezredesi rang adományozása mellett, kilépett a hadsereg állományából.

1804-ben nőtlen.¹⁹²

30. Bruckenthal Márton (Martin) (1790-től) báró

(őrnagy)

1759. Újgyház/Leschkirch (Újgyházszék, Erdélyi Fejedelemség;¹⁹³ ma Nocrich, Románia) – 1823. október 19. Nagyszeben (Szebenszék, Erdélyi Nagyjefe-delemség; ma: Sibiu, Románia)

Régi erdélyi, nemességre emelkedett szász patrícius család tagja. Szülei: B. Mihály fogarasi kapitány és Brenner Ágnes. Bátyja, B. Mihály a szászok ispánja. Nagybátyja, báró B. Sámuel Erdély kormányzója. Evangélikus.

190 http://de.wikipedia.org/wiki/Brandis_%28Tiroler_Adels-geschlecht%29 (letöltve: 2014. november 22.); ML KR 2 1791 Karton-Nr. 6462; ML KR 2 1804 Karton-Nr. 6465; MS 1807 55. o.; MS 1813 362. o.; ST KR 2 1805 Karton-Nr. 6483; Thürheim I. 83. o.; Wrede V. 55. o.

191 Fenti csapattestre lásd a 135. jegyzetet.

192 ML KR 2 1804 Karton-Nr. 6465; ML DR 3 1792 Karton-Nr. 6862; MS 1806 372. o.; ST KR 2 1805 Karton-Nr. 6483; Thürheim I. 84. o.

193 Majd csak 1765-ben emelkedett nagyjefe-delemség rangjára Erdély.

1778. március 13-án alhadnagyként kezdte katonai pályáját a Károly Sándor brandenburg-ansbachi és bayreuthi örgróf, vezérőrnagy tulajdonában állt vértesezredben. 1783. november 1-jén főhadnaggyá, 1793. március 7-én másodkapitánnyá lépett elő, 1797. június 16-án elsőkapitányi kinevezést nyert. 1801. február 9-én Schönbrunnban kelt hadsereg-főparancsnoksági rendelet alapján február 4-i hatállyal létszámfeletti őrnaggyá lépett elő, egyúttal az erdélyi inszurrekcióhoz vezényelték. Miután azonban a rövidesen bekövetkezett békekötés nyomán az erdélyi inszurrekció végül nem került megszervezésre, még ugyanazon év június 1-jén ismét bevonult ezredéhez, ahol továbbra is számfelletti állományban maradt. 1801. december 5-i udvari haditanácsi leirat és az ezt követően, 1802. január 5-én keltezett budai főhadparancsnoksági rendelet alapján a 4. számú Levenehr-dragonyosezredbe helyezték 1802. február 1-jei hatállyal.¹⁹⁴

1807-ben, július 28-i dátummal, szeptember 12-én kelt visszamenőleges hatályú udvari haditanácsi rendelet alapján nyugállományba helyezték.

1790. november 18-án két bátyjával egyetemben magyar és erdélyi bárói cím adományozásában részesült.

Nőtlen.¹⁹⁵

31. Clary und Aldringen, Joseph Johann Nepomuk, gróf

(altábornagy)

1734. március 17. Torinó (Szárd–Piemonti Királyság) – 1811. április 14. Nyitra (Nyitra vm., Magyar Királyság; ma Nitra, Szlovákia)

Régi, felső-itáliai, illetve németalföldi eredetű, cseh főnemesi család tagja. Római katolikus.

Katonai szolgálatát 1771. január 13-án az akkori O'Donell-, későbbi 5. számú vértesezredben kezdte önköltséges hadapródként. Majd még azon év október 15-én alhadnaggyá lépett elő. 1773. július 2-án másodkapitányi rang vásárlása mellett az akkori Hohenzollern-Hechingen-, későbbi 8. számú vértesezredbe

¹⁹⁴ Fenti csapattestre lásd a 137. jegyzetet.

¹⁹⁵ <https://groups.google.com/forum/#!msg/alt.talk.royalty/yeaM0dWF9mw/ETNAw-xwyEsJ> (letöltve: 2014. augusztus 21.); Kneschke: *Adels-Lexicon* I. 102–103. o.; ML KR Anspach 1777–1780 Karton-Nr. 11.559; ML DR 4 1806 Karton-Nr. 6923; PP Majore II. Bd. fol. 108.; ST KR Anspach 1793 Karton-Nr. 11.576; ST KR Anspach 1797 Karton-Nr. 11.578; ST KR Anspach 1801 Karton-Nr. 11.581; ST KR Anspach 1802 Karton-Nr. 11.582.

helyezték. 1783. október 1-jén elsőkapitánnyá lépett elő. 1793-ban pedig, március 27-i udvari haditanácsi leirat alapján március 21-i hatállyal őrnagyi kinevezést nyert. 1797-ben, március 21-i udvari haditanácsi rendelet alapján március 20-i hatállyal alezredessé lépett elő. 1800. április 12-én ezredesi és egyúttal ezredparancsnoki kinevezést nyert. 1807. január 1-jén vezérőrnaggyá, 1809. szeptember 25-én pedig altábornaggyá és hadosztályparancsnokká lépett elő. 1805. október 20-án Ulm-nál francia hadifogságba esett, ahonnan azonban már másnap, 21-én becsületszóra elbocsátották.¹⁹⁶ 1807-ben nőtlen.¹⁹⁷

32. Clary und Aldringen, Franz Moritz, gróf

(ezredes)

1782. szeptember 21. Bécs – 1829. január 18. Bécs

Régi, felső-itáliai, illetve németalföldi eredetű, cseh főnemesi család tagja. Szülei: herceg Johann Nepomuk C. u. A. és herceg Marie Leopoldine de Ligne. Római katolikus.

1800. április 13-án alhadnagyként kezdte katonai pályafutását a császári-királyi hadsereg egyelőre ismeretlen alakulatánál. 1801. január 11-én a 22. számú Lacy-gyalogezredhez helyezték, ahol már másnap százados-hadnagyi kinevezést nyert.¹⁹⁸ 1801. február 1-jén csere révén az Albert szász-tescheni herceg, birodalmi tábornagy tulajdonában állt 3. számú vértesezredbe helyezték. 1805.

196 A hadifogság megszűnésének tiszték esetében szokásos egyik módja a becsületszóra (auf Parole) való elbocsátás volt. Ennek során, hivatalos aktus keretében a tiszték reverzális (kötelezvény) adásával kötelezték magukat, hogy az adott háború időtartama alatt az őket elbocsátó állam ellen már nem harcolnak, kivéve az esetleges későbbi formális kicserélés esetét. Ekkor ugyanis az illető tiszt már nem a becsületszó, hanem a kicserélés alapján minősült szabadnak. Az adott szavát megszegőt, ismételt elfogatása esetén a haditörvényszék halálra ítéltette. A becsületszóra elbocsátott, ha saját kormánya a becsületszó lekötését nem helyeselte, fogságába visszatérni tartozott. Az alsóbb rangú tiszt, ha magasabb rangú tiszt is volt vele együtt fogságban, becsületszavát csak annak engedélyezésével adhatta. Gramm 476. o.; Pallas VIII. 488–489. o.

197 <http://en.wikipedia.org/wiki/Clary-Aldringen> (letöltve: 2014. november 23.); ML KR 8 1802 Karton-Nr. 6719; ML KR 8 1803, 1804 Karton-Nr. 6720; ML KR 8 1807, 1808 Karton-Nr. 6721; MS 1811 352. o.; Schmidt-Brentano, 2006. 20. o.; ST KR 8 1793, 1794 Karton-Nr. 6728; ST KR 8 1797 Karton-Nr. 6729; ST KR 8 1807 Karton-Nr. 6733; Tomaschek 287–288, 686, 692. o.

198 Fenti rangfokozatra lásd a 150. jegyzetet.

szeptember 1-jén elsőkapitánnyá, 1809. november 12-én őrnaggyá léptették elő. 1813. augusztus 7-én pedig alezredesi, végül 1823-ban ezredesi és egyúttal ezredparancsnoki kinevezést nyert.

1809. április 23-án hadifogságba esett, ahonnan 1809. október 2-án szabadult. Kitüntetései, címei: Hadseregkereszt, dán királyi Dannebrog Rend parancsnoki keresztje. Cs. k. kamarás.

Nőtlen.¹⁹⁹

33. Coletti, Benedict von, báró

(alezredes)

1758 k. Olmütz/Olomouc (Morvaország, Habsburg Monarchia; ma Csehország) – 1805. október 14. Elchingen (Bajor Választófejedelemség,²⁰⁰ Német-római Birodalom)

Nemesi származású. Római katolikus.

1772. február 5-én alhadnagyként kezdte katonai pályafutását a 25. számú Podstatzky-vértesezredben.²⁰¹ Ennek feloszlását követően, 1775. augusztus 1-jén a Berlichingen-dragonyosezredbe helyezték.²⁰² 1778. július 5-én főhadnaggyá, 1787. július 1-jén másodkapitánnyá lépett elő. 1790. január 16-án pedig elsőkapitányi kinevezést nyert. 1803. december 24-én a 2. számú vértesezredbe helyezték, ahol 1803. december 27-én őrnaggyá lépett elő.

1805-ben, szeptember 1-jei hatállyal alezredessé lépett elő augusztus 27-i legfelsőbb rendelet és bécsi általános hadparancs alapján.

A harmadik koalíciós háború során azonban hamarosan hősi halált halt az Elchingennél lezajlott találkozóharc során.

1804-ben nőtlen.²⁰³

199 <http://genealogy.euweb.cz/austria/clary2.html> (letöltve: 2014. november 23.); ML KR 3 1817 Karton-Nr. 6518; MS 1829 Veränderungen während des Druckes, számozatlan o.; Thürheim I. 98. o.

200 Csak 1806-ban emelkedett királyság rangjára.

201 Fenti csapattestet 1682-ben állították fel, 1769-ben 25-ös rangszámot kapott, 1775-ben azonban feloszlatták. Wrede III/2. 590. o.

202 Az 1682-ben felállított vértess csapattestet 1779-ben dragonyosezreddé alakították, 1798-ban 3., 1802-ben 1. hadrendi számot kapott, 1860-ban 9. hadrendi számmal vértesezreddé, végül 1867-ben ugyanezen hadrendi számmal ismét dragonyosezreddé szervezték át. Wrede III/1. 183. o.

203 *Gesch. DR* 2. 365. o.; Kneschke: *Adels-Lexicon* II. 306. o.; ML KR 2 1804 Karton-Nr. 6465; ST KR 2 1805 Karton-Nr. 6483; Wrede III/1. 134. o.

34. Colloredo-Wallsee,²⁰⁴ Joseph Maria, gróf

(vezérőrnagy)

1773. július 29. Bécs – 1816. április 1.²⁰⁵

Főnemesi származású, ausztriai-csehországi német, a család ifjabb, csehországi ágának tagja.²⁰⁶ Szülei: Franz Carl von C. és Maria Eleonora von Wrba und Freudenthal. Római katolikus.

A bécsújhelyi Katonai Akadémiáról²⁰⁷ 1788. szeptember 1-jén a báró Heinrich Ludwig von Jacquemin lovassági tábornok tulajdonában álló, akkor 20. rangszámot viselő vértesezredbe helyezték alhadnagyi rangban. 1791. április 1-jén csere révén az 1. számú Császár-svalizséreztredbe helyezték,²⁰⁸ ahol 1793. február 5-én főhadnaggyá lépett elő. Majd 1794-ben, a hadsereg-főparancsnokság az év március 14-én Valenciennes-ben kelt rendelete alapján április 1-jei hatállyal, másodkapitányi kinevezés mellett az újonnan felállított németalföldi törzsdragonos-ezredhez helyezték.²⁰⁹ 1796. május 1-jén, a hadsereg-parancsnokság április 30-án Mannheimben kelt rendelete alapján a Lobkowitz-svalizséreztredbe helyezték elsőkapitányi előléptetés mellett.²¹⁰ Hamarosan azonban, 1796. május 22-i udvari haditanácsi leirat alapján, május 21-i dátummal a főszállásmesteri törzsbe helyezték, Károly főherceg szárnysegédjeként. 1797. december 21-én őrnagyi előléptetés mellett, ismét első ezredébe, az akkor báró Karl Mack von Leiberich altábornagy tulajdonában állt, 20. rangszámú vértesezredbe helyezték. Majd 1798. május 18-i hatállyal alezredesi kinevezést nyert a 6. számú Blankenstein-huszárezredbe. 1798. november 1-jén ismét Károly főherceg mellé vezényelték, immár főhadsegédként. 1799. március 15-éig ugyanakkor az ezred állományában maradt, az ekkor keltezett udvari haditanácsi rendelet azonban visszamenőleges hatállyal, 1798. november 27-i

204 A legtöbb forrásban csak Colloredo néven, a katonai tiszti cím- és névtárakban viszont többször is a hibás Colloredo-Waldsee névalakban fordul elő. Vö. MS 1810. 45. o.; MS 1816. 570. o.

205 MS 1816. 570. o. – Schmidt-Brentano szerint viszont 1815. január 23-án vagy 25-én halt meg. Vö. Schmidt-Brentano, 2006. 21. o.

206 Tulajdonképpen alemann eredetű, de már a XI. században a Német-Római Birodalomból Friaulba költözött család. Wurzbach II. 416–417. o.

207 ST ChR 3 1796 Karton-Nr. 7116. – Erről azonban a bécsújhelyi Katonai Akadémia egyik monográfiája sem tud. Vö.: Leitner; Svoboda.

208 A fenti csapattestre lásd a 128. jegyzetet.

209 A törzsdragonosok mibenlétére lásd a 111. jegyzetet.

210 Ezen csapattestre lásd a 170. jegyzetet.

dátummal hivatalosan is a főszállásmesteri törzsbe helyezte. 1801-ben ezredesi kinevezést nyert, de továbbra is főhadsegédi beosztásában maradt.

1808. június 23-án vezérőrnaggyá előléptetve nyugállományba helyezték.²¹¹

Nős, 1814. november 15-én vette feleségül gróf Rosine Hartmann de Klarsteint. Egy lányuk született, Rosine.²¹²

35. Conway de Watterfort, Anton, lovag

(alezredes)

1768 k. Beszterce (Beszterce vidéke, Erdély Nagyfejedelemség; ma Bistrița, Románia) – 1816. június 17. Kecskemét (Pest-Pilis-Solt vm., Magyar Királyság) Régi, Írországból Csehországba elszármazott nemesi család tagja. Római katolikus.

A bécsújhelyi Katonai Akadémia hallgatója volt 1776. március 15-étől. Tanulmányai végeztével, 1785. június 15-én a 23. számú Toszkána-yalogezredhez helyezték zászlós hadapródként.²¹³ 1787. április 1-jén az akkori Harrach-, későbbi 7. számú vértesezredbe nyert alhadnagyi kinevezést. 1789. július 1-jén főhadnaggyá, 1795. július 9-én másodkapitánnyá lépett elő. Majd 1797. augusztus 1-jén elsőkapitányi kinevezést nyert. 1809. február 16-án pedig őrnaggyá lépett elő. 1815-ben, január 18-i prágai főhadparancsnoksági rendelet alapján 1814. december 27-i visszamenőleges hatállyal alezredesi kinevezést nyert.

1816-ban ezrede állomáshelyén elhalálozott.

Számos nagy csatában részt vett, így ott volt Austerlitznél, Aspernnél, Wagramnál és Lipcsénél is.

Nőtlen.²¹⁴

211 Schmidt-Brentano a nyugdíjba vonulásáról nem tud, de a katonai sematizmusokból ez valószínűsíthető. Vö. Schmidt-Brentano, 2006. 21. o.; MS 1808. 367. o.; MS 1816. 570. o.

212 http://www.geneall.net/W/per_page.php?id=131792 (letöltve: 2008. szeptember 15.); MS 1800. 112. o.; MS 1801. 117, 226, 251. o.; MS 1808. 367. o.; MS 1816. 570. o.; Pizzighelli, 1897. 473. o.; RL HR 6 1799 1. Teil Karton-Nr. 7537; Schmidt-Brentano, 2006. 21. o.; ST ChR 1 1794 Karton-Nr. 7044; ST ChR 3 1796 Karton-Nr. 7116; ST HR 6 1798, 1799 Karton-Nr. 7568; ST KR 6 1798 Karton-Nr. 6658; Thürheim I. 174. o.; Wurzbach II. 416–419. o.

213 Fenti csapattest 1809-ben feloszlásra került. Így nem azonos a későbbi 23. számú yalogezreddel. Lásd Wrede II. 232. o.

214 ML KR 7 1812, 1817 Karton-Nr. 6686; MS 1816 571. o.; ST KR 7 1815, 1816 Karton-Nr. 6706; ST KR 7 1809 Karton-Nr. 6702; Svoboda 164. o.

36. Costenay (Costenai), Anton von

(őrnagy)

1765 k. Róma (Pápai Állam) – 1829. július 11. Csehország

Valószínű olasz. Római katolikus.

A Szász Választófejedelemség hadseregében szolgált hadapródként, majd káplárként, végül azonban kilépett innen. Katonai szolgálatát a császári-királyi hadseregben 1786. február 1-jén a 10. számú Zeschwitz-vértesezred önköltséges hadapródjaként kezdte. 1786. július 5-én vicekáplárrá, 1787. március 1-jén valóságos káplárrá, 1787. szeptember 14-én alhadnaggyá lépett elő. 1790. március 19-én főhadnagyi, 1796. november 8-án másodkapitányi, 1800. november 27-én pedig elsőkapitányi kinevezést nyert. 1802. február 1-jén alakulata feloszlátása következtében a Mack-vértesezredbe helyezték.²¹⁵ 1809. május 29-én őrnaggyá lépett elő.

1817-ben, február 3-i udvari haditanácsi rendelet alapján február 16-i hatállyal 31 év és 5 hónap katonai szolgálatot követően baloldali lágyéksérv és mellkasi gyengeség miatt félrokkantként nyugállományba helyezték. 1821-ben azonban, november 10-i legfelsőbb elhatározás alapján reaktiválták, és a cseh határkordonhoz osztották be.

1827. április 16-án véglegesen nyugállományba helyezték

Nőtlen.²¹⁶

37. Cronenberg (Kronenberg), Hans Wilhelm von

(ezredes)

1764. Köln (Kölni Választófejedelemség, Német-római Birodalom) – 1842. június 23. Grác/Graz

Holland eredetű, Németországba elszármazott nemesi család tagja. Szülei: Gerhard Wilhelm von Doleus (1762-től adoptált báró von Cronenberg) pfalzi választófejedelemségi titkos tanácsos és báró Susanne Amalie von Cramer. Nagyapja Johann Ulrich von Cramer (1745-től) báró, jogtudós és filozófus, a marburgi egyetem professzora, a Bajor Tudományos Akadémia tagja. Református.

1782. augusztus 1-jén az akkori Nassau-Usingen-, későbbi 5. számú vértesezredben kezdte katonai szolgálatát mint önköltséges hadapród. 1783. november

215 Az alakulat majd csak 1802 júliusától kapta meg a 6. hadrendi számot.

216 ML KR 6 1811 Karton-Nr. 6648; MS 1830 477. o.; PP Majore II. Bd. fol. 71.

1-jén alhadnagyi, 1788. április 7-én főhadnagyi, 1794. augusztus 28-án pedig másodkapitányi kinevezést nyert. 1799. február 16-án elsőkapitánnyá, majd 1805. november 25-én őrnaggyá lépett elő. 1809. február 16-án a 6. számú Riesch-dragonoyosezredbe nyert alezredesi kinevezést.²¹⁷ Végül 1811. július 24-én ezredessé lépett elő.

1813-ban, október 14-i udvari haditanácsi rendelet alapján november 1-jei hatállyal 31 év megszakítás nélküli katonai szolgálatot követően szellemi és idegi gyengeség miatt ideiglenes rokkantként nyugállományba helyezték.

Nős, 1803-ban az előírásos, 6000 forint kaució letétele mellett vette feleségül báró Sophia von Cramert. Két fia született, Albert és Gerhard.²¹⁸

38. Danzer, Johann Kaspar

(őrnagy)

1763. december 11. Freising (Freisingi Hercegpüspökség,²¹⁹ Német-római Birodalom) – 1809. május 21. Aspern (Alsó-Ausztria, Habsburg Monarchia; ma Bécs városrésze)

Polgári származású, birodalmi német. Szülei: Anton D. fürdőmester²²⁰ és Maria Elisabetha Lethner. Római katolikus.

1783-tól jogot tanult Ingolstadtban, ahol kezdetben Johann Adam Weishauptnak, az illuminátus rend megalapítójának a tanítványa volt. „Bellarminus”

217 Az 1798-ban eredetileg 6. hadrendi számú vértesezredként felállított csapattestet 1802-ben, hadrendi száma megtartásával, dragonoyosezreddé, 1860-ban 12. hadrendi számmal vértesezreddé, 1867-ben pedig ugyanezen hadrendi számmal ismét dragonoyosezreddé szervezték át. Wrede III/1. 208. o.

218 http://de.wikipedia.org/wiki/Johann_Ulrich_von_Cramer (letöltve: 2015. január 29.); *Dragoner-Regiment Nr. 5*. 159. o.; Kneschke: *Adels-Lexicon* II. 364–365. o.; ML KR 5 1802 Karton-Nr. 6608; ML DR 6 1811 Karton-Nr. 7000; PP Oberste I. Bd. fol. 75.; ST KR 5 1805 Karton-Nr. 6627; ST KR 5 1809 Karton-Nr. 6630

219 A Német-római Birodalom egyházi fejedelemségeinek egyik típusa volt a hercegpüspökség is.

220 A kor városaiban elterjedt közfürdők, illetve magánfürdőházak működtetői voltak a fürdősök vagy fürdőmesterek (latinul balneator, németül Bader). Az egyéb mesterségekhez hasonlóan céhekbe tömörült fürdősök a tisztálkodási fürdőzésnél segédkeztek, továbbá egyidejűleg testi masszázst, körömvágást, tyúkszemmettszést, szakáll- és hajnyírást végeztek, de orvosi ismeretekkel is rendelkeztek. A részben hasonló feladatokat ellátó borbélyoktól eltérően tevékenységüket csak a fürdőházakban végezhették, utóbbiak viszont üzlethelyiségükön kívül is működhettek. Lásd Flóra 22–23. o., Kincses 17, 19, 25. o., valamint Soproni Szemle, 12. (1958) 2. sz. 134. o. 37. végjegyzet.

néven maga is a rend tagja lett, valószínű emiatt 1785-ben kizárták az egyetemről. Ezt követően kőművesként dolgozott, majd 1787-ben a hasonlóan egykori illuminátus, gróf Alexander von Savioli-Corbelli, bajor választófejedelemi udvari és kereskedelmi tanácsos, a Bajor Tudományos Akadémia alelnöke társaságában Drezdában időzött.

Katonai pályafutását 1796. január 1-jén kezdte az akkori Mack-, későbbi 6. számú vértesezredben alhadnagyi rangban. Ténylegesen azonban segédtisztként az ezredtulajdonos, báró Karl Mack von Leiberich vezérőrnagy²²¹ mellé elvezényelve, utóbbi segédtisztként teljesített szolgálatot. 1797. április 16-án főhadnagyi kinevezést nyert a főszállásmesteri törzsbe. 1798. szeptember 23-án kilépett a császári-királyi szolgálatból 1798 őszén ugyanis Ferenc császár és IV. Ferdinánd nápolyi és szicíliai király megállapodása alapján a nápolyi hadsereg parancsnokságát az immár altábornagyi rangot viselő Mack vette át. Aki kíséretében Danzert is magával vitte. A Mack vezette hadsereg azonban rövid idő alatt vereséget szenvedett a franciáktól. A tábornok így 1799. január 10-én fegyverszünet megkötésére kényszerült. Néhány nappal később pedig, a fegyverszünet nyomán Nápolyban kirobbant felkelés elől, kíséretével, köztük Danzerral, egyenesen a franciákhoz menekült, védelmüket kérve. Utóbbiak azonban rövidesen valamennyiüket őrizetbe vették, majd hadifogolyként Franciaországba szállították. Danzer a fogságból 1800 áprilisának végén szabadult, 1800 májusában pedig már ismét a Habsburg Monarchiában volt.²²² Ezt követően újlag császári-királyi szolgálatba állt, minek következtében az 1800. szeptember 4-én hadba szólított magyarországi inszurrekció soproni állomáshelyű táborkarába nyert beosztást. Az 1800 végén kötött fegyverszünet következtében az inszurrekció végül nem került bevetésre.²²³ Így Danzert 1801 januárjában, 13-ai hatállyal, századosi előléptetés mellett ismét a főszállásmesteri törzsbe helyezték. Hamarosan pedig a főszállásmesteri törzs keretében 1801 márciusától felállításra kerülő Hadilevéltárba (Kriegsarchiv) nyert beosztást tudományos

221 1797-től altábornagy.

222 A szabadulás előzményeihez hozzátartozik, hogy a Párizsban becsületszóra szabadon mozgó Mack adott szavát megszegve április 16-án, tisztársai tudta nélkül, álnéven, hamis útlevelemmel párizsi lakhelyét elhagyva, hazaindult. Sikeres szökését követően a franciák feleslegesnek tartották kíséretét tovább fogságban tartani, így őket is hazaengedték. Lásd Gramm 257–260. o.

223 Feloszlására ugyanakkor, noha 1801. február 9-én a Habsburg Monarchia hivatalosan is békét kötött a franciákkal, csak 1801 áprilisában került sor. A csapatokat egészen addig ugyanis gyakorlatoztatták és fegyverben tartották. Lásd Gömöry 62–63. o.

munkakörbe. 1805-ben az ismételt háborús előkészületek során, augusztus 27-i hatállyal őrnagy kinevezést nyert a névleg Ferdinánd főherceg parancsnoksága alatt álló németországi hadsereg tábornokába, melyet, gyakorlatilag az egész hadsereggel egyetemben régi pártfogója, Mack altábornagy vezetett. Az 1805. október 17-i ulmi kapituláció révén ismét francia fogságba esett, azonban október 21-e körül becsületszóra elengedték.²²⁴ 1806. március 1-jén újra egykori alakulatába, az immár 6. hadrendi számot viselő vértesezredbe helyezték számfelletti állományba. 1807-ben pedig, a budai főhadparancsnokság április 6-i rendelete alapján, március 31-i hatállyal a 3. számú O'Reilly-svalízsérezredbe helyezték elsőőrnagyként.

Ezredének soraiban küzdve az asperni csata első napján hősi halált halt. Katonai pályafutása mellett jelentős tudományos tevékenységet is kifejtett. Francia hadifogsága során ugyanis Párizsban megismerkedett Théodore-Pierre Bertin könyvkereskedővel a Samuel Taylor-féle gyorsírási rendszer franciaországi elterjesztőjével, valamint egyik első tanítványával, Jean-Baptiste Joseph Breton de la Martinière-rel, aki ekkor már maga is gyorsírást oktatott.²²⁵ Előbbi kapcsolat eredményeként Danzer, Taylor módszerét a német nyelvre alkalmazva, szabadulását követően Bécsben megjelentette művét „Das allgemeine System der Stenographie des Herrn Samuel Taylor, Professor zu Oxford” címmel.²²⁶ Rendszerét a bécsi helyi Katonai Akadémia tantervébe is bevezették.

224 Ennek mibenlétére lásd a 196. jegyzetet.

225 A korszakban ugyanis gyakran megesett, hogy a tisztek számára meglehetősen személyi szabadságot hagytak hadifogságuk esetén is, amint Mack példája is mutatta.

226 *Das Allgemeine System der Stenographie des Herrn Samuel Taylor, Professors zu Oxford etc. etc. Aus der Englischen und Französischen angewendet auf die Deutsche Sprache. Nebst einem Auszuge aus der Bearbeitung für die Französische Sprache des Herrn Th. P. Bertin und einem ähnlichen aus dem Originalwerke des Herrn S. Taylor für die englische Sprache. von J. C. Danzer, K. K. Hauptmann des General-Quartier-Meister-Staabs.* Wien, 1801. Soproni tartózkodásának köszönhetően módszerét a Magyarországon hivatalos latin nyelvre is adaptálta. Így keletkezett műve, az első Magyarországon megjelent gyorsírási tankönyv, Pesten latinul került kiadásra a Magyar Királyi Egyetem két professzorára, Schedius Lajos és Haliczky András Frigyes fordításában 1802-ben *Systema Generale Stenographiae Samuelis Taylor, Professoris Oxoniensis etc. Ad linguam latinam accommodavit J. C. Danzer, centurio rei castrametatoriae in exercitu caesareo regio* címmel. Az e munka nyomán elterjedt angol-francia geometrikus gyorsírási rendszer közel hét évtizeden át volt hazánkban alkalmazásban. (<http://mek.oszk.hu/00300/00355/html/ABC03014/03079.htm>, letöltve: 2015. január 31.) Sőt még a 20. század közepén is jelent meg Danzer művének magyar nyelvű fordítása. Lásd *Taylor gyorsírási rendszere Danzer latin áttételében.* Ford. Wagner József. Budapest, 1944.

Ennek keretében, 1801 és 1804 között ő maga oktatta itt a gyorsírást, Közép-Európában elsőként.

1807-ben nőtlen.²²⁷

39. Degelmann, Bernhard, (1780-tól) báró

(címzetes vezérőrnagy)

1760. Bécs – 1822. október 29. Bécs

Nemesi származású, valószínű ausztriai német. Szülei: Johann Bernhard D. (1780-tól) báró, udvari kereskedelmi tanácsos, majd az Udvari Kamara alelnöke és nagymányai Koller Terézia. Római katolikus.

1777. március 20-án a Voghera-vértesezredben alhadnagyként kezdte katonai pályafutását.²²⁸ 1778. február 1-jén főhadnagyi kinevezést nyert az akkori D'Asasassa-, későbbi 6. számú vértesezredbe, amelyben 1784. november 26-án másodkapitánnyá, 1789. február 1-jén pedig elsőkapitánnyá lépett elő. 1790. április 27-i udvari haditanácsi rendelet alapján március 6-i hatállyal az O'Donell-szabadcsapatból²²⁹ leválasztott két ulánusosztályból létrehozott önálló szabadcsapat élére nyert őrnagyi kinevezést, melyet így Degelmann-szabadcsapatnak

227 http://de.verschwoerungstheorien.wikia.com/wiki/Mitgliederliste_des_Illuminatenordens (letöltve: 2015. január 29.); http://fr.wikipedia.org/wiki/Jean-Baptiste_Joseph_Breton_de_la_Martini%C3%A8re (letöltve: 2015. január 31.); http://fr.wikipedia.org/wiki/Th%C3%A9odore-Pierre_Bertin (letöltve: 2015. január 2.); http://illuminaten-wiki.uni-erfurt.de/Kaspar_Danzer (letöltve: 2015. január 2.); <http://www.wehrgeschichte-salzburg.at/Milchchronologie/Chrono.htm> (letöltve: 2015. január 30.), https://www.wien.gv.at/wiki/index.php/Johann_Kaspar_Danzer (letöltve: 2015. január 2.); *Gesch. UR* 8. 246. o.; Gömöry 57. o.; GQMST fol. 14. v., 15. r.; Gramm 260, 298, 476, 489, 493. o.; MS 1797 88.o.; Offizierskartei D.; ST KR 6 1796 Karton-Nr. 6657, ST KR 6 1797 Karton-Nr. 6658; ST KR 6 1805 Karton-Nr. 6662; ST KR 6 1807 Karton-Nr. 6663; ST ChR 3 1807 Karton-Nr. 7122; Traeger

228 Az 1682-ben alapított vértesezred 1769-ben 27-es rangszámot, 1798-ban 4-es hadrendi számot kapott, 1802-ben azonban feloszlásra került. Wrede III/2. 593. o.

229 1790 januárjától kezdődően gróf O'Donell őrnagy vezetésével Galiciában hat gyalogos századból és 200 fő ulánusból egy szabadcsapat felállítására került sor, amelyet még 1790 folyamán egy második gyalogos zászlóaljjal, illetve egy második, majd harmadik ulánus osztállyal egészítettek ki. Az ulánusokat azonban, mint láttuk, hamarosan leválasztották a csapattestről. A megmaradt O'Donell-féle alakulatot, mely nem tévesztendő össze a bajor örökösödési háború alatt fennállt azonos nevű szabadcsapattal, végül az első koalíciós háború után, 1798-ban oszlatták fel. Wrede II. 443, III./1. 324, III./2. 921. o.

hívtak. 1793. február 12-én azonban felmentették parancsnoki beosztásából, de továbbra is a szabadsapatban teljesített szolgálatot. 1794-ben pedig alezredessé történő előléptetés mellett létszámfeletti állományba helyezték. 1796-ban a János főherceg tulajdonában állt dragonyosezredbe nyert beosztást.²³⁰ 1797-ben, május 1-jén kelt udvari haditanácsi leirat alapján április 29-i hatállyal ezredesi kinevezés mellett létszámfelettként az Estei Ferenc József főherceg lovassági tábornok tulajdonában állt, későbbi 2. számú vértesezredbe helyezték. 1802. május 16-án vezérőrnagyi rang adományozása mellett, 24 év 6 hónap katonai szolgálatot követően nyugállományba helyezték 1802. május 1-jei udvari haditanácsi leirat alapján.

1780-ban apja révén osztrák örökös tartományokbeli bárói cím adományozásában részesült. 1798. június 30-án pedig apjával és testvéreivel együtt magyar indigenátust nyert.

Nőtlen.²³¹

40. Desfours zu Mont und Athienville, Franz Maximilian Joseph (František Maxmilián Josef), gróf

(vezérőrnagy)

1765. augusztus 8. Prága (Csehország) – 1823. augusztus 8. Eperjes (Sáros vm.; ma: Prešov, Szlovákia)

Főnemesi származású, cseh. Lotharingiai eredetű, de a 16. századtól Csehországban élő család tagja. Szülei: gróf Friedrich D. zu M. u. A. és gróf Maria Anna Mittrowsky von Mittrowitz und Nemyšl. Római katolikus.

1782. május 1-jén kezdte katonai pályafutását a 12. számú Khevenhüller-gyalogezredben mint önköltséges hadapród. 1782. október 27-én az 1. számú Császár-gyalogezredbe nyert zászlósi kinevezést. Majd 1783. december 1-jén, alhadnagyi előléptetés mellett, a Ferenc főherceg tulajdonában állt

230 Fenti csapattestet 1682-ben alapították, eredetileg vértesezredként. 1769-ben 26-os rangszámot kapott, majd 1779-ben dragonyosezreddé alakították. 1798-ban 3-as, 1802-ben pedig 1-es hadrendi számot kapott. 1860-ban 9. hadrendi számmal újjálag vértesezreddé, 1867-ben pedig az előbbi hadrendi szám megtartása mellett ismét dragonyosezreddé alakították. Wrede III/1. 182–183. o.

231 AL, TL Ulanen Frei Korps Motschlitze 1790 Nr. 11.752; *Gesch. DR 2* 318. o.; Kneschke: *Adels-Lexicon* II. 437. o.; Libri regii; MS 1823 470. o.; PP Generale I. Bd. fol. 84.; Schmidt-Brentano, 2006. 24. o.; *Staats-Calender* 1772 134. o.; ST KR 2 1797 Karton-Nr. 6477; ST KR 2 1802 Karton-Nr. 6481; ST Ul. Fr. Kps. Motschlitze 1795 Karton-Nr. 11.755.

2. karabélyosezredbe, a későbbi 1. vértesezredbe helyezték. 1787. szeptember 2-án főhadnaggyá lépett elő. A török elleni utolsó háború során 1788-ban, miután ezrede békeszálláson maradt, magát a harcterre kérte. Itt anyai nagybátyja, gróf Joseph Mittrowsky von Mittrowitz und Nemyśl altábornagy parancsörtsztje lett, aki 1789. június 1-jével a tulajdonában álló 40. gyalogezred századosává nevezte ki. 1791. október 1-jén az akkori Hohenzollern-, későbbi 8. számú vértesezredbe helyezték elsőkapitányként. 1796 júliusában többször kitüntette magát, de meg is sebesült. 1796. július 30-án rangja megtartásával kilépett a hadseregből. Hamarosan azonban az ismét kiújult háború következtében újból szolgálatot vállalt, így 1800. november 21-én az akkor felállított Károly főherceg-légió 14. zászlóaljának lett a parancsnoka őrnaggyá előléptetve. Ennek megszüntetését követően, 1801. április 30-án azonban ismét kilépett. A harmadik koalíciós háború idején, 1805 októberében viszont újra szolgálatba lépett, és alezredesi előléptetés mellett a morva-sziléziai vadászzászlóalj zászlóalj parancsnokává nevezték ki. Ennek 1806. januári feloszlását követően minden bizonnyal újra kilépett a tényleges szolgálatból. 1807-ben viszont, április 1-jei hatállyal, április 7-i magyarországi főhadparancsnoksági rendelet alapján az 1. számú vértesezredbe helyezték. Ettől kezdve újra folyamatos katonai szolgálatot teljesített. Az 1809. évi ötödik koalíciós háború során kitüntette magát a május 21-én és 22-én lezajlott asperni csatában, majd ennek nyomán május 27-én ezredesi és ezredparancsnoki kinevezést nyert. 1813. szeptember 2-án vezérőrnaggyá lépett elő. Az 1815. november 20-i második párizsi békét követően a Franciaországban állomásozó császári-királyi megszálló hadtest egyik dandárparancsnokaként Colmarba kapott beosztást. A megszálló erők 1818. évi kivonását követően Magyarországra Egerbe, majd Szegedre végül Eperjesre vezényelték továbbra is dandárparancsnoki beosztásban. Utóbbi állomáshelyén érte a halál is régi sebesülése kiújulása következtében.

Kitüntetései, címei: 1813. október 20-án a lipcsei csatában dandárparancsnokként tanúsított helytállásáért Ferenc császár még a csatatéren a Mária Terézia Katonai Rend lovagkeresztjét adományozta számára. Ezenkívül a következő kitüntetésekkel rendelkezett: Orosz Szent Anna Rend I. osztálya (1813), Johannita Rend lovagkeresztje, a Francia Becsületrend parancsnoki keresztje (1819), cs.k. kamarási cím (1820).

Nős, 1796. szeptember 14-én vette feleségül Münzingenben (ma Perl község településrésze, Németország) gróf Maria Anna Antonia von Kagenecket. 1817. január 30-án azonban elváltak. Négy gyermekük, Friedrich Otto, Marie

Antonie, Maria Franziska Romana és Marie Adelaide közül csak utóbbi kettő érte meg a felnőttkort.²³²

41. Dienersberg (Dienersperg), Peter von, (1766-tól) báró (altábornagy)

1746. március 24. Cilli (ma Celje, Szlovénia) – 1819. július 21. Pozsony
Régi nemesi család tagja, ausztriai német. Apja lovag Peter v. D. Római katolikus.

1759. május 23-ától a bécsújhelyi Katonai Akadémia hallgatója volt. Innen 1767. január 1-jén alhadnagyként a III. Ferenc modenai herceg, tábornagy tulajdonában állt vértesezredbe helyezték.²³³ 1768. november 1-jén az Albert szász-tescheni herceg, tábornagy tulajdonába helyezett, akkor felállított 1. karabélyosezredbe, a későbbi 3. számú vértesezredbe helyezték. 1772. augusztus 1-jén főhadnaggyá, 1779. január 7-én másodkapitánnyá, 1786. június 11-én pedig elsőkapitánnyá lépett elő. A francia háborúk kezdetétől többször kitüntette magát, így 1794. május 28-án őrnagyi és szárnysegédi kinevezést nyert Albert szász-tescheni herceg mellé, majd 1795-ben gróf Carl Joseph Clerfayt de Croix tábornaggyal együtt. 1796. március alezredessé lépett elő a Lobkowitz-dragonnyosezredben, amelynek soraiban ismét kitüntette magát Ambergnél és Emmerdingennél.²³⁴ 1797-ben, május 16-i udvari haditanácsi leirat alapján május 15-i hatállyal létszámfeletti ezredesi kinevezést nyert a 10. számú Zeschwitz-vértesezredbe, majd még ugyanazon év június 1-jén ezredparancsnoki beosztásba helyezték. 1800. október 29-én vezérőrnaggyá léptették elő. 1806-ban, január 9-i leirat alapján február 1-jei hatállyal nyugállományba helyezték. 1809-ben azonban reaktiválták, és február 16-án altábornaggyá nevezték ki.

232 <http://genealogy.euweb.cz/bohemia/desfours1.html#V2> (letöltve: 2015. január 19.); <http://patricius.info/Rodokmeny/Mitrovsky.txt> (letöltve: 2015. január 26.); http://www.napoleon-series.org/research/biographies/Austria/AustrianGenerals/c_AustrianGeneralsD.html (letöltve: 2015. január 27.); <http://de.wikipedia.org/wiki/Desfours> (letöltve: 2015. január 19.); ML IR 1 1783 Karton-Nr. 20; ML KR 1 1811 Karton-Nr. 6424; MS 1818 50. o.; MS 1819. 44.o.; MS 1824 467. o.; Schmidt-Brentano, 2006. 25. o., ST KR 1 1783, 1784 Karton-Nr. 6429; ST KR 1 1807 Karton-Nr. 6443; ST KR 8 1791 Karton-Nr. 6727; Wenke, 1895. 276–277. o.; Wrede II. 521, III/2. 455. o.; Wurzbach III. 251–253. o.

233 Fenti csapattestre lásd a 159. jegyzetet.

234 A Lobkowitz-dragonnyosezredre vonatkozóan lásd a 170. jegyzetet.

1809. december 20-i udvari haditanácsi rendelet alapján azonban még ugyan-ezen évben, november 10-i hatállyal, magas kora és sebesülései következtében nyugállományba helyezték.

1766. június 5-én nagybátyjával és nyolc testvérével egyetemben osztrák örökös tartományokbeli báróság adományozásában részesült.

Nőtlen.²³⁵

42. Donner Sámuel

(címbetűzetes alezredes)

1753 k. Sopron – ?

Polgári származású, magyarországi német. Apja soproni városi tanácsos. Evangélikus.

1771. november 23-ától a mérnökiskola hallgatója.²³⁶ Később azonban kilépett innen, és 1773. január 1-jén az akkor Lipót főherceg, toszkánai nagyherceg, tábornagy tulajdonában állt vértesezredhez csatlakozott önköltséges hadapródként.²³⁷ 1774. május 11-én vásárlás révén alhadnaggyá lépett elő. 1778. július 5-én főhadnagyi, 1787. szeptember 14-én másodkapitányi kinevezést nyert. 1790. február 16-án elsőkapitánnyá, 1800. december 10-én pedig őrnaggyá lépett elő. Az időközben könnyűdragonyos-ezreddé alakított ezrede feloszlását követően, 1802. február 1-jén a 7. számú vértesezredbe nyert másodőrnagyi kinevezést. Majd 1794 februárjában elsőőrnaggyá lépett elő.

1806-ban, január 10-i udvari haditanácsi leirat és az ezt követően január 16-án keltezett hadsereg-főparancsnoksági rendelet alapján, január 31-i hatállyal nyugállományba helyezésre került.

235 Kneschke: *Adels-Lexicon* II. 479–480. o.; ML KR 3 1789 Karton-Nr. 6508; PP Generale I. Bd. fol. 47.; Schmidt-Brentano, 2006. 25. o.; ST KR 3 1791 Karton-Nr. 6525; ST KR 3 1792 Karton-Nr. 6526; ST KR Zeschwitz 1797 Karton-Nr. 11.549; Svoboda I. 58. o.; Wurzbach III. 285–286. o.

236 Az 1718-ban, egy 1717-es rendelet nyomán felállított, 1747-ben pedig katonai szervezetűvé alakított intézmény csak 1778-ban kapta a Hadmérnök Akadémia elnevezést.

237 Az 1685-ben alapított vértés csapattest 1769-ben 3-as rangszámot kapott, 1775-ben dragonyosezreddé alakították, 1798-ban pedig könnyűdragonyos-ezreddé szervezve 2-es hadrendi számot kapott. Végül 1801–1802 folyamán feloszlásra került. Wrede III/2. 681–682. o.

Nős, 1784. január 10-én főhadnagyként házasodott. Gyermekai: József, Eleonóra Katalin Klára és Erzsébet Mária.²³⁸

43. Eckmayer, Friedrich von

(őrnagy)

1754 k. Magyar Királyság – ?

Egy katona fia. Római katolikus.

1771. november 13-án kezdte katonai pályáját minden bizonnyal közlegényként a Berlichingen-vértesezredben.²³⁹ 1772. január 1-jén káplári kinevezést nyert. 1773. május 23-án pedig strázsamesterré lépett elő. 1778. március 23-án alhadnagyi kinevezést nyert a poroszokkal a bajor örökségért készülő összecsapás következtében felállított törzsdragonos-ezredbe.²⁴⁰ A háború lezárultával 1779. július 11-én visszahelyezték a Berlichingen-vértesezredbe. 1782. november 1-jén az akkori Mecklenburg-Strelitz-, későbbi 4. számú vértesezredbe helyezték. 1783. július 1-jén főhadnagyi kinevezést nyert. 1789. június 1-jén másodkapitánnyá, majd még ugyanezen hónap 22-én elsőkapitánnyá lépett elő. 1805. október 31-én a magyarországi insurrekcióhoz helyezték őrnagyi kinevezés mellett. 1806. február 1-jén létszámfelettiként visszahelyezték a 4. számú vértesezredbe.

1807-ben, június 12-i budai főhadparancsnoksági rendelet alapján május 27-i hatállyal nyugállományba helyezték.

Nős, egy lánya született, Elisabeth.²⁴¹

44. Eggermann, Ignaz von

(altábornagy)

1732 k. Německý Brod/Deutschbrod (Csehország; ma Havlíčkův Brod) –

1814. augusztus 22. Bécs

Valószínűsíthetően csehországi német. Római katolikus.

238 Gatti 292. o.; ML KR 7 1803, 1804 Karton-Nr. 6683; MS 1806 372. o.; ST KR 7 1802 Karton-Nr. 6698, ST KR 7 1805 Karton-Nr. 6700

239 Fenti csapattestre lásd a 202. jegyzetet.

240 A törzsdragonosokra vonatkozóan lásd a 111. jegyzetet.

241 ML DR 1 1775 Karton-Nr. 6752; ML KR 4 1806 Karton-Nr. 6565 ST KR 4 1807 Karton-Nr. 6592.

1752. január 20-án kezdte katonai szolgálatát az akkori Emanuel-vértesezredben minden bizonnyal közlegényként.²⁴² 1756. szeptember 15-én valóságos káplárrá lépett elő. 1758. július 20-án strázsamesterré előléptetve a Gelhay-vértesezredbe helyezték.²⁴³ 1762. február 18-án főhadnagyi kinevezést nyert régi alakulatába, az Emanuel-vértesezredbe. 1768. október 9-én másodkapitányi helyet vásárolt. 1773. november 9-én pedig elsőkapitánnyá lépett elő. 1790. január 16-án a 38. számú Württemberg-dragonyosezredbe nyert őrnagyi kinevezést.²⁴⁴ 1793. augusztus 1-jén az akkori Kavanagh-, későbbi 4. számú vértesezredbe helyezték, ahol 1796. április 1-jei visszamenőleges hatállyal, április 7-i udvari haditanácsi leirat alapján alezredessé lépett elő. 1798-ban pedig, június 1-jei hatállyal az akkor felállításra került „újonnan felállított vértesezred” megnevezésű csapattest élére került ezredesi kinevezés mellett.²⁴⁵ 1800. december 29-én vezérőrnagyi kinevezést nyert. 1808. január 22-én pedig altábornaggyá, később pedig helyettes alsó- és felső-ausztriai főhadparancsnokká, egyúttal helyettes bécsi városparancsnokká lépett elő, és egészen haláláig ezen beosztásokban szolgált.

Nős, még tiszti kinevezését megelőzően kötött házasságot. Egy fia és három lánya született, Maximilian, Carolina, Josepha és Aloysia.²⁴⁶

45. Falkenhausen, Ferdinand, báró

(címmzes ezredes)

1765. Ansbach (Brandenburg-Ansbach Őrgrófság) – 1846. február 12. Bécs
Nemesi származású, birodalmi német. Evangélikus.

1775. november 29-én a Trauttmansdorff-, későbbi 7. számú vértesezredben alhadnagyként kezdte katonai pályafutását. 1787. október 1-jén főhadnaggyá,

242 Fenti csapattestre lásd a 202. jegyzetet.

243 Fenti vértesezredet 1682-ben állították fel, 1768-ban azonban megszüntetésre került. Wrede III/2. 570. o.

244 Fenti csapattestre lásd a 135. jegyzetet.

245 A még azon évben 6. hadrendi számot nyert vértesezredet 1802-ben, hadrendi száma megtartásával, dragonyosezreddé, 1860-ban 12. hadrendi számmal újból vértesezreddé, végül 1867-ben ugyanezen hadrendi számmal ismét dragonyosezreddé szervezték át. Wrede III/1. 208. o.

246 ML DR 1 1772 Karton-Nr. 6751; ML, RL KR 4 1787, 1794 Karton-Nr. 6559; ML DR 6 1798 Karton-Nr. 6998; MS 1808 53. o.; MS 1810 11. o.; MS 1813 3. o.; MS 1814 376. o.; Schmidt-Brentano, 2006. 27. o.; ST KR 4 1796 Karton-Nr. 6586; Thürheim I. 128. o.; Wrede III/1. 209. o.

1792. május 9-én másodkapitánnyá lépett elő. 1793. május 1-jén a Hohenzollern-Hechingen-, későbbi 8. számú vértesezredbe helyezték. 1797. október 16-án elsőkapitányi, 1809. február 16-án pedig őrnagyi kinevezést nyert. 1812. április 1-jén létszámfelettiként az Estei Ferenc József főherceg tulajdonában állt, 2. számú vértesezredbe helyezték, ahol 1813. szeptember 11-én alezredessé lépett elő. 1823. augusztus 16-án, augusztus 1-jei udvari haditanácsi rendelet alapján, tiszteletbeli ezredesi ranggal nyugállományba helyezték.

1805. október 14-én francia hadifogságba esett, ahonnan 1806. január 21-én szabadult.

Kitüntetései: Hadseregkereszt. Továbbá 1845-ben, május 23-i legfelsőbb döntés alapján felvették az Erzsébet Terézia Katonai Alapítvány 3. osztályának kedvezményezettjei sorába.

Nős, főhadnagyként házasodott az előírt kaució ellenében.²⁴⁷

46. Farkas János Nepomuk Fülöp²⁴⁸, nagyjóka

(címzetes alezredes)

1782. (ker.: május 10.)²⁴⁹ Pusztafödemes (Pozsony vm.; ma: Pusté Úl'any, Szlovákia)²⁵⁰ – 1856. június 12. Nagy-Jóka (Pozsony vm.; ma: Jelka, Szlovákia)

247 http://de.wikipedia.org/wiki/Falkenhausen_%28Adelsgeschlecht%29 (letöltve: 2014. december 1.); ML KR 2 1817 Karton-Nr. 6467; ML KR 8 1810–1812 Karton-Nr. 6722; PP Oberste I. Bd. fol. 32.; Tomaschek 693. o.

248 Thürheimnél és a katonai tiszti név- és címtárakban tévesen Imre keresztnéven szerepel. Vö. Thürheim II. 135. o.; MS 1810. 376. o.; MS 1813. 251. o.

249 <https://familysearch.org/pal:/MM9.3.1/TH-1-14325-61242-56?cc=1554443&wc=M99C-ZH8:1842425906> (letöltve: 2013. július 10.); Magyar nemzeti zsebkönyv, 1905. 208. o. – A 7. vértesezred 1811. évi mustrajegyzéke, valamint a 2. huszárezred 1810. évi állománytáblázataihoz csatolt áthelyezési jegyzék adatai alapján 1783-as születési dátum következik, valószínűleg tévesen (vö. ML KR 7 1811 Karton-Nr. 6685 és ST HR 2 1810 Karton-Nr. 7372). Egyértelműen téves továbbá, a nyugdíjazási könyv által megadott 1774-es dátum, ami minden bizonnyal elírásból fakad, valószínűtlen ugyanis, hogy 24 évesen kezdte volna hadapródként a katonai szolgálatot. Vö.; PB Oberstlieutenants I. Bd. fol. 96.

250 PB Oberstlieutenants I. Bd. fol. 96. – A 7. vértesezred 1811. évi mustrajegyzéke, valamint a 2. huszárezred 1810. évi állománytáblázataihoz csatolt áthelyezési jegyzéke a fenti településtől alig néhány kilométerre fekvő családi székhelyet, Nagy-Jókát tüntetik fel a születés helyeként ((vö. ML KR 7 1811 Karton-Nr. 6685 és ST HR 2 1810 Karton-Nr. 7372). A mormonok internetes anyakönyvi adatbázisa alapján azonban szintén Pusztafödemes tűnik valószínűbbnek, miután itt keresztelték meg.

Nemesi származású, magyar. Szülei: F. János, Pozsony vármegyei táblabíró és Foglár Erzsébet. Római katolikus.

1798-ban hadapródként kezdte katonai szolgálatát a 11. számú Latour-könnyű-dragonos-ezredben,²⁵¹ ahol alhadnagyi rangig jutott.²⁵² 1804. szeptember 1-jén vásárlás révén főhadnaggyá lépett elő az 5. számú Savoya-dragonosezredben.²⁵³

1809. augusztus 1-jén másodkapitánnyá lépett elő. 1809. szeptember 27-én a barsi lovasezred főstrázsamestereként (őrnagy) az inszurrekcióhoz helyezték.²⁵⁴

1810. február 1-jén a 2. számú József főherceg-huszárezredbe nyert beosztást.²⁵⁵ 1810. augusztus 1-jei hatállyal pedig a 7. számú Lotharingia-Lambesc-vértesezredbe helyezték létszámfeletti őrnagyként. 1813. július 1-jén az 5. számú Radetzky-huszárezredben kapott másodőrnagyi helyet, ahol még azon év december 11-én elsőőrnaggyá lépett elő. 1815. április 1-jén azonban ismét másodőrnagyi beosztásba került.

1815. június 16-án, azon év május 27-én kelt udvari haditanácsi rendelet alapján, 16 év 9 hónap és 15 nap folyamatos katonai szolgálatot követően alezredesi ranggal, fejsérülése és teljes jobb kezének elvesztése miatt tényleges rokkantként nyugállományba helyezték.

Ami a két település közelsége miatt persze nem zárja ki teljesen a nagy-jókai születés lehetőségét sem. Lásd <https://familysearch.org/pal:/MM9.3.1/TH-1-14325-61242-56?cc=1554443&wc=M99C-ZH8:1842425906> (letöltve: 2013. július 10.).

251 Fenti csapattestre lásd a 136. jegyzetet.

252 PB Oberstlieutenants I. Bd. fol. 96. – Ezzel szemben a 7. vértesezred 1812-es mustra-jegyzéke és a 2. huszárezred 1810. évi állománytáblázataihoz csatolt áthelyezési jegyzék szerint alhadnagyként szolgált itt két évet, hadapródi szolgálatát ugyanakkor egyik sem említi. Vö. ML KR 7 1811 Karton-Nr. 6685; ST HR 2 1810 Karton-Nr. 7372.

253 Fenti csapattestre vonatkozóan lásd a 132. jegyzetet.

254 A 2. huszárezred 1810. évi állománytáblázataihoz csatolt áthelyezési jegyzék Hont vármegyei lovasezredet említ (lásd ST HR 2 1810 Karton-Nr. 7372), ami nyilván abból fakad, hogy a barsinak nevezett lovasezredet ténylegesen hat vármegye, köztük Hont állította ki. Lásd R. Kiss II. 104. o.

255 ML HR 2 1811 Karton-Nr. 7355; ML KR 7 1811 Karton-Nr. 6685; ML KR 7 1812 Karton-Nr. 6686; MS 1810. 376. o.; PB Oberstlieutenants I. Bd. fol. 96. – Érdekes módon a 2. számú huszárezred 1810. évi állománytáblázatának havi táblázatai nem említik az ezred állományában, mindössze az augusztusi havi táblázat részletező kimutatásában, az állomány csökkenését feltüntető rovatban írják, hogy Farkas János létszámfeletti őrnagyot áthelyezték a Lotharingia-vértesezredbe. Az állománytáblázatokhoz csatolt áthelyezési jegyzékek között ugyanakkor megtalálható a nacionáléja, ami szintén egyértelműen bizonyítja a 2. huszárezredben történt szolgálatát. Vö. ST HR 2 1810 Karton-Nr. 7372.

Nős, őrnagyként, az előírással 8000 forint kaució letétele mellett vette el Karoline Kluger von Teschenberget. Gyermekai: Károly, nemesi testőr, cs. k. kapitány, majd a szabadságharc huszárezredese, valamint Vince cs. k. kamarás és Sarolta.²⁵⁶

47. Favier du Noyer, Carl, báró

(címzetes vezérőrnagy)

1750. Chambéry (Szárd–Piemonti Királyság) – 1818. május 21. Bécs

Nemesi származású, francia. Római katolikus.

Egy évig a szárd–piemonti hadseregben szolgált tisztként, majd császári–királyi szolgálatba állva, 1771. november 5-én önköltséges hadapródként csatlakozott a Ferenc főherceg tulajdonában állt 2. karabélyosezredhez, a későbbi 1. számú vértesezredhez. 1773. március 31-én vicekaplárá, 1773. július 1-jén alhadnaggyá, 1778. március 20-án főhadnaggyá lépett elő. 1786. december 11-én másodkapitányi, 1790. február 1-jén elsőkapitányi kinevezést nyert. 1794. március 16-án másodőrnaggyá, 1796. december 15-én pedig elsőőrnaggyá nevezték ki. 1797-ben, március 16-án kelt udvari haditanácsi rendelet alapján március 15-i hatállyal alezredessé lépett elő. 1800. november 13-án másodezredesi kinevezést nyert, ugyanakkor az első ezredes, gróf Ferdinand Laurencin d'Armont tartós elvezénylése következtében az ezred parancsnoka is ő lett.

1805-ben, augusztus 27-én Bécsben kelt általános hadparancs alapján szeptember 1-jei hatállyal, vezérőrnagyi rang adományozása mellett, saját kérésére nyugállományba helyezték. 1809-ben reaktiválták, majd 1810-ben ismét nyugállományba helyezték. 1813-ban szintén reaktiválásra, 1814-ben pedig immár véglegesen nyugállományba helyezésre került.

Kitüntetései, címei: Szardíniai Királyi Szent Móric és Lázár Rend lovagkeresztje, cs. k. kamarás.

Nős, alezredesként házasodott.²⁵⁷

256 Bona, 2000. 325. o.; Hellebronth 143. o.; Magyar nemzeti zsebkönyv, 1905. 207–208. o.; ML HR 2 1811. Karton-Nr. 7355; ML KR 7 1811 Karton-Nr. 6685; ML KR 7 1812 Karton-Nr. 6686; MS 1810. 376. o.; PB Oberstlieutenants I. Bd. fol. 96.; Reiszig 689. o.; ST HR 2 1810 Karton-Nr. 7372; ST HR 5 1813 Karton-Nr. 7501; ST HR 5 1815 Karton-Nr. 7503.

257 ML KR 1 1783, 1784 Karton-Nr. 6417; ML KR 1 1791 Karton-Nr. 6419, ML KR 1 1792 Karton-Nr. 6420; ML KR 1 1802, 1803 Karton-Nr. 6422; MS 1813 22. o.; MS 1817 68.o.; Schmidt-Brentano, 2006. 30. o.; ST KR 1 1797 Karton-Nr. 6437; ST KR 1 1805, 1806 Karton-Nr. 6442; Wenke, 1895. 276. o.

48. Feuchtersleben (1765-ig Feuchter), Karl (1765-től) von²⁵⁸

(ezredes)

1754. Hildburghausen (Szász-Hildburghausen Hercegség) – 1830. július 8. Bécs

Nem nemesi származású, birodalmi német. Franköldi és tübingiai eredetű család tagja. Apja Christoph Erdmann Feuchter (1765-től) von F. tüzértiszt, titkos kamarai tanácsos, Frigyes szász-hildburghauseni herceg főhadsegédje. Wilhelm von F. c. altábornagy féltestvére, Ernst von F. orvos, filozófus, pszichológus, író és költő nagybátyja. Evangélikus.

1772. február 13-án a 37. számú Coburg-dragonyosezredben önköltséges hadapródként kezdte katonai pályafutását.²⁵⁹ 1772. március 17-én káplárrá, 1773. november 1-jén alhadnaggyá, 1784. március 1-jén pedig főhadnaggyá lépett elő. 1790. február 11-én másodkapitányi, 1790. április 6-án elsőkapitányi kinevezést nyert. 1792. március 1-jén a Károly Sándor brandenburg-ansbachi és bayreuthi őrgrof, vezérőrnagy tulajdonában állt vértesezredbe helyezték. 1793. január 1-jén őrnaggyá és szárnysegéddé lépett elő. 1796. április 26-án a németországi hadszíntéren állomásozó utász-zászlóaljba helyezték alezredesi előléptetés mellett. 1800. november 1-jén ezredesi kinevezést nyert. 1801. október 1-jén a 6. számú Melas-vértesezredbe helyezték létszámfeletti állományba.²⁶⁰ 1804. július 16-án pedig, az időközben dragonyosezreddé átszervezett alakulatából, július 2-i magyarországi főhadparancsnoksági rendelet alapján, az 5. számú Nassau-vértesezredbe helyezték továbbra is létszámfelettként. 1804. november 30-án, november 24-én kelt udvari haditanácsi leirat és az ezt követően kiállított november 28-i budai főhadparancsnoksági rendelet alapján Kufstein erődjének parancsnokává nevezték ki. 1806 körül pedig Spielberg erődjébe helyezték hasonló beosztásba.

1808. július 1-jén, június 26-i udvari haditanácsi rendelet alapján nyugállományba helyezték.

258 A korszakban, így a katonai iratokban is, valamint később is jellemző az ezredes és családtagjainak báróként történő említése. Azonban bárói cím adományozása a család számára nem bizonyítható.

259 Fenti csapattestre lásd a 104. jegyzetet.

260 Az 1798-ban eredetileg 6. hadrendi számú vértesezredként felállított csapattestet 1802-ben, hadrendi száma megtartásával, dragonyosezreddé, 1860-ban 12. hadrendi számmal vértesezreddé, 1867-ben pedig ugyanezen hadrendi számmal ismét dragonyosezreddé szervezték át. Wrede III/1. 208. o.

1765-ben, apja révén, német-római birodalmi nemesség adományozásában részesült „von Feuchtersleben” predikátummal, melyet ő és testvérei már családnévként használtak.

Nős, két lánya született, Antonia és Carolina.²⁶¹

49. Fichtl (Fichtel), Franz von, lovag²⁶²

(címzetes altábornagy)

1767. május 14. Friesach (Karinthia, Habsburg Monarchia) – 1844. január 7.²⁶³
Sopron

Ausztriai német. Római katolikus.

1786. február 16-án önköltséges hadapródként kezdte katonai pályafutását a Lipót főherceg, toszkánai nagyherceg, tábornagy tulajdonában állt dragonyos-ezredben.²⁶⁴ 1788. január 1-jén alhadnaggyá, 1793. május 6-án főhadnaggyá lépett elő. 1800. január 1-jén pedig másodkapitányi kinevezést nyert. 1801. augusztus 1-jén az 1. számú Merveldt-ulánusezredbe helyezték, ahol 1803. október 1-jén elsőkapitánnyá lépett elő. 1809. augusztus 28-án az újonnan felállított osztrák kozák pulk (ezred) parancsnokává nevezték ki őrnagyi előléptetéssel egyidejűleg. Az alakulat 1810. január 26-i feloszlásával egyidejűleg az 1. számú János főherceg-dragonyos-ezredbe helyezték.²⁶⁵ 1813-ban, október 13-i udvari haditanácsi rendelet alapján, október 8-i visszamenőleges hatállyal a 7. számú Lotharingia-Lambesc-vértesezredbe nyert alezredesi kinevezést. 1814. június 1-jén létszámfeletti ezredessé lépett elő. 1815-ben pedig, március 11-i udvari haditanácsi rendelet alapján március 16-i hatállyal ezredparancsnoki

261 http://www.world-qr.com/inhalte/new/qr-fuehrer/de/thueringen/hildburghausen/ortsfuehrer/stadtfuehrer_hildburghausen/impressum/@@getlink?id=227910568 (2015. január 9.); <http://www.deutsche-biographie.de/pnd118532693.html> (letöltve: 2015. február 1.); *Dragoner-Regiment Nr. 5.* 155. o.; ML KR Anspach 1792 Karton-Nr. 11.563; ML, RL DR 6 1798, 1802, 1803 Karton-Nr. 6998; MS 1805 54. o.; MS 1806 55. o.; MS 1807 52. o.; PP Oberste I. Bd. fol. 9. ST KR Anspach 1792 Karton-Nr. 11.576; ST KR 5 1804 Karton-Nr. 6626; Thürheim I. 313. o.

262 Több helyütt bárónak címezik. Arra vonatkozóan azonban, hogy családja révén bárói címmel rendelkezett volna, vagy maga részesült volna bárói cím adományozásában, hiteelt érdemlő bizonyíték nem áll rendelkezésre.

263 Egészen pontosan 6-áról 7-ére virradó éjszaka hunyt el.

264 Fenti csapattestre lásd a 238 jegyzetet.

265 Fenti csapattestre lásd a 230. jegyzetet.

kinevezést nyert a 2. számú Hohenzollern-Hechingen-svalizsérezerred élére.²⁶⁶ 1828. március 9-én vezérőrnagyi előléptetés mellett Lembergbe (ma: Lviv, Ukrajna) helyezték dandárparancsnoki beosztásban. Majd 1830 körül a szintén galíciai Podgórzéba (ma Lengyelország) nyert hasonló beosztást.

1834-ben, május 10-i udvari haditanácsi leirat alapján, június 1-jei hatállyal, altábornagyi rang adományozása mellett nyugállományba helyezték, összesen 48 év, 2 hónap és 25 nap katonai szolgálatot követően.

Kitüntetései: Az 1799. évi stokachi csatában tanúsított vitéz helytállásáért, amikor is az előrenyomuló ellenséget visszavetette, a hátráló császári-királyi csapatokat pedig új támadásra tüzelte, 1801-ben elnyerte a Mária Terézia Katonai Rend lovagkeresztjét. Ezenkívül birtokosa volt az Orosz Szent Anna Rend I. osztályának is.

Nőtlen.²⁶⁷

50. Ficquelmont, Adam, gróf

(alezredes)

1767 k. Bihar vm. (Magyarország) – 1809. május 23. Aspern

Ősi és kiterjedt francia eredetű főnemesi család tagja. Római katolikus.

1782. augusztus 10-én tíz forint toborzópénz fejében közkatonának állt az akkori Nassau-Usingen-, későbbi 5. számú vértesezerredbe. 1785. június 1-jén alhadnaggyá, 1788. július 1-jén pedig főhadnaggyá nevezték ki. 1796. október 16-án másodkapitányi, 1801. január 1-jén elsőkapitányi kinevezést nyert. 1805. november 25-én másodőrnaggyá lépett elő. 1806. március 31-én azonban létszámfeletti állományba helyezték. 1807-ben, április 1-jei udvari haditanácsi rendelet alapján, március 31-i hatállyal a 4. számú Vincent-svalizsérezerredbe helyezték immár tényleges állományba.²⁶⁸ 1808. szeptember 15-én alezredesi kinevezést nyert.

²⁶⁶ Fenti csapattestre lásd a 148. jegyzetet.

²⁶⁷ ML ChR 2 1819 Karton-Nr. 7070; ML UR 1 1806 Karton- Nr. 7828; MS 1829 47. o.; MS 1830 46. o.; MS 1844 60. o.; ÖBL I. 308–309. o.; PP Generale I. Bd. fol. 71.; Schmidt-Brentano, 2007. 45. o.; ST KR 7 1813 Karton-Nr. 6704; ST KR 7 1814 Karton-Nr. 6705; ST KR 7 1815, 1816 Karton-Nr. 6706; ST UR 1 1809 Karton-Nr. 7848; Thürheim III. 174. o.; Wrede III/2. 925. o.; Wurzbach IV. 216–217. o.

²⁶⁸ Az 1725-ben dragonyosezerredként alapított csapattestet 1760-ban svalizsérezerreddé, majd 1765-ben ismét dragonyosezerreddé alakították, 1769-ben 31-es rangszámot kapott, 1791-ben újra svalizsérezerreddé, 1798-ban 11. hadrendi számmal dragonyosezerreddé, 1802-ben 4. hadrendi számmal ismét svalizsérezerreddé, 1851-ben 7. hadrendi

Az Aspernnél szerzett sebesülései következtében a csatát követő napon elhunyt.
Címei: cs. k. kamarás.
1804-ben nőtlen.²⁶⁹

51. Fierlant (Fierland), Gosuinus (Goswin) de
(ezredes)

1767–1768 k. Thurnhout (Brabanti Hercegség, Osztrák-Németalföld; ma Belgium) – 1812. február 4. Regede/Radkersburg (Stájerország, Habsburg Monarchia; ma: Bad Radkersburg, Ausztria)

Nemesi származású, valószínűsíthetően flamand. Római katolikus.

1785. május 15-én önköltséges hadapródként kezdte az Albert szász-tescheni herceg, tábornagy tulajdonában állt 1. karabélyos-, későbbi 3. számú vértesezredben. 1786. november 1-jén alhadnaggyá, 1790. április 1-jén főhadnaggyá lépett elő. 1793. április 16-án másodkapitányi, 1796. november 16-án pedig elsőkapitányi kinevezést nyert. 1798. június 1-jén az akkor létrehozott „újonnan felállított vértesezredbe”, a későbbi 6. számú dragonyosezredbe helyezték. 1801. január 21-én őrnaggyá, 1807. november 1-jén pedig alezredessé lépett elő. 1809. február 16-án ezredesi és ezredparancsnoki kinevezést nyert a 4. számú Vincent-szalvszérezred élére.²⁷⁰ Ebben a beosztásában hunyt el. 1807-ben nőtlen.²⁷¹

---

számmal pedig dragonyosezreddé szervezték át, ezt követően 1860-ban 2., végül 1867-ben 14. hadrendi számot kapott. Wrede III/1. 220–221. o.

269 Amon, 1886. 420. o.; *Dragoner-Regiment Nr. 5*. 159. o.; ML KR 5 1804 Karton-Nr. 6610; MS 1808 279. o.; ST KR 5 1805 Karton-Nr. 6627; ST KR 5 1806 Karton-Nr. 6628; ST KR 5 1807 Karton-Nr. 6629; ST ChR 4 1809 Karton-Nr. 7171.

270 Fenti csapattestre lásd a 268. jegyzetet.

271 ML KR 3 1789 Karton-Nr. 6508; ML, RL DR 6 1798, 1802, 1803 Karton-Nr. 6998; ML DR 6 1807 Karton-Nr. 6999; ML DR 6 1807 Karton-Nr. 6999; ML ChR 4 1811 Karton-Nr. 7145; ST DR 6 1807, 1808 Karton-Nr. 7007; ST ChR 4 1809 Karton-Nr. 7171; Thürheim I. 313, 391. o.

52. Flachenfeld, Karl von

(vezérőrnagy)

1762. Landau (Elzász, Franciaország; ma Németország)²⁷² – 1813. október 30. Hanau (Frankfurti Nagyhercegség)²⁷³

Valószínű nem nemesi származású, elzászi német. Római katolikus.

1779. április 1-jén önköltséges hadapródként beállt az akkori D'Ayasassa-, későbbi 6. számú vértesezredbe, melyben egész pályafutása során szolgált. 1782. április 15. valóságos káplár. 1784. november 26. zászlótartó. 1786. április 1. strázsamester. 1787. november 1. alhadnagy. 1790. április 1. főhadnagy. 1796. október 16. másodkapitány. 1800. május 21. elsőkapitány, 1805. szeptember 15. őrnagy, 1807. május 8. alezredes, 1809. május 27. ezredes és ezredparancsnok. Végül 1813-ban, október 20-i udvari haditanácsi rendelet alapján vezérőrnagyi kinevezést nyert. Azonban még ennek hatályba lépése előtt, a hanau csatában egy lovasroham során, ezrede élén hősi halált halt.

Kitüntetései: az 1809. évi wagrami csatában tanúsított vitézségeért, 1810-ben elnyerte a Mária Terézia Katonai Rend lovagkeresztjét.

1811-ben nőtlen.²⁷⁴

53. Fortis, Joseph (Giuseppe)

(őrnagy)

1776. Bergamo (Velencei Köztársaság) – 1819. május 14. Bécs

Valószínű olasz. Római katolikus.

1815. május 1-jén az egykori Itáliai Királyság hadseregéből császári-királyi szolgálatba vették át, és az Albert sász-tescheni herceg, tábornagy tulajdonában álló, 3. számú vértesezredbe helyezték létszámfeletti őrnagyként.

Aktív katonaként hunyt el. 1817-ben nőtlen.²⁷⁵

272 A katonai személyügyi anyagok alapján (ML KR 6 1802 Karton-Nr. 6644; ML KR 6 1811 Karton-Nr. 6648) egyértelmű, hogy az elzászi Landauban született, nem pedig a bajorországban, mint pl. Leopold Kudrna állítja. Vö. http://www.napoleon-series.org/research/biographies/Austria/AustrianGenerals/c_AustrianGeneralsF.html#F18 (letöltve: 2015. február 2.)

273 Fenti település azonban még abban az évben, a francia uralom megszűnése nyomán, visszakerült Hessen-Darmstadthoz.

274 Hirtenfeld II. 1034, 1747. o.; ML KR 6 1802 Karton-Nr. 6644; ML KR 6 1811 Karton-Nr. 6648; MS 1812 67. o.; Schmidt-Brentano, 2006. 31. o.; ST KR 6 1807 Karton-Nr. 6663; ST KR 6 1813 Karton-Nr. 6666; Wrede III/1. 160, 162. o.; Wurzbach IV. 262–263. o.

275 ML KR 3 1817 Karton-Nr. 6518; ST KR 3 1815 Karton-Nr. 6540; Thürheim I. 99. o.

54. Frentz (Frenz), Ferdinand von

(őrnagy)

1775. k. Bergheim (Berg és Jülich Hercegség, Német-római Birodalom) – 1835. október 17. Bécs

Nemesi származású, birodalmi német. Római katolikus.

1793. december 5-én az O'Donnel-szabadcsapatban zászlósként kezdte.²⁷⁶

1794. április 1-jén főhadnagyként az Albert szász-tescheni herceg, tábornagy tulajdonában állt 1. karabélyos-, későbbi 3. számú vértesezredbe helyezték.

1799. március 1-jén főhadnagyi kinevezést nyert. 1804. március 1-jén pedig vásárlás révén másodkapitánnyá lépett elő. 1808. október 23-án elsőkapitányi, 1814. május 1-jén őrnagyi kinevezést nyert.

1820. augusztus 16-ával, július 24-i udvari haditanácsi rendelet alapján, 26 év, 8 hónap és 15 nap szolgálatot követően nyugállományba helyezték, de még ugyanazon nappal hatállyal a 47. számú Vogelsang-gyalogezred 2. Landwehr-zászlóaljához osztották be. A 2. Landwehr-zászlóalj feloszlataása következtében, 1825. augusztus 1-jei hatállyal visszahelyezték nyugállományba. 1829-ben azonban ismét reaktiválták, és március 16-án, február 28-i udvari haditanácsi rendelet alapján a cs. k. Első Arcière Testőrséghez²⁷⁷ helyezték másodőrmesterként.²⁷⁸

276 Fenti szabadcsapatra vonatkozóan lásd a 229. jegyzetet.

277 Ez a testőralakulat volt rangban az első a Habsburg-udvar hasonló egységei között. 1765-ben, Lotharingiai Ferenc császár halálát követően hozták létre a Római Királyi Nemesi Lovas Arcière Testőrség és a császári-királyi Német Nemesi Lovas Arcière Testőrség egyesítésével. Előbbiket 1763-ban állították fel a rövid idő alatt tekintélyessé vált Magyar Királyi Nemesi Testőrség ellensúlyaként. Létrehozásakor is utóbbi szabályzatát vették főként alapul, így alhadnagyi rangban szolgáló gárdistái 20 és 35 év közötti jó megjelenésű nemesifjak lehettek. A magasabb beosztásokat ugyanakkor a hadseregből átvett, arra érdemes, de már kevésbé harcképes tisztek töltötték be. Neve kezdetben császári-királyi Nemesi Lovas Arcière Testőrség, majd császári-királyi Első Arcière Nemesi Testőrség, 1806. december 22-étől pedig, miután az új szabályzat alapján a nemesség nem volt többé a szolgálat feltétele, Első Arcière Testőrség. Az alakulat a fenti időszakban mintegy 50 főnyi gárdistából, 13 magasabb rangfokozattal bíró testőrtisztből és közel 50 fős kisegítő személyzetből állt. A magyar nemesi testőrökkel együtt elsődlegesen ők adták a császári-királyi udvar díszőrségét, tényleges katonai feladatuk nem volt. Az olasz arcierre szó jelentése eredetileg íjász volt, az itáliai fejedelmek testőrségét ugyanis korábban zsoldos íjások, többnyire svájciak képezték, azonban ezt az elnevezést megtartották még akkor is, amikor íjak helyett már más fegyverekkel látták el őket. Lásd MS 1830 88–90. o.; Pallas II. 68. o.; Paskovits; Urrisk-Obertynski 17, 95, 100. o.

278 Ez a testőrségi rangfokozat természetesen a hadseregbeli őrnagyi rangnak felelt meg. Lásd Urrisk-Obertynski 42. o.

Kitüntetései: Hadseregkereszt.

Nős, 1803-ban házasodott. Egy lánya született, Isabella.²⁷⁹

55. Frossard, Marcus Stephan Gabriel von²⁸⁰

(címzetes vezérőrnagy)

1757. december, Nyon (Bern,²⁸¹ Svájc) – 1815. november 30.

Nemesi származású, svájci. Református.

1777. április 1-jén alhadnagyként kezdte katonai pályafutását a Ferenc főherceg tulajdonában állt 2. karabélyosezredben, a későbbi 1. számú vértesezredben 1783. március 6-án főhadnaggyá, 1787. szeptember 28-án másodkapitánnyá lépett elő. 1788. november 5-én, őrnagyi kinevezés mellett, a táborkarba helyezték gróf Franz Moriz von Lacy tábornagy szárnysegédjeként. 1789. december 1-jén a 38. számú Württemberg-dragonýosezredbe nyert másodőrnagyi beosztást.²⁸² 1790. január 16. ismét szárnysegédi szolgálatra vezényelték. Azonban még ugyanazon év szeptember 22-én visszahelyezték a Württemberg-dragonýosezredbe. 1792-ben ismét szárnysegédi szolgálatra vezényelték, azonban hivatalosan továbbra is az ezred állományában maradt. 1793. július 31-én ténylegesen is a táborkarba helyezték, ahol 1794-ben alezredessé és főhadsegéddé lépett elő. 1795-ben, a heidelbergi főhadiszálláson január 25-én kelt hadparancs alapján január 4-i visszamenőleges hatállyal az akkori Mack-, későbbi 6. számú vértesezredbe helyezték.

1796-ban pedig, április 7-i udvari haditanácsi rendelet alapján március 31-i visszamenőleges hatállyal nyugállományba helyezték.

Hamarosan azonban reaktívták, és 1796. december 17-i visszamenőleges hatályú udvari haditanácsi rendelettel, 1796. szeptember 23-i dátummal, ezredesi előléptetés mellett, ezredparancsnoki beosztásban újra egykori alakulatába, a

279 Kneschke: *Adels-Lexicon* III. 331–332. o.; ML KR 3 1817 Karton-Nr. 6518; MS 1836 523. o.; PP Majore I. Bd. fol. 121.; TL Offiziere KR 3 Karton-Nr. 6544.

280 A szakirodalomban elterjedt báróként történő emlegetése. Egyes források szerint ugyanis 1794-ben, mások szerint 1795-ben bárói méltóság adományozásában részesült. (Vö. http://www.napoleon-series.org/research/biographies/Austria/AustrianGenerals/c_AustrianGeneralsF.html (letöltve: 2015. január 26.); Schmidt-Brentano, 2006 32. o.; Wengen 570. o.) Ennek azonban sem a katonai forrásokban, sem az ismert genealógiai adattárakban nincsen nyoma.

281 Ekkori hivatalos neve Bern Város és Köztársaság (Stadt und Republik Bern) a Svájci Államszövetség (Eksüzövetség) tagja.

282 A fenti csapattestre vonatkozóan lásd a 135. jegyzetet.

38. számú Württemberg-dragonyosezredbe helyezték. 1797-ben pedig, március 14-i udvari haditanácsi rendelet alapján, március 13-i hatállyal az akkor 9. rangszámot viselő Savoya-dragonyosezred élére nyert ezredparancsnoki ki-nevezést.²⁸³ Saját kérésére azonban már azon év július 4-ével nyugállományba helyezték vezérőrnagyi rang adományozása mellett.

Nyugdíjazása után először Bécsben élt, majd visszaköltözött szülőhazájába, az 1798-tól 1803-ig hivatalosan Helvét Köztársaságnak hívott Svájcba.

1792-ben nőtlen.²⁸⁴

56. Gagliardi, Carl (Carlo)

(alezredes)

1776. szeptember 25. Brescia (Velencei Köztársaság) – 1831. március 5. Milánó (Lombard–Veneto Királyság,²⁸⁵ Habsburg Monarchia)

Olasz. Római katolikus.

1815. május 1-jei hatállyal, április 24-i udvari haditanácsi leirat alapján az egykori Itáliai Királyság hadseregéből császári-királyi szolgálatba vették át, és a 2. számú Ferenc főherceg-vértesezredbe helyezték létszámfeletti alezredesként. Azonban még abban az évben, augusztus 20-i udvari haditanácsi rendelet alapján, augusztus 31-i hatállyal nyugállományba helyezték.

Kitüntetései: itáliai Vaskorona Rend lovagkeresztje,²⁸⁶ Francia Becsületrend lovagkeresztje.

283 Fenti csapattestre lásd a 132. jegyzetet.

284 http://www.napoleon-series.org/research/biographies/Austria/AustrianGenerals/c_AustrianGeneralsF.html (letöltve: 2015. január 26.); Dedekind 701. o.; ML KR 1 1783, 1784 Karton-Nr. 6417; ML KR 1 1786 Karton-Nr. 6418; ML DR 3 1792 Karton-Nr. 6862; Offizierskartei F.; Schmidt-Brentano, 2006. 32. o.; ST KR 6 1795 Karton-Nr. 6657; ST DR 3 1796 Karton-Nr. 6890; ST DR 3 1797 Karton-Nr. 6891; Thürheim I. 291. o.; Wengen 570, 1074. o.

285 Fenti államalakulat magyarul közkeletűen Lombard–Velencei Királyság néven ismeretes. Ez azonban pontatlan megnevezés, miután a bécsi kongresszust követően, 1815. június 9-én Milánó központtal létrehozott, hivatalosan „Königreich Lombardo-Venetien” elnevezésű államot Lombardia mellett Veneto tartomány alkotta, amelynek Velence ugyan a székhelye volt, de nem névadója.

286 Fenti érdemrendet Bonaparte Napóleon alapította 1805. június 5-én, Itália királyává történő koronázását követően. 1814-es bukása után azonban megszüntetésre került. Nem azonos tehát az I. Ferenc által 1815. április 7-én megalapított Osztrák Császári Vaskorona Renddel. Egyébként az utóbbi létrehozását követően a Napóleon-féle változatot egykori Vaskorona Rendként emlegették.

57. Gallois-Hautecourt, Johann Nikolaus Franz Anton, (1817-ig lovag, ek-kortól) báró

(vezérőrnagy)

1770. Briey, Lotharingia (ma Franciaország) – 1819. október 23. Gródek (Galícia és Lodomeria Királyság, Habsburg Monarchia; ma Horodok, Ukrajna) Nemesi származású, francia. Ősi lotharingiai nemesi család tagja, mely 1721. május 8-án osztrák örökös tartományokbeli lovagi rangú nemesség adományozásában is részesült. Római katolikus.

Katonai pályafutását 1788. július 1-jén önköltséges hadapródként kezdte az Albert szász-tescheni herceg, tábornagy tulajdonában állt 1. karabélyosezredben. 1792. június 18-án főhadnaggyá, 1796. november 16-án másodkapitánnyá, 1799. szeptember 10-én pedig elsőkapitánnyá lépett elő az 1798-ban 3. hadrendi számmal vértesezreddé átszervezett alakulatában. 1808. december 23-án őrnagy, 1809. április 26-án alezredesi kinevezést nyert. 1812-ben, a magyarországi főhadparancsnokság március 21-i rendelete alapján március 8-i hatállyal a 4. számú Vincent-svalizserezedbe helyezték ezredessé történő előléptetés mellett.²⁸⁸ 1817. január 21-én vezérőrnagyi kinevezést nyert, egyúttal dandárparancsnoki beosztásba helyezték Gródekbe, ahol rövidesen bekövetkező haláláig szolgált.

Kitüntetései: az 1813. október 10-én Stössennél (Szászország), a kiadott rendelkezések ellenére általa kezdeményezett, majd sikeresen végrehajtott lovasrohamért még abban az évben elnyerte a Mária Terézia Katonai Rend lovagkeresztjét.

1817. április 18-án osztrák báróság adományozásában részesült.

Nős, elsőkapitányként az előírással kaució ellenében házasodott. Egy lánya született, Anna.²⁸⁹

287 MS 1832 489. o.; PP Oberstlieutenants I. Bd. fol. 136.; ST KR 2 1815 Karton-Nr. 6493.

288 Fenti csapattestre lásd a 268. jegyzetet.

289 ML KR 3 1797 Karton-Nr. 6510; ML KR 3 1811 Karton-Nr. 6516; MS 1820 470. o.; ÖBL I. 396. o.; Schmidt-Brentano, 2007. 52. o.; ST KR 3 1812 Karton-Nr. 6537; Thürheim I. 98, 390, 391. o.; Wurzbach V. 74–75. o.

58. Giersig, Franz von

(őrnagy)

1752–1753 k. Hodonín (ném. Göding, Morvaország; ma Csehország) – 1810. január 22. uo.

Nemesi származású. Római katolikus.

1770. február 25-én közlegényként kezdte katonai pályafutását az 1. számú Császár-svalízsérezredben.²⁹⁰ 1771. december 1. káplár. 1774. április 1. strázsamester. 1775. február 2. alhadnagy. 1778. július 5. főhadnagy. 1787. november 1. másodkapitány. 1793. február 5. elsőkapitány. 1805. szeptember 1-jén az akkor felállításra kerülő itáliai törzsdragonos-ezredbe helyezték őrnagyi előléptetés mellett.²⁹¹ 1806. március 1-jén a 7. számú Lotharingia-Lambesc-vértesezredbe helyezték létszámfeletti állományba.

1807-ben, november 18-i galíciai főhadparancsnoksági rendelet alapján november 30-i hatállyal nyugállományba helyezték.

Nős, másodkapitányként házasodott az előírt 4000 Ft kaució ellenében. Gyermekei: Franz, Johann, Friedrich, Julianna és Barbara.²⁹²

59. Gnamb, Franz Bernhard

(őrnagy)

1745 k. – 1817. január 30.

Valószínű nem nemesi származású, egy gyalogsági hadnagy fia. Római katolikus.

1759. február 8-ától a mérnökiskola²⁹³ hallgatója. Innen 1761-ben hadapródként az akkori Bretlach-, későbbi 2. számú vértesezredbe helyezték.²⁹⁴ 1763-ban káplárrá, 1768-ban strázsamesterre lépett elő. 1770. július 1-jén pedig alhadnagyi kinevezést nyert az Albert szász-tescheni herceg, tábornagy tulajdonában állt 1. karabélyos-, későbbi 3. számú vértesezredbe. 1773. március

290 Fenti csapattestre lásd a 128. jegyzetet.

291 A törzsdragonosok mibenlétére lásd a 111. jegyzetet.

292 ML KR 7 1806, 1807 Karton-Nr. 6684; ML ChR 1 1804 Karton-Nr. 7030; MS 1810 401. o.; ST KR 7 1805 Karton-Nr. 6700; ST KR 7 1807 Karton-Nr. 6701; ST ChR 1 1792 Karton-Nr. 7043; ST Staabs DR in Italien 1805 Karton-Nr. 11.791; Thürlheim I. 191. o.

293 Az intézményre vonatkozóan lásd a 236. jegyzetet.

294 Noha hivatalosan csak 1763-ban vezették be a hadapródi rendszert, elvéve már korábban is előfordult, hogy tisztek fiait hadapród megnevezéssel vettek fel egyes ezredbe.

1-jén főhadnaggyá, 1786. január 25-én másodkapitánnyá lépett elő. 1790. április 1-jén elsőkapitányi, 1794. október 27-én másodőrnagyi, végül 1795. május 4-én elsőőrnagyi kinevezést nyert.
 1797. március 31-ével, azon év március 15-én kelt udvari haditanácsi rendelet alapján nyugállományba helyezték.
 1797-ben nőtlen.²⁹⁵

60. Gresselsberg (1809-től) Edler von Hohenforst, Klemens

(vezérőrnagy)

1758–1759 k. Uničov/Mährisch-Neustadt (Morvaország, Habsburg Monarchia; ma Csehország) – 1822. augusztus 11. Olmütz/Olomouc

Nem nemesi származású, valószínűleg morvaországi német. Római katolikus.
 1778. május 14-én önköltséges hadapródként kezdte katonai pályafutását a 7. számú Harrach-gyalogezredben, ahol még ugyanezen év október 1-jén zászlóssá lépett elő. 1779. január 11-én a 9. számú, későbbi 5. számú Savoya-dragonyosezredbe helyezték alhadnagyi előléptetés mellett.²⁹⁶ 1783. október 1-jén a Hohenzollern-Hechingen-, későbbi 8. számú vértesezredbe nyert főhadnagyi kinevezést. 1787. december 21-én másodkapitánnyá, 1793. március 1-jén elsőkapitánnyá, 1800. április 12-én pedig őrnaggyá lépett elő. 1807. január 7-én alezredesi, 1809. február 16-án ezredesi és ezredparancsnoki kinevezést nyert. Végül 1813. június 6-án vezérőrnaggyá léptették elő.

1821-ben, november 15-i udvari haditanácsi rendelet alapján, november 16-i hatállyal, 46 év és 4 hónap megszakítás nélküli katonai szolgálatot követően nyugállományba helyezték.

1809-ben osztrák nemesség adományozásában részesült.

Nős, másodkapitánnyként nősült 4000 Ft kaució ellenében, melyet a felesége tett le. Gyermekei: Carl, Johann, Ernst Ferdinand, későbbi őrnagy, valamint Aloysia és Rosalia.²⁹⁷

295 Gatti 215. o.; ML KR 3 1789 Karton-Nr. 6508; ML KR 3 1797 Karton-Nr. 6510; MS 1817 587. o.; ST KR 3 1797 Karton-Nr. 6527.

296 Fenti csapattestre lásd a 132. jegyzetet.

297 Kneschke: *Adels-Lexicon* IV. 33. o.; ML KR 8 1802 Karton-Nr. 6719; ML KR 8 1807, 1808 Karton-Nr. 6721; ML KR 8 1810–1812 Karton-Nr. 6722; MS 1820 43. o.; PP Generale I. Bd. fol. 134.; Schmidt-Brentano, 2006. 36. o.; Tomaschek 687, 692. o.

61. Guicciardi, Karl (Carlo), Cervarolo grófja

(címzetes altábornagy)

1754. Casalmaggiore (Milánói Hercegség, Habsburg Monarchia; ma Olaszország) – 1835. március 15. Modena (Modena és Reggio Hercegség)

Főnemesi származású, olasz. Régi itáliai, modenai eredetű, de a 18. század első felében a Habsburg Monarchiába is elszármazott család tagja. Szülei: gróf Filippo Antonio G. és gróf Marianna de Luzan. Római katolikus.

1764 és 1774 között a híres bécsi Theresianumban²⁹⁸ folytatott tanulmányokat, majd 1774. július 30-án zászlós-hadapródi kinevezést nyert a 26. számú Puebla-gyalogezredbe.²⁹⁹ 1775. augusztus 1-jén zászlóssá lépett elő. 1778. július 5-én az akkori Caramelli-, későbbi 2. számú vértesezredbe nyert alhadnagyi kinevezést. 1786. február 4-én főhadnaggyá, 1789. augusztus 22-én másodkapitánnyá lépett elő. 1794. október 7-én elsőkapitányi, 1800. november 12-én pedig őrnagyi kinevezést nyert. 1803. október 6-ától az ezred akkori tulajdonosa Estei Ferenc József főherceg mellé vezényelték. Majd másnap, 1803. október 7-én kelt udvari haditanácsi rendelet alapján aznap hatállyal létszámfeletti állományba helyezték, és hivatalosan is Ferenc József főherceg mellé nyert beosztást. 1805. augusztus 27-én Bécsben kelt hadparancs alapján 1805. szeptember 1-jei hatállyal alezredesi kinevezést nyert, de továbbra is létszámfeletti állományban maradván, Ferenc József főherceg mellé elvezényelten teljesített szolgálatot. 1808. augusztus 1-jén a magyarországi főhadparancsnokság aznap kelt rendelete alapján ezredessé lépett elő, de továbbra is létszámfelettiként Ferenc főherceg melletti beosztásában maradt. 1809. március 4-én Károly főherceg, generalisszimusz legfelsőbb parancsa alapján a 3. számú Württemberg-drágonyosezredbe helyezték ezredparancsnoki kinevezés mellett.³⁰⁰

298 Az 1746-ban alapított és – egy 1784–1797 közötti szünettel – 1938-ig fennállt, kezdetben Collegium Theresianum, majd Terézia (Lovag-) Akadémia elnevezésű intézmény főként az állami vagy katonai szolgálatra készülők nemesi elit tanintézete volt, mely nem összetévesztendő a szintén Theresianumnak is nevezett bécsi helyi Katonai Akadémiával. Lásd Gemmel-Flisbach VII–IX. o.

299 Zászlós-hadapróddá alapvetően a két legfontosabb tisztképző intézményből, a bécsi helyi Katonai Akadémiáról, valamint a hadmérnöki iskolából, amelyet 1778-tól Hadmérnök Akadémiának hívtak, kikerült, kevésbé jó eredménnyel végzett hallgatókat neveztek ki, a legjobbak ugyanis egyből tisztí rangot kaptak. Ezenkívül a fenti Theresianumnak nevezett intézményben végzett és a katonai pályát választó hallgatók némelyike is zászlós-hadapródi kinevezést nyert, a jobbak azonban közülük is rögtön tisztí rangban kezdhették katonai szolgálatukat.

300 Fenti csapattestre lásd a 135. jegyzetet.

1810-ben, augusztus 1-jei hatállyal, vezérőrnagyi rang adományozása mellett nyugállományba helyezték.

1814-ben reaktiválták, minek nyomán dandárparancsnoki beosztásban szolgált tíz hónapot. Ezt követően újlag nyugállományba helyezték. Miután azonban 1815-ben két hónapot az immár IV. Ferencként Modena és Reggio Hercegségben uralkodó Ferenc József főherceg szolgálatában töltött, ausztriai nyugdíját elvesztette. Végül 1821-ben, augusztus 22-i udvari haditanácsi rendelet alapján, augusztus 4-i visszamenőleges hatállyal újra engedélyezték számára korábbi nyugdíját. 1824 tájától, császári engedéllyel, Ferenc József főherceg modena-reggioi főudvarmestereként szolgált. 1829. január 20-án tiszteletbeli altábornagyi rang adományozásában részesült.

Kitüntetései, címei: Osztrák Császári Lipót Rend lovagkeresztje, Johannita Rend lovagkeresztje, a Szardiniai Királyi Szent Móric és Lázár Rend nagykeresztje, Pármai Konstantin Rend nagykeresztje. Cs. k. kamarás.

Nős, 1819 júliusában vette feleségül gróf Victoria Cassoli-Lorenzotti későbbi csillagkeresztes hölgyet.³⁰¹ Két fiuk született, Franz Ludwig (Francesco Lodovico) és Paul (Paolo).³⁰²

62. Haecht, Joseph von

(vezérőrnagyi)

1769. Litomyšl (ném. Leitomischl, Csehország) – 1830. november 28. Olmütz/Olomouc

Valószínűsíthetően csehországi német. Római katolikus.

1785. szeptember 15-én önköltséges hadapródként kezdte katonai pályafutását az akkori Caramelli-, későbbi 2. számú vértesezredben. 1786. augusztus 12. káplár. 1787. december 12. strázsamester. 1789. május 1. ezredsegédtiszt, 1794. október 7. főhadnagy. 1799. november 12-én pedig százados-hadnagy³⁰³

301 Az 1668-ban alapított Csillagkeresztes Rend a Habsburg-udvar legelőkelőbb női kitüntetése volt, kizárólag ősi nemesi családokból származó hölgyek számára.

302 Gemmel-Flisbach 37. o.; Meraviglia-Crivelli 124. o.; ML KR 2 1791, 1792 Karton-Nr. 6462; ML KR 2 1804 Karton-Nr. 6465; MS 1818 69. o.; MS 1836 521. o.; PP Generale I. Bd. fol. 168.; <http://gw.geneanet.org/fcicogna?lang=en;pz=francesco+maria;n=cicogna+mozzone;ocz=1;templ=mobile;p=carlo;n=guicciardi> (letöltve: 2015. február 4.); Schmidt-Brentano, 2006. 38. o.; ST KR 2 1800 Karton-Nr. 6479; ST KR 2 1802 Karton-Nr. 6481; ST KR 2 1805 Karton-Nr. 6483; ST KR 2 1808 Karton-Nr. 6486; ST KR 2 1809 Karton-Nr. 6487; Thürheim I. 290. o.

303 Fenti rangfokozat mibenlétére lásd a 150. jegyzetet.

kinevezést nyert az akkor felállított és József Ferenc főherceg tulajdonába helyezett 63. számú gyalogezredbe.³⁰⁴ 1800. június 1-jén valóságos századossá lépett elő. 1801. január 25-én őrnagyi kinevezés mellett az itáliai hadseregbe nyert szárnysegédi beosztást. 1801. augusztus 1-jén a 4. számú Hohenzollern-Hechingen könnyűdragonos-ezredbe,³⁰⁵ majd 1802. június 1-jén az 1. számú Császár-svalízsérezredbe helyezték.³⁰⁶ 1805. december 1-jén alezredessé lépett elő. 1806-ban pedig az alsó-ausztriai főhadparancsnokság november 14-i rendelete alapján, november 7-i hatállyal korábbi alakulatába, az immár Esterházy József főherceg tulajdonában álló 2. számú vértesezredbe helyezték. 1809. február 15-én a táborkarba helyezték főhadsegédként. 1809. április 26-án ezredesi kinevezést nyert. 1810. január 1-jén a Hohenzollern-Hechingen herceg tulajdonában állt 8. számú vértesezredbe helyezték létszámfeletti állományba. Majd még ugyanazon évben, 1810. augusztus 1-jei dátummal a budai főhadparancsnokság augusztus 13-i visszamenőleges hatályú rendelete alapján a 3. számú Knesevich-dragonyosezred parancsnokává lépett elő.³⁰⁷ Végül 1813. július 26-án vezérőrnagyi kinevezést nyert.

1819-ben, szeptember 25-i udvari haditanácsi rendelet alapján november 1-jei hatállyal nyugállományba helyezték, összesen 34 év és 2 hónap katonai szolgálatot követően.

Kitüntetései: 1824-től az Erzsébet Terézia Katonai Alapítvány 3. osztályának kedvezményezettje, ezenkívül elnyerte az Orosz Szent Vlagyimir Rend III. osztályát is. Nőtlen.³⁰⁸

63. Hackelberg-Landau,³⁰⁹ Karl, báró

(címmzes alezredes)

1770. Großpertholz (Alsó-Ausztria; ma Bad Großpertholz) – 1846. szeptember 1. Bécs

304 A fenti ezred 1852-től 55-ös hadrendi számot viselt. Wrede I. 502. o.

305 Fenti csapattestre lásd a 148. jegyzetet.

306 Fenti alakulatra lásd a 128. jegyzetet.

307 Fenti alakulatra lásd a 120. jegyzetet.

308 ML KR 2 1791 Karton-Nr. 6462; ML KR 2 1806 Karton-Nr. 6466; ML, RL DR 3 1811 Karton-Nr. 6869; MS 1813 26, 343. o.; MS 1814 23. o.; MS 1831 476. o.; PP Generale I. Bd. fol. 133.; Schmidt-Brentano, 2006. 39. o.; ST KR 2 1806 Karton-Nr. 6484; ST KR 2 1809 Karton-Nr. 6487; ST KR 8 1810 Karton-Nr. 6736; Tomaschek 687. o.

309 A katonai forrásokban, a nyugdíjazási jegyzőkönyv kivételével csak Hackelberg néven szerepel.

Nemesi származású, ausztriai német. Ősi alsó- és felső-ausztriai család tagja. Római katolikus.

1783. február 3-ától a bécsi Hadmérnök Akadémia hallgatója, innen azonban 1784. május 17-én kilépett. Katonai pályáját 1787. november 11-én alhadnagyként kezdte az akkor gróf Karl Caramelli tulajdonában állt, későbbi 2. vértesezredben, amelyben egész pályafutása során szolgált. 1790. március 1. főhadnagy. 1796. augusztus 16. másodkapitány, 1800. november 12. elsőkapitány, 1809. február 16. őrnagy.

1811-ben, november 18-i udvari haditanácsi leirat alapján december 1-jei hatállyal nyugállományba helyezték, összesen 24 év és 9 hónap katonai szolgálót követően.

1828. december 15-i legfelsőbb elhatározás alapján, aznapi hatállyal, alezredesi rangot és ezzel járó magasabb nyugdíjat kapott.

1809. április 23-án hadifogságba esett, ahonnan hivatalosan csak ugyanazon év szeptember 17-én szabadult.

Címei: cs. k. kamarás.

Nős.³¹⁰

64. Hager (Haager) von Allentsteig (Altentsteig, Alensteig), Johann Nepomuk, báró

(altábornagy)

1761. június 8. Bécs – 1822. október 25. Temesvár (Temes vm., Magyar Királyság; ma: Timișoara, Románia)

Ausztriai német. Ősi nemesi család utolsó férfi tagja. Szülei: báró Franz Alois H. v. A. altábornagy, 1792-től Ferenc császár öccseinek a nevelője,³¹¹ az osztrák császári Lipót Rend nagykeresztése és gróf Marianne von Schlik zu Bassano und Weißkirchen. Bátyja báró Franz H. v. A. az Udvari Legfelsőbb Rendőri és Cenzúrahivatal (Obersten Polizei- und Zensurhofstelle) alelnöke, majd elnöke. Római katolikus.

1778. május 18-án alhadnagyként kezdte katonai pályafutását az akkori Caramelli-, későbbi 2. számú vértesezredben, 1787. június 12-én főhadnagyi

310 http://de.wikipedia.org/wiki/Hackelberg_und_Landau (letöltve: 2014. december 27.); Gatti 337. o.; ML KR 2 1791, 1792 Karton-Nr. 6462; ML KR 2 1817 Karton-Nr. 6467; PP Majore I. Bd. fol. 35.

311 Fenti tisztség közkeletű megnevezése az udvarban ajo volt, a nevelőt jelentő spanyol „ayo” szó nyomán.

előléptetés mellett a János Antal főherceg tulajdonában állt dragonyosezredbe helyezték.³¹² 1788. december 19-én másodkapitányi kinevezést nyert. 1795. április 15-én őrnaggyá és Károly főherceg szárnysegédjévé, majd 1797. április 19-én alezredessé és főhadsegéddé lépett elő. 1798-ban, március 22-i udvari haditanácsi rendelet alapján március 19-i hatállyal a Károly Sándor brandenburg-ansbachi és bayreuthi őrgróf, vezérőrnagy tulajdonában állt vértesezredbe helyezték létszámfeletti állományba. 1800. november 13-án ezredesi és ezredparancsnoki kinevezést nyert az akkor 5. hadrendi számot viselő Modena-könnyűdragonyos-ezredbe.³¹³ Ennek feloszlását követően, 1802. február 1-jén a 2. számú Hohenlohe-Ingelfingen-dragonyosezredbe nyert ezredparancsnoki kinevezést.³¹⁴ 1808. január 22-én vezérőrnaggyá, 1812. november 27-én pedig altábornaggyá lépett elő. Ezt követően megbízott bántági főhadparancsnokként szolgált 1822 tájáig. Majd a temesvári erőd parancsnokává nevezték ki, mely beosztásában érte a halál is.

Az ötödik koalíciós háború során, 1809-ben hadifogságba esett.

Címei: cs. k. kamarás, valóságos belső titkos tanácsos.

Nős, 1809-ben vette feleségül Illésy Mária Magdolnát. 1813-ban született egyetlen lányuk, Julie Marie Christine, később Oldofredi grófné, udvari költőnő és csillagkeresztes hölgy.³¹⁵

312 Fenti alakulatra lásd a 230. jegyzetet.

313 Ez a többnyire Jung Modena néven ismert csapattest 1710-ben dragonyosezredként került a mainzi választófejedelem szolgálatából császári szolgálatba, 1769-ben 13. rangszámot kapott, 1773-ban pedig svalbszérezreddé alakították. Majd 1798-ban 5. hadrendi számmal könnyűdragonyos-ezreddé szervezték át, végül azonban, 1801–1802 folyamán feloszlatták. Wrede III/2. 685. o.

314 Az 1701-ben alapított dragonyos csapattest 1768-ben 39-es rangszámot, 1798-ban 7., 1802-ben 2. hadrendi számot kapott, 1860-ban pedig 10. hadrendi számmal vértesezreddé, 1867-ben ugyanezen hadrendi számmal dragonyosezreddé, végül 1873-ban 15. hadrendi számmal huszárezreddé szervezték át. Wrede III/1. 304. o.

315 <http://www.allentsteig.at/allentsteigat/html/hager.html> (letöltve: 2014. október 21); <http://www.familien-und-ahnenforschung.de/hager/viiijoh.htm> (letöltve: 2014. december 27.); ML DR 2 1802 Karton-Nr. 6815; MS 1797 270. o.; MS 1812 30. o.; MS 1821 32. o.; MS 1822 39. o.; MS 1823 469. o.; Offizierskartei Ha-er ; Schmidt-Brentano, 2006. 39. o.; ST KR Anspach 1798 Karton-Nr. 11.579; Wrede III/2. 686. o.; Wurzbach VI. 93–94. o.

65. Hardegg auf Glatz und im Machlande, Johann Anton Leonhard, gróf
(altábornagy)

1773. október 8. Bécs³¹⁶ – 1825. december 26. Bécs

Főnemesi származású, ausztriai német, az ősi és kiterjedt család stetteldorfi ágának tagja. Szülei: gróf Johann Anton Konrad H. cs. k. kamarás, valóságos belső titkos tanácsos és gróf Maria Josefa Augusta von Wilczek. Gróf Johann Dominik H. alezredes és gróf Johann Ignaz H. lovassági tábornok öccse, gróf Johann Heinrich H. lovassági tábornok bátyja. Római katolikus.

1789. december 12-én a Karl Joseph de Ligne herceg, tábornagy³¹⁷ tulajdonában állt 30. számú gyalogezredben alhadnagyként kezdte katonai pályafutását.³¹⁸ 1790. április 1-jén az akkor felállított 2. számú törzs-gyalogezredbe került főhadnagyi kinevezés mellett.³¹⁹ 1790. június 1-jén az 1. számú Császársvalizsérezeredbe,³²⁰ 1791. november 1-jén pedig az akkor felállított, 1792-től báró szoboszlai Mészáros János vezérőrnagy³²¹ tulajdonába helyezett ulánus- ezredbe került.³²² 1796. május 29-én az itáliai utász-zászlóaljba nyert századosi kinevezést. 1799. augusztus 17-én őrnaggyá, 1801. január 14-én pedig alezredessé lépett elő. 1801. november 1-jén, miután a második koalíciós háború lezárulása következtében az utászok létszámát csökkentették, a 3. számú Albert szász-tescheni herceg, tábornagy tulajdonában állt vértesezeredbe helyezték. 1804. március 16-án pedig az 1. számú Császár svalizsérezeredbe nyert beosztást.³²³ 1805. december 1-jén ezredesi előléptetés mellett a 4. számú Levenehrdragonoyosezered parancsnokává nevezték ki.³²⁴

1812. május 16-án, április 30-i udvari haditanácsi leirat alapján vezérőrnagyként nyugállományba helyezték. A felszabadító háborúk idején azonban, 1813.

316 ML DR 4 1806 Karton-Nr. 6923; ML ChR 1 1803, 1804 Karton-Nr. 7030; Wurzbach VII. 345. o. – A nyugdíjazási jegyzőkönyvben ugyanakkor a családi székhely, Seefeld szerepel a születés helyeként. Vö. PP Generale I. Bd. fol. 31.

317 1808-tól tábornagy.

318 ML DR 4 1806 Karton-Nr. 6923; ML ChR 1 1803, 1804 Karton-Nr. 7030; PP Generale I. Bd. fol. 31. – A Wurzbachnál a pályafutás kezdetének kapcsán szereplő 1789. július 24-i dátum minden bizonnyal téves. Vö. Wurzbach VII. 345. o.

319 A törzscsapatok mibenlétére lásd a 111. jegyzetet.

320 Fenti csapattestre lásd a 128. számú jegyzetet.

321 1796-tól altábornagy.

322 Fenti csapattest kezdetben rangszámmal sem rendelkezett, 1798-ban viszont 1-es hadrendi számot nyert.

323 Fenti csapattestre lásd a 128. jegyzetet.

324 Fenti csapattestre lásd a 137. jegyzetet.

július 28-i udvari haditanácsi leirat alapján, július 26-i hatállyal dandárparancsnokként újra szolgálatba helyezték. Majd még ugyanazon év október 20-án altábornagyi kinevezést is nyert.

Végül 1817. november 16-án, november 1-jei udvari haditanácsi leirat alapján, 27 év és 2 hónap katonai szolgálatot követően ismét nyugállományba helyezték. 1818. szeptember 4-i udvari haditanácsi leirat alapján Miksa főherceget Angliába kísérte hat hónapra.

Kitüntetései, címei: az 1805. október 29–31. között lezajlott caldierói csatában tanúsított vitézségének köszönhetően 1806 áprilisában elnyerte a Mária Terézia Katonai Rend lovagkeresztjét. Birtokosa volt továbbá az Orosz Szent Anna Rend I. osztályának, a Bajor Miksa József Rend lovagkeresztjének, végezetül cs. k. kamarás is volt.

Nőtlen.³²⁵

66. Harnach, Alexander Maximilian von, lovag

(címzetes ezredes)

1767. július 1. Ludwigsburg (Württemberg) – 1840. április 30. Prága
Nemesi származású, csehországi német. Eredetileg Livóniából³²⁶ származó, majd a 17. század közepétől Csehországban megtelepedett család tagja. Szülei: lovag Maximilian v. H., Malinec ura, a württembergi katonai érdemkereszt birtokosa, a württembergi hercegi testőrség ezredese és Maximiliana Josefa Keck von Schwarzbach. Római katolikus.

1778. október 30-ától a bécsújhelyi Katonai Akadémia hallgatója. Innen 1786. november 11-én alhadnagyként a Württemberg-dragonyosezredbe helyezték.³²⁷ 1789. június 8-án főhadnaggyá lépett elő. 1793. március 1-jén az akkori Kavanagh-, későbbi 4. számú vértesezredbe helyezték. 1796. június 27-én másodkapitánnyá, 1801. április 29-én pedig elsőkapitánnyá lépett elő. 1808-ban, július 19-ei hatállyal, aznapi legfelsőbb elhatározás és a magyarországi

325 ML DR 4 1806 Karton-Nr. 6923; ML ChR 1 1803, 1804 Karton-Nr. 7030; PP Generale I. Bd. fol. 31.; Schmidt-Brentano, 2006. 39. o.; TL Offiziere KR 3 Karton-Nr. 6544; Wurzbach VII. 345–346. o.

326 A mai Észtország és Lettország területének történelmi neve, mely a Livóniai Kardtestvérek Rendje, majd a Német Lovagrend, a 16. századtól pedig részben az oroszok és a lengyelek, utóbb részben a svédek uralma alatt állt. Végül a 18. századtól 1917-ig egész területén orosz fennhatóság érvényesült.

327 Fenti alakulatra lásd a 135. jegyzetet.

főhadparancsnokság előbbi alapján kelt július 30-i rendelete alapján őrnaggyá lépett elő. 1809. május 15-én pedig alezredesi kinevezést nyert.

1810-ben, a magyarországi főhadparancsnokság november 19-i rendelete alapján november 30-i hatállyal, összesen 24 év katonai szolgálatot követően, sérülései következtében nyugállományba helyezték ezredesi rang adományozása mellett.

1805. október 11-én hadifogságba esett, ahonnan 1806. január 3-án becsület-szóra szabadon bocsátották.³²⁸

Kitüntetései: 1824. február 7-i legfelsőbb döntés alapján az Erzsébet Terézia Katonai Alapítvány 3. osztályának, 1831. augusztus 9-i legfelsőbb döntés alapján 2. osztályának, végül 1839. május 27-i legfelsőbb döntés alapján első osztályának kedvezményezettje.

Nőtlen.³²⁹

67. Hartelmüller, Simon von, báró

(címzetes ezredes)³³⁰

1748. Landshut (Bajor Választófejedelemség) –1823. szeptember 27. Pozsony Polgári származású, birodalmi német, egy landshuti molnár fia. Római katolikus.

Katonai szolgálatát 1761. június 26-án az O'Kelly-gyalogezredben közlegényként kezdte.³³¹ 1767. augusztus 1-jén vicekáplárrá, 1769. január 1-jén pedig valóságos káplárrá lépett elő. 1769. augusztus 31-én 100 forint³³² letétele ellenében obsitlévéllel a szolgálatból elbocsátották.³³³ 1774. március 21-én azonban közlegényként újólág szolgálatba lépett a 26. számú Puebla-gyalogezredben.

1774. április 20-án valóságos káplárrá, 1776. február 1-jén őrmesterré, 1778. március 1-jén pedig ezredsegédtisztté lépett elő. 1779. február 16-án ugyan-

328 Ennek pontos mibenlétére lásd a 196. jegyzetet.

329 <http://community.fortunecity.ws/victorian/durer/23/gene/docharnach.html> (letöltve: 2014. december 29.); *Familienkalender* 67. o.; Meraviglia-Crivelli 40. o.; ML KR 4 1802 Karton-Nr. 6562; ML KR 4 1806 Karton-Nr. 6565; ML DR 3 1792 Karton-Nr. 6862; MS 1811 346. o.; PP Oberste I. Bd. fol. 46.; ST KR 4 1808, 1809 Karton-Nr. 6593; ST KR 4 1810 Karton-Nr. 6594; Svoboda I. 190. o.

330 A nyugdíjazási jegyzőkönyv tévesen tünteti fel valóságos ezredesként. Vö. PP Oberste I. Bd. fol. 10.

331 Fenti gyalogezredet 1682-ben állították fel Csehországban, 1769-ben 45-ös sorszámot kapott, 1809-ben azonban feloszlásra került. Wrede II. 245. o.

332 Hivatalos, német nevén Gulden.

333 Az obsitlévélre vonatkozóan lásd a 105. jegyzetet.

ezen beosztásban a Nádasdy-, későbbi 9. számú huszárezredbe helyezték, ahol 1782. május 15-én főhadnagyi, majd 1788. május 1-jén másodkapitányi kinevezést nyert. 1789. szeptember 22-én a Martinesi (ma Mărtinești, Vrancea, Románia) mellett lezajlott csatában annyira kitüntette magát, hogy Frigyes Józsiás sachsen-coburg-saalfeldi herceg, lovassági tábornok³³⁴ őt küldte a győzelmi hírről Bécsbe, ahol II. József szeptember 30-án soron kívül őrnaggyá léptette elő. 1791. június 16-án a 10. számú Zeschwitz-vértesezredbe helyezték, ahol 1794. március 15-i hatállyal, aznap keltezett udvari haditanácsi rendelet alapján alezredessé lépett elő.

1795-ben, január 24-i udvari haditanácsi rendelet alapján január 15-i hatállyal nyugállományba helyezték.

1797. április 4-én,³³⁵ a Napóleon fenyegető előrenyomulása miatt életre hívott bécsi általános felkelés során, ismét reaktiválták, hamarosan azonban, ugyanazon év május 15-én, majd június 15-én kelt udvari haditanácsi rendeletek alapján, május 12-i hatállyal ezredesi rangban és ennek megfelelő illetménnyel visszahelyezték nyugállományba.³³⁶

Kitüntetései: miután az 1793. március 18-i neerwindeni csatában az általa vezetett támadás révén jelentősen hozzájárult a kivívott győzelemhez, vitéz helytállása elismeréseként, 1794. július 7-én elnyerte a Mária Terézia Katonai Rend lovagkeresztjét.

1803. június 30-án osztrák örökös tartományokbeli bárói méltóság adományozásában részesült.

Nős, 1794-ben vette feleségül Margarethe Elisabeth Kempffet. Két fiuk született, Louis és Franz, utóbb egyaránt alezredesek.³³⁷

334 Majd csak 1789. október 3-án, éppen a fenti győzelemért nyerte el a tábornagyi, 1793. április 8-án pedig a birodalmi tábornagyi rangot.

335 A nyugdíjazási jegyzőkönyv április 14-i dátumot ír reaktiválása időpontjául, ez azonban minden bizonnyal elírás. Valószínűnek tartjuk ugyanis, hogy a felkelésre buzdító április 4-i felhívással egy időben került sor az ő reaktiválására is, miután a tapasztalatlan felkelők egységekre szervezéséhez, majd vezetéséhez nyilvánvalóan kezdettől fogva képzett tisztekre volt szükség. Vö. PP Oberste I. Bd. fol. 10.

336 A bécsi lakossághoz 1797. április 4-én gróf Franz Josef Saurau az alsó-ausztriai tartományi kormányzat elnöke által intézett felhívás önkéntesekből felállítandó egységek létrehozását célozta honvédelem céljából. A felszólításra 37800-an jelentkeztek is, azonban a Leobenben április 18-án megkötött előzetes fegyverszünet miatt végül nem kerültek bevetésre. Lásd Jäger-Sunstenau 13. o.

337 <http://www.online-ofb.de/famreport.php?ofb=NLF&ID=I385151&nachname=KEMPPF&lang=dk> (letöltve: 2014. december 29.); Megerle, 1822 56. o.; ML KR

68. Hayden, Franz

(őrnagy)

1763–1764 k. – 1810. február 16. Buda

Valószínű nemesi származású, egy katona fia. Római katolikus.

1780. október 20-án a 10. számú Zeschwitz-vértesezredben közlegényként kezdte katonai pályafutását. 1780. december 6. vicekáplár. 1782. március 26. valóságos káplár 1784. december 3. strázsamester. 1789. március 14. ezredsegédtiszt. 1793. március 21. főhadnagy. 1798. október 4. másodkapitány. Alakulata feloszlata következtében, 1802. február 1-jén a 7. számú Lotharingia-Lambesc-vértesezredbe helyezték. 1805. júliustól egészen korai haláláig Budára, a magyarországi főhadparancsnokságra elvezényelve teljesített szolgálatot. 1808 márciusában elsőkapitánnyá, végül 1809. március 1-jén létszámfeletti őrnaggyá lépett elő.

Nőtlen.³³⁸

69. Heinrich, Franz von

(ezredes)

1754 k. Olmütz/Olomouc – 1815–1816 k.³³⁹

Valószínű nemesi származású, morvaországi német. Római katolikus

1773. április 1-jén önköltséges hadapródként kezdte katonai pályáját a Ferenc főherceg tulajdonában állt 2. karabélyosezredben, a későbbi 1. számú vértesezredben. 1774. augusztus 6-án alhadnagyi, 1778. november 1-jén pedig főhadnagyi kinevezést nyert. 1782. július 1-jén a 10. számú Zeschwitz-vértesezredbe helyezték. Itt 1785. április 1-jén másodkapitánnyá, 1789. március 21-én elsőkapitánnyá lépett elő. 1795. január 15-én őrnagyi, 1796. október 20-án alezredesi, végül 1800. november 20-án ezredesi és ezredparancsnoki kinevezést nyert. Alakulata feloszlata következtében, 1802. február 1-jén

---

Zeschwitz 1792 Karton-Nr. 11.533; PP Oberste I. Bd. fol. 10.; Reithofer 47. o.; ST KR Zeschwitz 1794 Karton-Nr. 11.547; Taschenbuch der freiherrliche Häuser 322–323. o.; Wrede III/1. 600. o.; Wurzbach VII. 388–389. o.

338 ML KR 7 1803, 1804 Karton-Nr. 6683; ML KR 7 1806, 1807 Karton-Nr. 6684; ST KR 7 1805 Karton-Nr. 6700; ST KR 7 1808 Karton-Nr. 6701; ST KR 7 1809, 1810 Karton-Nr. 6702.

339 Az 1815. évi Katonai tiszti név- és címtárban még szerepel szolgálaton kívüli ezredesként pozsonyi lakhellyel. A következő évtől kezdődően viszont eltűnik, ugyanakkor a halálozási rovatokban sem bukkan fel. Vö. MS 1815 74. o. és MS 1816.

létszámfeleltiként a 3. számú Württemberg-dragonyosezredbe helyezték létszámfeletti állományba.³⁴⁰ Majd még ugyanazon év november 18-án kelt udvari haditanácsi leirat alapján, aznapi hatállyal az 5. számú Nassau-Usingen-vertesezred parancsnokává nevezték ki.

1805-ben, a neustifti főhadiszálláson november 26-án kelt hadparancs alapján, november 24-i hatállyal nyugállományba helyezték.

1804-ben nőtlen.³⁴¹

70. Henn, Friedrich von

(őrnagy)

1745 k. Ruwer (Trieri Választófejedelemség, Német-római Birodalom; ma Trier településrésze, Németország) – 1800. május 10.³⁴²

Valószínűsíthetően nemesi származású, birodalmi német. Római katolikus.

1771. január 24-én a 22. számú Lacy-gyalogezredben kezdte katonai pályafutását zászlósként. 1774. január 1-jén alhadnaggyá lépett elő. 1777. december 1-jén a Ferenc főherceg tulajdonában állt 2. karabélyosezredbe, a későbbi 1. számú vertesezredbe helyezték. 1778. július 6-án főhadnagyi, 1786. december 14-én másodkapitányi, 1790. február 26-án pedig elsőkapitányi kinevezést nyert. 1797-ben, március 16-i udvari haditanácsi rendelet alapján március 15-i hatállyal elsőőrnaggyá lépett elő.

Az 1800. május 5-én Mösskirchnél (Fürstenberg Hercegség; ma Meßkirch, Németország) lezajlott csatában szerzett sebesülése következtében pár nappal később életét vesztette.

Nőtlen.³⁴³

340 Fenti csapattestre lásd a 135. jegyzetet.

341 *Dragoner-Regiment Nr. 5.* 155. o.; ML KR 5 1804 Karton-Nr. 6610; ML KR Zeschwitz 1792 Karton-Nr. 11.533; MS 1815 74. o.; ST KR 5 1802 Karton-Nr. 6625; ST KR 5 1805 Karton-Nr. 6627.

342 ST KR 1 1800 Karton-Nr. 6439; Thürlheim: *Gedenkbücher* II. 8. o. – Az 1801. évi Katonai tiszti név- és címtárban található 9-i dátum minden bizonnyal téves. Vö. MS 1801 280. o.

343 ML KR 1 1791 Karton-Nr. 6419; ML KR 1 1792 Karton-Nr. 6420; MS 1801 280. o.; ST KR 1 1797 Karton-Nr. 6437; ST KR 1 1800 Karton-Nr. 6439; Wrede III/1. 129. o.

71. Hennuy, Franz Joseph von, lovag

(címzetes vezérőrnagy)

1748. szeptember 6. Vielsalm³⁴⁴ (Luxemburg Hercegség, Osztrák Németalföld, ma Belgium) – 1817. január 20.

Nemesi származású, vallon. Római katolikus.

1769. március 1-jén önköltséges hadapródként kezdte katonai pályafutását a Czartoryski-Sanguszko-vértesezredben. 1769. szeptember 1-jén valóságos káplári, 1772. január 1-jén alhadnagyi, 1777. április 24-én pedig főhadnagyi kinevezést nyert. 1787. szeptember 29-én másodkapitánnyá, majd 1793. március 15-én elsőkapitánnyá lépett elő. 1802. február 1-jén, alakulata feloszlatása következtében a 8. számú Hohenzollern-Hechingen-vértesezredbe helyezték. 1805. szeptember 17-én őrnagyi kinevezést nyert. 1807. november 1-jei hatállyal, a magyarországi főhadparancsnokság november 11-i rendelete alapján, a 2. számú Ferenc főherceg-vértesezredbe helyezték, ahol 1809. február 16-án alezredessé, 1809. május 27-én pedig, Neusiedelben kelt aznapi hadparancs alapján, azonnali hatállyal ezredessé és ezredparancsnokká lépett elő.

1813-ban, szeptember 20-i udvari haditanácsi leirat alapján, szeptember 11-i hatállyal, vezérőrnagyi rang adományozása mellett nyugállományba helyezték. 1816. augusztus 18-án csehországi inkolátust (honfűsítást) nyert.

1798-ban elsőkapitánnyként vette feleségül Barbara Helblinget. Két fia és három lánya született: Adolph, Gustav, Emilia, Josepha Franziska és Christina.³⁴⁵

72. Hessen und bei Rhein (1806-ig Hessen-Darmstadt, 1806-tól 1816-ig Hessen), Lajos György Károly Frigyes Ernő (Ludwig Georg Karl Friedrich Ernst), herceg

(cs. k. alezredes, hessen nagyhercegi gyalogsági tábornok)

1780. augusztus 31. Darmstadt (Hessen-Darmstadt Tartománygrófság, Német-római Birodalom) – 1856. április 17. Darmstadt (Hessen Nagyhercegség)

344 A forrásokban csak Salm néven szerepel.

345 Heirathsbuch fol. 88. r.; Král 85. o.; ML KR Czartoryski 1792 Karton-Nr. 11.507; ML KR 2 1817 Karton-Nr. 6467; ML KR 8 1807, 1808 Karton-Nr. 6721; MS 1817 585. o.; Schmidt-Brentano, 2006. 41. o.; ST KR 2 1807 Karton-Nr. 6485; ST KR 2 1809 Karton-Nr. 6487; ST KR 2 1813 Karton-Nr. 6491; Tomaschek 692. o.

Főnemesi származású, birodalmi német. Szülei: X. Lajos, Hessen-Darmstadt uralkodó tartománygrófia,³⁴⁶ 1806. augusztus 14-étől I. Lajos néven Hessen nagyhercege³⁴⁷ és herceg Luise Henriette Karoline von Hessen-Darmstadt. II. Lajos hesseni nagyherceg öccse, továbbá Emil Miksa Lipót (Emil Maximilian Leopold) hesseni herceg, cs. k. tábornaszernagy bátyja. Evangélikus.

1791. november 4-én számfeletti elsőkapitányi kinevezést nyert a Ferenc főherceg tulajdonában állt 2. karabélyos-, későbbi 1. számú vértesezredbe. Alakulatához azonban nem vonult be, és tényleges katonai szolgálatot sem látott el egészen 1797. március 1-jéig, amikor is a főhadiszállásra vezényelték. Együttal rövidesen, március 15-én számfeletti őrnagyi kinevezést nyert, elvezénylése további fenntartása mellett. Sőt az első koalíciós háborút lezáró 1797. októberi campoformioi békekötést követően sem vonult be ezredéhez, hanem majd csak 1799 áprilisának végén. 1800. május 5-i hatállyal, május 12-i udvari haditanácsi rendelet alapján alezredessé lépett elő, azonban továbbra is létszámfeletti állományban maradt. Végül 1800. december 1-jén tényleges állományba helyezték. 1802. december 22-ei hatállyal a magyarországi főhadparancsnokság december 25-i rendelete alapján az Esterházy József főherceg tulajdonában állt 2. számú vértesezredbe nyert beosztást, de ismét csak létszámfelettként.

1804. március 10-i hadügyminisztériumi engedély alapján, aznap hatállyal, rangja megtartása nélkül kilépett a császári-királyi hadseregből.

Hazájában ugyanakkor a későbbiekben is magas katonai rangokat viselt, jóllehet tényleges katonai szolgálatot nem látott el. Így 1807-től vezérőrnagy, 1814-től altábornagy volt. 1830-ban pedig bátyja, II. Lajos nagyherceg nem sokkal trónralépését követően gyalogsági tábornokká nevezte ki.

1821-től 1849-ig a nagyhercegség parlamentjének felsőházi tagjaként is tevékenykedett.

Nős. Morganatikus házasság révén, 1804. január 29-én vette feleségül szendrői Török Karolina Otília, későbbi csillagkeresztes hölgyet. 1827-ben azonban elváltak.³⁴⁸ Egy lányuk született Luise Charlotte Georgine Wilhelmine,

346 Csak a családfeje, a fejedelemség mindenkorai uralkodója viselte a tartománygrófi címet, amely az egyszerű grófi rang felett álló fejedelmi cím volt, és gyakorlatilag egyenrangú volt az uralkodó hercegi méltósággal (Herzog). A tartománygróf családtagjainak címe így, hasonlóan a többi uralkodóház koronát nem viselő tagjaihoz, herceg (Prinz) volt.

347 Országa hivatalos megnevezése 1816. július 7-étől „Großherzogtum Hessen und bei Rhein”, magyarul azonban továbbra is Hessen Nagyhercegségnek hívták.

348 http://de.wikipedia.org/wiki/Georg_von_Hessen-Darmstadt_%281780%E2%80%931856%29 (letöltve: 2014. december 30.) Más forrás szerint ugyanakkor

Nidda hercegnője. Továbbá házasságon kívül született még egy lánya is, Anna Seeger³⁴⁹, 1821-től Hessenthal bárónője.³⁵⁰

73. Hessen-Homburg, Ferdinánd Henrik (Ferdinand Heinrich) herceg, (1848-tól) tartománygróf³⁵¹

(lovassági tábornok)

1783. április 16. Homburg vor der Höhe (Hessen-Homburg Tartománygrófság, Német-római Birodalom; ma Bad Homburg vor der Höhe, Németország) – 1866. március 24. Homburg von der Höhe

Főnemesi származású, birodalmi német. Szülei: V. Frigyes hessen-homburgi tartománygróf és Karolina, hessen-darmstadti hercegnő. VI. Frigyes hessen-homburgi herceg, lovassági tábornok, Fülöp hessen-homburgi herceg, tábornagy és Gusztáv hessen-homburgi herceg, lovassági tábornok öccse. Evangélikus.

1796. április 4-én létszámfeletti elsőkapitányi kinevezést nyert a Lotharingia-Lambesc-, későbbi 7. számú vértesezredbe. Alakulatához azonban évekig nem vonult be, és tényleges katonai szolgálatot sem látott el. Majd csak 1800 körül foglalta el beosztását, mellyel együtt tényleges állományba is helyezték.³⁵²

1805. december 6-án a császár szóbeli parancsa alapján másodőrnegyi kinevezést nyert. 1806. február 1-jén elsőőrneggyá lépett elő. 1809. február 16-án pedig a 2. számú Hohenlohe-Ingelfingen-dragonýosezredhez helyezték

---

már 1822-ben elváltak. Vö. <http://www.lagis-hessen.de/de/subjects/idrec/sn/bio/id/5571> (letöltve: 2014. december 31.)

349 http://de.wikipedia.org/wiki/Georg_von_Hessen-Darmstadt_%281780%E2%80%931856%29 (letöltve: 2014. december 30.) Más forrás szerint Anna von Treuenliebnak hívták. Vö. <http://www.lagis-hessen.de/de/subjects/idrec/sn/bio/id/5571> (letöltve: 2014. december 31.)

350 http://de.wikipedia.org/wiki/Georg_von_Hessen-Darmstadt_%281780%E2%80%931856%29 (letöltve: 2014. december 30.); <http://genealogy.euweb.cz/brabant/brabant13.html> (letöltve: 2014. december 30.); <http://www.lagis-hessen.de/de/subjects/idrec/sn/bio/id/5571> (letöltve: 2014. december 31.); Deutscher Merkur Nr. 90. (den 1. April 1830.) 511. o.; *Gesch. DR* 2. 357. o.; ML KR 1 1792 Karton-Nr. 6420; ML KR 1 1802, 1803 Karton-Nr. 6422; MS 1803. 141. o.; ST KR 1 1791 Karton-Nr. 6434; ST KR 1 1793 Karton-Nr. 6435; ST KR 1 1796, 1797 Karton-Nr. 6437; ST KR 1 1799 Karton-Nr. 6438; ST KR 1 1800 Karton-Nr. 6439; ST KR 1 1802 Karton-Nr. 6440; ST KR 2 1802, 1803 Karton-Nr. 6481; ST KR 2 1804 Karton-Nr. 6482.

351 A tartománygrófi címre vonatkozóan lásd az előző szócikket.

352 A pontos időpont a vonatkozó állománytáblázatok hiányai miatt nem rekonstruálható.

alezredesi előléptetéssel egyidejűleg.³⁵³ Az 1809. évi ötödik koalíciós háború során kitüntette magát az április 16-i sacilei és a május 8-i piavei csatában is. Ennek köszönhetően 1809. augusztus 6-án ezredesi kinevezést nyert, egyúttal ezredparancsnoki beosztásban visszahelyezték a 7. számú vértesezredbe. 1815-ben, április 30-i hatállyal a csehországi főhadparancsnokság május 6-i rendlete alapján vezérőrnagyi kinevezést nyert, egyúttal Magyarországra helyezték dandárparancsnoki beosztásba. 1824-től tartós szabadságolás címén gyakorlatilag kilépett a tényleges katonai szolgálatból. Ennek ellenére 1830. december 21-én altábornagyi, 1845. december 23-án pedig lovassági tábornoki kinevezésben részesült. 1848 szeptemberétől bátyja, Gusztáv halála következtében uralkodó tartománygrófként átvette fejedelemsége kormányzását.³⁵⁴

Kitüntetései: 1813 októberében a lipcei csatában tanúsított vitézségével, még a csatátérén elnyerte a Mária Terézia Katonai Rend lovagkeresztjét, ezenkívül tulajdonosa volt a Szent István Rend nagykeresztjének is.

Nőtlen.³⁵⁵

74. Hessen-Homburg, Gusztáv Adolf Frigyes (Gustav Adolf Friedrich) herceg (tartománygróf)³⁵⁶

(lovassági tábornok)

1781. február 17. Homburg vor der Höhe – 1848. szeptember 8. Homburg von der Höhe

Főnemesei származású, birodalmi német. Szülei: V. Frigyes hessen-homburgi tartománygróf és Karolina, hessen-darmstadt hercegnő. VI. Frigyes

353 Fenti csapattestre lásd a 314. jegyzetet.

354 Így ő lett Hessen-Homburg utolsó tartománygrófja, miután halála után országa egy örökösödési szerződés alapján Hessen Nagyhercegséghez került. Utóbbi azonban az 1866-os porosz–osztrák háború következtében, még ugyanazon év szeptemberében átadni kényszerült a Porosz Királyságnak.

355 http://de.wikipedia.org/wiki/Ferdinand_%28Hessen-Homburg%29 (letöltve: 2014. december 31.); ML KR 7 1806, 1807 Karton-Nr. 6684; ML KR 7 1812 Karton-Nr. 6686; MS 1866 923. o.; ÖBL II. 305. o.; Relation der Schlachten bei Leipzig 32. o.; Schmidt-Brentano, 2006. 43. o.; ST KR 7 1799, 1801 Karton-Nr. 6697; ST KR 7 1805, 1806 Karton-Nr. 6700; ST KR 7 1809, 1810 Karton-Nr. 6702; ST KR 7 1815 Karton-Nr. 6706; Wrede III/1. 170. o.; Wurzbach VIII. kötet 434–436. o.

356 A tartománygrófi címre vonatkozóan lásd az előző szócikket.

hessen-homburgi herceg, lovassági tábornok³⁵⁷ és Fülöp hessen-homburgi herceg, tábornagy öccse, Ferdinánd hessen-homburgi herceg, lovassági tábornok bátyja. Evangélikus.

Már 1786-ban (!) keresztapja, III. Gusztáv svéd király testőr hadnagyává nevezte ki. Majd 17 évesen ténylegesen is megkezdte szolgálatát a svéd királyi hadseregben. 1801-ben azonban császári-királyi szolgálatba állt, egyúttal ez év április 7-én őrnagyi rangban a 14. számú Klebek-gyalogezredbe helyezték. 1805. október 1-jén pedig az 1. számú Császár-svalizsérezeredbe nyert beosztást,³⁵⁸ 1805. december 1-jén alezredessé lépett elő, majd 1809. február 16-án másodezredesi kinevezést nyert a 8. számú Hohenzollern-Hechingen-vértesezredbe. 1809. április 1-jén a 4. számú Ferdinánd főherceg-vértesezredbe helyezték ugyanezen beosztásban. 1809 júliusában pedig, miután az egyik bátyja, Frigyes tulajdonában lévő 4. számú huszárezred addigi parancsnoka, Kisielewsky Severin hősi halált halt, július 1-jei visszamenőleges hatállyal ennek élére nevezték ki.³⁵⁹ Beosztását azonban ténylegesen csak július 20-át követően foglalta el. 1813. június 6-án vezérőrnaggyá és egyúttal dandárparancsnokká lépett elő. A lipcsei csatában is ebben a beosztásban vett részt. 1826. augusztus 4-én altábornagyi kinevezést nyert. 1827-ben, jöllehet továbbra is a császári-királyi hadsereg állományában maradt, tartós szabadságolás címén kilépett a tényleges szolgálatból. Ennek ellenére 1841. június 11-én lovassági tábornoki rang adományozásában részesült. Bátyja, Fülöp³⁶⁰ halálát követően 1846-tól uralkodó tartománygrófként átvette Hessen-Homburg kormányzását.

Kitüntetései: 1815-ben elnyerte a Mária Terézia Katonai Rend lovagkeresztjét, amit még 1812-ben érdemelt ki. Ezenkívül a következő kitüntetésekkel rendelkezett: Szent István Rend nagykeresztje, Porosz Fekete Sas Rend lovagkeresztje, Hannoveri Guelf Rend nagykeresztje, Hesseni Lajos Rend nagykeresztje,

357 Frigyes József Lajos hessen-homburgi herceg (1769–1829) 1820-tól, apjuk halálát követően VI. Frigyes néven Hessen-Homburg uralkodó tartománygrófia.

358 Fenti csapattestre lásd a 128. jegyzetet.

359 Az 1809-es állománytáblázatban és a talán ennek nyomán az ezredtörténetben is szereplő július 1-jén történt tényleges kinevezést valószínűtlennek tartjuk, miután az ezred a nevezett időpontban rendelkezett megfelelő parancsnokkal, akinek ugyanakkor tervezett áthelyezéséről, előléptetéséről nem áll rendelkezésre adat. Így a július 1-jei dátum minden bizonnyal későbbi, de visszamenőleges hatályú rendeletből fakad. Vö. ST HR 4 1809 Karton-Nr. 7470; Amon, 1882. 354. o.

360 Fülöp Ágost Frigyes hessen-homburgi herceg (1779–1846) 1839 és 1846 között Hessen-Homburg uralkodó tartománygrófia.

Hesseni Oroszlán Rend nagykeresztje, Anhalti Medve Albert Házi Rend nagykeresztje.

Nős. 1818. február 12-én vette feleségül Louise von Anhalt-Dessaut. Három gyermekük született, Friedrich Ludwig Heinrich Gustav, Caroline Amalie Elisabeth és Elisabeth Louise Friederike.³⁶¹

75. Hirsch György István

(vezérőrnagy)

1758 (ker.: július 19.) Buda – 1840. október 11. Gyöngyös (Heves és Külső-Szolnok vm., Magyar Királyság)

Nem nemesi származású, minden bizonnyal magyarországi német. Apja Georg H. cs. k. törzsorvos. Római katolikus.

1775. augusztus 25-én a Lipót főherceg, toszkánai nagyherceg, tábornagy tulajdonában állt dragonyosezredben önköltséges hadapródként kezdte katonai pályafutását.³⁶² 1778. március 25. vicekáplár, 1778. április 12. valóságos káplár.

1778. július 5. alhadnagy, 1783. december 1. főhadnagy, 1790. február 16. másodkapitány, 1794. május 12. elsőkapitány. Alakulata feloszlatása következtében, 1802. február 1-jén az 1. számú János főherceg-dragonyosezredbe helyezték.³⁶³

1805. szeptember 1-jén a németországi hadsereg akkor felállított törzsdragonos-ezredéhez helyezték őrnagy i kinevezés mellett.³⁶⁴ Majd ennek feloszlatása nyomán 1806-ban, az alsó-ausztriai főhadparancsnokság március 26-i rendelete alapján, április 16-i hatállyal a 8. számú Hohenzollern-Hechingen-vértesezredbe helyezték. 1808-ban, a magyarországi főhadparancsnokság december 15-i visszamenőleges hatályú rendelete alapján, november 4-ével, alvezredesi előléptetés mellett ismét az 1. számú dragonyosezredbe helyezték. 1809-ben pedig a 4. számú Levenehr-dragonyosezredbe nyert ezredesi és ezredparancsnoki kinevezést.³⁶⁵ 1813. december 26-án vezérőrnaggyá lépett elő.

361 Amon, 1882 367. o.; http://de.wikipedia.org/wiki/Gustav_%28Hessen-Homburg%29 (letöltve: 2014. december 31.); <http://de.wikipedia.org/wiki/Hessen-Homburg> (letöltve: 2008. július 8.); ML HR 4 1811 Karton-Nr. 7449; MS 1849. 651. o.; TL KR 4 Offiziere Karton-Nr. 6600; Schmidt-Brentano, 2006. 43. o.; ST HR 4 1809 Karton-Nr. 7470; Thürheim III. 142. o.; Wurzbach VIII. 438–439. o.

362 Fenti csapattestre lásd a 236. jegyzetet.

363 Fenti csapattestre lásd a 230. jegyzetet.

364 A törzsdragonosok mibenlétére lásd a 111. jegyzetet.

365 Fenti csapattestre lásd a 137. jegyzetet.

1814-ben, augusztus 19-i udvari haditanácsi leirat alapján, szeptember 1-jei hatállyal, összesen 39 év és 8 hónap katonai szolgálatot követően nyugállományba helyezték. Azonban 1815. május 1-jei hatállyal, aznap keltezett udvari haditanácsi rendelet alapján, ismét szolgálatba helyezték magyarországi dandárpáncsnokként. Végül 1815. november 23-i és december 24-i udvari haditanácsi rendeletek alapján visszahelyezték nyugállományba.

Kitüntetései: 1821. június 4-étől az Erzsébet Terézia Katonai Alapítvány 3. osztályának, 1826 augusztusától 2. osztályának, 1835 májusától 1. osztályának kedvezményezettje.

1780-ban apja révén osztrák örökös tartományokbeli nemességet nyert. Utóbb, 1816. április 12-én magyar nemesség adományozásában is részesült.

Nős. 1803-ban, az előírt kaució lefizetése mellett, vette feleségül Anna Maria Schumant. Három gyermekük született.³⁶⁶

76. Hohenzollern-Hechingen, Friedrich Franz Xaver von, herceg, Nürnberg várgrófja, Sigmaringen és Währingen grófja (tábornagy)

1757. május 31. Geulle (Limburg Hercegség, Osztrák Németalföld; ma Hollandia) – 1844. április 6. Bécs

Főnemesi származású, birodalmi német, az egyik legősibb és legelőkelőbb német család tagja. Szülei: herceg Franz Xaver von H.-H. tábornagy és gróf Anna Maria Bernhardina von und zu Hoensbroech. Nagypapa gróf Hermann Friedrich von H.-H. tábornagy. Római katolikus.

Katonai pályafutását 1775-ben egy németalföldi (holland) lovasezredben kezdte mint főhadnagy. Azonban már a következő évben, családtagjai példáját követve császári-királyi szolgálatba állt, és 1776. október 5-én alhadnagyi kinevezést nyert az akkori Miksa főherceg-, későbbi 8. számú vértesezredbe, apja féltestvérének, herceg Friedrich Anton von H.-H. vezérőrnagynak köszönhetően, aki az alakulat másodtulajdonosa volt.³⁶⁷ 1777. november 1-jén főhad-

366 <https://familysearch.org/ark:/61903/1:1:X87C-RS8> (letöltve: 2014. december 31.); Kempelen V. 57. o.; Kneschke: Adels-Lexicon IV. 382. o.; ML KR 8 1807, 1808 Karton-Nr. 6721; MS 1841 533. o.; PP Generale I. Bd. fol. 89.; Schmidt-Brentano, 2006. 43. o.; ST KR 8 1807 Karton-Nr. 6733; ST KR 8 1808 Karton-Nr. 6734; Tomaschek 693. o.; Wrede III/2. 698. o.

367 Az 1783-tól altábornagyi, 1788-tól lovassági tábornoki rangot viselő herceg 1780-tól a fenti ezred egyedüli tulajdonosa lett.

naggyá, 1778. július 5-én másodkapitányá lépett elő, 1784. május 1-jén pedig elsőkapitányi kinevezést nyert. 1788. január 30-án az akkori Nassau-, későbbi 5. számú vértesezredbe helyezték őrnagyi előléptetés mellett. 1790. február 12-én visszahelyezték korábbi alakulatához, a nagybátyjáról immár Hohenzollern-Hechingennek nevezett vértesezredbe, alezredesi kinevezéssel egyidejűleg. 1791. január 1-jén az akkori Kavanagh-, későbbi 4. számú vértesezredbe helyezték, amelyben 1792. december 23-án ezredessé és ezredparancsnokká lépett elő. 1796. március 12-én vezérőrnagyi, 1799. október 2-án altábornagyi kinevezést nyert. Az 1805. évi harmadik koalíciós háborúban hadosztályparancsnokként harcolt. 1809-ben, az ötödik koalíciós háborúban pedig előbb a III., majd a II. hadtest parancsnoki beosztását töltötte be. 1809. augusztus 3-án lovassági tábornokká lépett elő, egyúttal 1809 végétől belső-ausztriai főhadparancsnoki beosztásba helyezték. Az 1813–14. évi hadjáratokban jelentős adminisztratív és szervezői feladatokat látott el előbbi beosztásában. 1815-ben ugyanakkor a II. hadtest parancsnokává nevezték ki. A hadműveletek lezárulását követően azonban visszahelyezték főhadparancsnoki beosztásába. 1825. október 16-án a Cs. k. Udvari Haditanács elnökévé nevezték ki. Emellett 1826. január 10-én a Cs. k. Első Arcière Testőrség kapitányi címét is elnyerte.³⁶⁸ E tisztségét élete végéig betöltötte. Udvari haditanácsí elnöki állásából viszont 1830. szeptember 18-án felmentették, ezzel együtt azonban tábornagyi rang adományozásában részesült.

1801-től a 2. számú sivalzsérezred tulajdonosa.³⁶⁹

Kitüntetései, címei: 1797. április 29-én elnyerte a Mária Terézia Katonai Rend lovagkeresztjét az 1796. és 1797. évi hadjáratokban nyújtott teljesítményért. 1809. május 6-án pedig Budweisben I. Ferenc személyesen tüntette ki a Mária Terézia Katonai Rend parancsnoki keresztjével az 1809. április 19-én Hausen és Thann térségében lezajlott ütközet során tanúsított vitézségeért. 1826. október 9-én, császári-királyi katonai szolgálatának 50. évfordulója alkalmából elnyerte az Aranygyapjas Rendet. 1830. szeptember 18-án megkapta az Osztrák Császári Lipót Rend Nagykeresztjét. Előbbiekén kívül elnyerte az Arany Polgári Diszkeresztet (1813), valamint a Porosz Fekete Sas Rend

368 Fenti alakulat mibenlétére lásd a 277. jegyzetet.

369 Fenti csapattestet 1758-ban az akkori Löwenstein-dragonyosezred részeként állították fel Bécsben, majd 1759-ben leválasztották előbbiről és sivalzsérezredként önállósították. 1769-ben 18-as rangszámot nyert, 1798-ban pedig 4. hadrendi számmal könnyűdragonyos-ezreddé, 1802-ben 2. hadrendi számmal ismét sivalzsérezreddé, végül 1851-ben 7. hadrendi számmal ulánusezreddé alakították. Wrede III/1. 345. o.

lovagkeresztjét, a Porosz Vörös Sas Rend I. osztályát, a badeni Hűség Rend lovagkeresztjét, a badeni Zähringi Oroszlán Rend nagykeresztjét, a Pármai Konstantin Rend nagykeresztjét és a Hohenzollern hercegi Házi Rend I. osztályú Diszkeresztjét. Végezetül valóságos belső titkos tanácsos (1804) és cs. k. kamarás is volt.

Nős. 1787. január 22-én Kalsdorffban (ma Kalsdorf bei Ilz, Ausztria) vette feleségül gróf Maria Theresia von Wildensteint.³⁷⁰ Két fiuk és két lányuk született, Friedrich Franz Anton későbbi altábornagy, Friedrich Adalbert utóbb vértesskapitány, valamint Julia Friederike és Josephine Friederike, későbbi csilagkeresztes hölgy.³⁷¹

77. Holzbecher von Adelschr, Ferdinand

(címzetes ezredes)

1769. március 4. Vukovár (Szerém vm., Szlavónia, Magyar Királyság; ma Horvátország) – 1845. május 14. Pettau (Stájerország, Habsburg Monarchia; ma Ptuj, Szlovénia)

Nem nemesi származású, valószínű ausztriai német. Apja Johann H. a 19. számú Hessen-Darmstadt-svalizsérezed kapitánya volt.³⁷² Római katolikus.

1779. december 12-étől a bécsújhelyi Katonai Akadémiára járt, ahonnan 1787. november 28-án zászlós-hadapródként a 39. számú Nádasdy-gyalogezredbe helyezték.³⁷³ 1788. április 7-én a Frigyes Ágost nassau-usingeni herceg tulajdonában állt, későbbi 5. számú vértesezredbe nyert alhadnagyi kinevezést. 1793. július 27-én főhadnagyi, 1799. január 27-én másodkapitányi, majd 1804 nov-

370 <http://genealogy.euweb.cz/hohz/hohenz9.html> (letöltve: 2015. január 4.). – A szükséges házassági kauciót ugyanakkor korábban, még másodkapitánnyként tette le az előbbi rangfokozathoz előírt 4000 forint értékben. Vö. ML, RL KR 4 1787, 1794 Karton-Nr. 6559.

371 <http://genealogy.euweb.cz/hohz/hohenz9.html> (letöltve: 2015. január 4.); http://www.napoleon-online.de/AU_Generale/html/hohenzollern.html (letöltve: 2015. január 4.); http://de.wikipedia.org/wiki/Friedrich_Franz_Xaver_von_Hohenzollern-Hechingen (letöltve: 2015. január 4.); ML 4. ve. 1787, 1796 Nr. 6559; MS 1845 584. o.; Schmidt-Brentano, 2006. 45. o.; Smola; Tomaschek 692. o.; Wurzbach IX. 211–216. o.

372 Fenti csapattest 1733-ban került felállításra dragonyosezredként, 1769-ben 19-es rangszámot kapott, majd 1773-ban svalizsérezeddé alakították. 1798-ban 14. hadrendi számmal könnyűdragonyos-ezreddé, 1802-ben pedig 4. hadrendi számmal ismét dragonyosezreddé szervezték át, végül 1860-ban feloszlataásra került. Wrede III/2. 697. o.

373 A zászlós-hadapród fogalmára lásd a 299. jegyzetet.

emberében elsőkapitányi kinevezést nyert. 1809. február 16-án pedig őrnaggyá lépett elő. 1809-ben, augusztus 15-én kelt hadparancs értelmében, augusztus 5-i hatállyal a 2. számú Hohenlohe-Ingelfingen-dragonyoszredbe helyezték alezredesi előléptetéssel egyidejűleg.³⁷⁴

1820-ban, augusztus 7-i udvari haditanácsi rendelet alapján, szeptember 1-jei hatállyal, 32 év és 6 hónap katonai szolgálatot követően nyugállományba helyezték. 1821-ben pedig, augusztus 7-i udvari haditanácsi rendelet alapján tiszteletbeli ezredesi rang adományozásában részesült.

1782-ben, apja révén osztrák örökös tartományokbeli nemességet nyert „von Adelschr” predikátummal.

Nőtlen.³⁷⁵

78. Horváth Sándor

(őrnagy)

1753. (ker.: április 12.) Ábrahámfalva (Szepes vm., Magyarország; ma Abrahámovce/Ábrahámikfalva, Szlovákia) – 1810. március 1. Lovasberény (Fejér vm.)

Nemesi származású, magyar. Apja H. Boldizsár (Baltazár). Római katolikus.

1772. október 6-án közlegényként kezdte katonai pályáját az akkori 12. számú Serbelloni-, későbbi 4. számú vértesezredben, melyben egész pályafutása során szolgált. 1773. július 16-án vicekáplárrá, 1774. április 1-jén valóságos káplárrá lépett elő. 1778. május 1-jén zászlótartói kinevezést nyert. 1778. július 7-én strázsamesterré, 1786. szeptember 21-én alhadnaggyá léptették elő. 1790. május 1-jén főhadnagyi, 1799. január 14-én másodkapitányi, 1802. szeptember 1-jén pedig elsőkapitányi rangot nyert. 1809. július 16-án számfeletti őrnaggyá lépett elő. Hamarosan azonban az ezred állomáshelyén elhalálozott.

1805. november 24-én francia hadifogságba esett, ahonnan 1806. január 6-án engedték el.

1806-ban nőtlen.³⁷⁶

374 Fenti alakulatra lásd a 314. jegyzetet.

375 Kneschke: *Adels-Lexicon* IV. 460. o.; Megerle, 1824. 324. o.; ML KR 5 1802 Karton-Nr. 6608; MS 1810 363. o.; PP Oberste I. Bd. fol. 37.; ST KR 5 1798, 1799 Karton-Nr. 6623; ST KR 5 1804 Karton-Nr. 6626; ST KR 5 1809 Karton-Nr. 6630; Svoboda I. 190-191. o.

376 <https://familysearch.org/ark:/61903/1:1:KZ55-C3H> (letöltve: 2015. január 14.); ML, RL KR 4 1787, 1794 Karton-Nr. 6559; ML KR 4 1802 Karton-Nr. 6562; ML KR 4

79. Hotze (1757-ig Hotz), Johann Friedrich Konrad³⁷⁷ (1757-től) von,³⁷⁸ (1793-től) lovag³⁷⁹
(altábornagy)

1739. április 20. Zürich³⁸⁰ (Svájc) – 1799. szeptember 25. Schänis (Helvét Köztársaság; ma Svájc)

Nem nemesi származású, svájci. Szülei: Johannes Hotz katonaorvos, seborvos és Juditha Gessner. A híres svájci pedagógus, Johann Heinrich Pestalozzi unokatestvére.³⁸¹ Eredetileg református, később azonban áttért a római katolikus hitre.³⁸²

1806 Karton-Nr. 6565; ST KR 4 1808, 1809 Karton-Nr. 6593; ST KR 4 1810 Karton-Nr. 6594.

377 Egyes életrajzok szerint eredetileg csak Johann Konradnak hívták, a Friedrich keresztnévet csupán 1778-tól, császári-királyi katonai szolgálata kezdetétől használta, elhagyva egyúttal a másik kettőt. Lásd ADB 13. 201–202. o. és Nägele 58. o.

378 Württembergi katonai szolgálata kezdetétől „von Hotze”-nak nevezte magát. Ugyanakkor nincs tudomásunk róla, hogy ekkor ténylegesen nemességet szerzett volna. (Lásd ADB 13. 202. o.) Egyes feltételezések szerint Württembergben ekkoriban csak nemesi származásúak tölthettek be tisztii állást, így ezen okból kezdett el nemesi nevet használni. (Lásd Nägele 57. o.) 19. századi életrajzírója, Meyer-Ott viszont mindezt azzal próbálja magyarázni, hogy a tisztii kinevezés automatikusan nemesített, ezért valamennyi tiszt neve elé odaillesztették a nemességet jelző „von” előtagot. Lásd Meyer-Ott 5. o.

379 A szakirodalomban széles körben elterjedt báróként való említése is. Úgy tűnik, 1797-től így is címeztette magát. Miután azonban a legfontosabb osztrák genealógiai munkák nem említik a nevét, így elfogadhatjuk Wurzbach állítását, mely szerint soha nem kérte bárói cím adományozását, amire a Mária Terézia Katonai Rend elnyerése révén joga lett volna. Előbbi révén ugyanakkor külön kérelem nélkül is nemes állásúnak volt tekintendő, valamint a lovagi cím is kijárt számára. Lásd Wurzbach IX. 343. o.

380 Meyer-Ott 2. o.; ML KR 8 1789 Karton-Nr. 6719 – A legtöbb életrajz ugyanakkor a család lakóhelyét, Richterswilt tünteti fel születése helyéül. (Vö. Nägele 57. o.; Wiener 88.o.; Wurzbach IX. 341. o.) Meyer-Ott szerint ugyanakkor a születésére vonatkozó bejegyzés utólagos a richterswili anyakönyvben, azt csak halála után írták be. (Lásd Meyer-Ott 2–3. o.) A katonai forrásokban ugyanakkor a mindössze 25 kilométerre lévő Zürich szerepel születése helyeként, ami könnyen elképzelhető, miután Hotze édesanyja onnan származott. Vö. ML KR 8 1789 Karton-Nr. 6719.

381 Pestalozzi anyja ugyanis Susanne Hotz volt, Johannes Hotz testvére.

382 Legalábbis ezt valószínűsíti, hogy a család a leírások szerint református volt. Hotze ugyanakkor a Hohenzollern-Hechingen-vértesezred 1789. évi mustrajegyzékében római katolikusként szerepel. Vö. http://de.wikipedia.org/wiki/Friedrich_von_Hotze (letöltve: 2014. július 14.), illetve ML KR 8 1789 Karton-Nr. 6719.

Kezdetben Johann Konrad Füllli lelkész, teológus, történetkutatónál tanult Veltheimben. Majd Zürichben a Collegium Carolinumban,³⁸³ végül a tübingeni egyetemen folytatott tanulmányokat.

1758. október 12-én württembergi hercegi szolgálatba állva katonai pályára lépett és kornétási rangot nyert a von Phull-vértesezredbe. 1759. február 15-én hadnaggyá lépett elő. 1761. január 12-én kapitányi kinevezést nyert a württembergi testőrségbe (Garde du Corps). 1762. május 6-án a Rothkirch-dragonýosezredbe nyert beosztást. 1765. július 15-én pedig korábbi alakulatába, az időközben dragonýossá átszervezett von Phull-ezredbe helyezték. 1765. augusztus 27-én azonban, miután a württembergi herceg és a fejedelemség rendjei között zajló pénzügyi viták miatt több tiszt zsoldja is elmaradt, számos tisztársával egyetemben kilépett a württembergi szolgálatból. Ezt követően sikertelenül próbálkozott porosz, majd cári szolgálatba lépni.³⁸⁴ Végül 1768. május 26-án,³⁸⁵ rangban visszalépve,³⁸⁶ hadnagyi kinevezést nyert az ingermanföldi cári karabélyosezredbe.³⁸⁷ 1770-ben kapitánnyá, 1771-ben másodőrnaggyá, 1774 folyamán pedig elsőőrnaggyá lépett elő. 1775. október 7-én³⁸⁸ a trónörökös, Pál nagyherceg tulajdonában állt „Naszlednyik”-vértesezredbe helyezték. 1776. szeptember 18-án³⁸⁹ szabadságolás címén gyakorlatilag kilépett a cári szolgálatból.³⁹⁰

1778. január 13-án, császári-királyi szolgálatba állva, őrnagyi kinevezést nyert a 26. számú Berlichingen-vértesezredbe.³⁹¹ 1779. június 25-én pedig elsőőrnagyként a 27. számú Voghera, későbbi Czartoryski-Sanguszkó-vértesezredbe helyezték.³⁹² 1784. november 7-én alezredesti előléptetés mellett

383 1525-ben alapított bölcsészeti és teológiai főiskola, a zürichi egyetem elődje volt.

384 Tévedés, hogy valaha is a porosz Meinecke-dragonýosezredben szolgált volna. mint pl. Wurzbach írja. Vö. Wurzbach IX. 341. o.

385 Az eredeti dátum szerint május 15-én, ez azonban valószínűleg még az Oroszországban ekkor használatos, régi Julianus-naptár szerinti datálás. Lásd Meyer-Ott 14. o.

386 Nagy Péter ekkor is érvényben lévő rendelete alapján ugyanis a cári szolgálatba lépő külföldi tisztek a kilépésükkor viselthez képest csak eggyel alacsonyabb rangfokozattal voltak átvethetők a cári hadseregbe. Lásd Meyer-Ott 14. o.

387 Fenti alakulatot Nagy Péter alapította eredetileg dragonýosezredként, és csak a hétéves háború után szervezték át karabélyosezreddé. Lásd Meyer-Ott 18–19. o.

388 Az eredeti, Julianus-naptár szerinti dátum alapján szeptember 26-án.

389 Az eredeti, Julianus-naptár szerinti dátum alapján szeptember 7-én.

390 A későbbiekben, 1781. novemberi, illetve 1782. októberi bécsi látogatásai egyikén Pál nagyherceg hivatalosan is elbocsátotta az orosz szolgálatból. Lásd Meyer-Ott 23, 27. o.

391 Fenti csapattestre lásd a 202. jegyzetet.

392 Meyer-Ott 27. o. – A rendelkezésre álló mustrajegyzék szerint ugyanakkor csak 1779 szeptemberében. Vö. ML KR 8 1789 Karton-Nr. 6719.

az akkor felállításra került galíciái ulánus-szabadcsapat³⁹³ parancsnokává nevezték ki.³⁹⁴ 1786. február 14-én pedig ezredesi és ezredparancsnoki kinevezést nyert az akkori Hohenzollern-Hechingen, későbbi 8. számú vértesezredbe,³⁹⁵ amelyben 1786 júniusától július elejéig, Hotze személyes irányításával teljesítette Ferenc főherceg, a későbbi császár a lovassági szolgálati gyakorlatát. 1793. február 27-én vezérőrnagyi kinevezés mellett a gróf Dagobert Wurmser lovassági tábornok³⁹⁶ vezette felső-rajnai hadtestbe nyert beosztást. 1796. március 4-én altábornaggyá lépett elő, a továbbiakban pedig a németországi hadszíntéren Károly főherceg alárendeltségében működött. Miután azonban 1798 januárjában a franciák behatoltak Svájcba, Hotze felajánlotta szolgálatait a zürichi kantoni kormányzatnak szülőhazája védelmére. Így a császári-királyi szolgálatból elbocsátást nyerve 1798. március elején haza is tért. Miután azonban meggyőződött az ellenállás kilátástalanságáról, a Német-római Birodalomba, majd Bécsbe utazott. Közben IV. Ferdinánd, Nápoly és Szicília királya felajánlotta számára hadserege főparancsnokságát, Hotze azonban ezt nem vállalta, miután Ferenc császár biztosította, hogy alkalmazni fogja hadseregében újabb háború kitörése esetén. Addig pedig, félhivatalos formában a svájci határhoz küldte azzal a részben katonai, részben diplomáciai megbízatással, hogy készítse elő Graubünden kanton katonai megszállását. Ennek sikeresen eleget is tett. Így végül, 1799. január 29-én újra hivatalosan is szolgálatba léphetett a császári-királyi hadseregben mint a Vorarlbergben és Graubündenben felvonultatott császári-királyi csoportosítás parancsnoka.³⁹⁷

Az 1799 szeptember végén, a Linth folyónál álló csapatai ellen indított francia offenzíva során, 25-én hajnalban, csekély kísérettel, személyesen indult

393 Ezt a kezdetben négy svadronból álló, parancsnokáról Hotze-féle szabadcsapatnak is nevezett alakulatot 1784 végén állították fel Galíciában, 1785-ben állományát hat svadronra (három osztályra) növelték, végül azonban még abban az évben az egyes osztályokat különböző sivalisér-, illetve dragonyosezredekbe osztották be. Az osztályok azonban új csapattesteiktől kikülönítetten továbbra is együtt maradtak egészen 1787 tavaszáig, amikor véglegesen feloszlásra kerültek. Wrede III/2. 916. o.

394 Meyer-Ott 28. o. – A 8. számú vértesezred 1789. évi mustrajegyzékében szereplő állítás ugyanakkor minden bizonnyal téves, miszerint 1785 szeptemberéig a Czartorysky-Sanguko vértesezredben szolgált volna. Vö. ML KR 8 1789 Karton-Nr. 6719.

395 ML KR 8 1789 Karton-Nr. 6719. – Meyer-Ott szerint ugyanakkor március 16-án. Vö. Meyer-Ott 31. o.

396 1795. december 11-étől tábornagy.

397 Meyer-Ott 210. o.; Nägele 58. o. – A Meyer von Knouau által írt életrajz szerint ugyanakkor február 13-án. Lásd ADB 13. 206. o.

felderítő lovaglásra, amelynek során Schanis falu közelében, több tisztjével és katonájával együtt a köd leple alatt előrenyomuló ellenség sortűzének áldozatául esett.³⁹⁸

Kitüntetései: 1793. október 25-i császári pátens alapján a weissenburgi és lautenburgi vonalak elleni támadásban játszott jelentős szerepéért, az 1793. október 13-i roham során ugyanis a harmadik támadó oszlopot vezette, elnyerte a Mária Terézia Katonai Rend lovagkeresztjét. 1797. április 29-én pedig az 1796. évi hadjárat során tanúsított érdemeiért, különösen a szeptember 3-i würzburgi csata után az ellenség visszavonulásának akadályozásában játszott sikeres tevékenységéért, elnyerte a Rend parancsnoki keresztjét is. Ezenkívül, érdemei elismeréseként, Bregenz, Feldkirch és Bludenz is díszpolgárává választotta. Nőtlen.³⁹⁹

80. Hoynk (Hoyneck), Christoph von

(őrnagy)

1743–1744. k. Kleve Hercegség (Porosz Királyság, Német-római Birodalom) – ?

Valószínű nemesi származású, birodalmi német. Római katolikus.

1765. május 1-jén a Károly Sándor Lotharingia és Bar hercege, birodalmi tábornagy tulajdonában állt, későbbi 3. számú gyalogezeredben kezdte katonai pályafutását mint önköltséges hadapród.⁴⁰⁰ 1767. május 1-jén alhadnagyként a báró Johann Wilhelm von Kleinholtz altábornagy tulajdonában állt vértesezredbe

398 A lezajlott összecsapásról és a tábornok haláláról a Magyar Hírmondó 1799. évi 29. száma is beszámolt. E szerint Hotze reggel öt órakor hunyt el. Lásd A' Helvétziai környúlálásokról. In: Magyar Hírmondó, Tizenhatodik szakasz. (1799. október 9.) Nro. 29. 466. o.

399 http://de.wikipedia.org/wiki/Friedrich_von_Hotze (letöltve: 2014. július 14.); http://wiki-de.genealogy.net/UR_19 (letöltve: 2015. január 31.); <http://www.hls-dhs-dss.ch/textes/d/D19630.php> (letöltve: 2015. január 3.); http://www.napoleon-online.de/AU_Generale/html/hotze.html (letöltve: 2015. január 3.); ADB 13. 201–209. o.; Meyer-Ott; Nägele; ML KR 8 1789 Karton-Nr. 6719; Schmidt-Brentano, 2006. 45. o.; Tomaschek 686. o.; Wiener 88–89. o.; Wrede III/1. 176. o.; Wurzbach IX. 341–345. o.

400 Fenti csapattestet 1715-ben Károly Lotharingia és Bar hercege, trieri választófejedelem, Osnabrück püspöke állította fel trieri választófejedelemségi ezredként. Az alakulatot 1716. április elején „Jung Lothringen” néven tíz évre császári szolgálatba vették át, azonban ennek lejártát követően is megtartották császári ezredként. 1769-től 3. rangszámot viselt egészen a Monarchia összeomlásáig. Wrede I. 130. o.

helyezték.⁴⁰¹ Majd előbbi feloszlata következtében, 1768. november 1-jén a gróf Johann Baptist Serbelloni tábornagy tulajdonában lévő, későbbi 4. számú vértesezredbe nyert beosztást. 1772. március 14-én főhadnagyi, 1778. július 1-jén másodkapitányi, 1782. november 1-jén pedig elsőkapitányi kinevezést nyert. 1796-ban, április 7-i visszamenőleges hatályú udvari haditanácsi leirat alapján, április 1-jei dátummal őrnaggyá lépett elő.

1797-ben, november 16-i hatállyal, teljes rokkantként nyugállományba helyezték.

1794-ben nőtlen.⁴⁰²

401 Ezt az ezredet Ernő Ágost braunschweig-lüneburgi hercegtől, Osnabrück püspökétől 1684-ben vették át császári szolgálatba. 1768-ban azonban feloszlásra került. Wrede III/2. 573.o.

402 HKR Prot. 1797 Dep. Lit. G 10460; HKR Prot. 1797 Dep. Lit. G 10588; ML, RL KR 4 1787, 1794 Karton-Nr. 6559; ST KR 4 1796 Karton-Nr. 6586; Thürheim I. 124. o.

FORRÁS- ÉS IRODALOMJEGYZÉK

I. Levéltári, kéziratári források

Österreichisches Staatsarchiv, Kriegsarchiv (KA)

Offizierskartei (tishti cédulakatalógus, belső levéltári segédlet)

Bestandsgruppe: Militärische Nachlässe

Bestand: **Wartensleben** von, Ferdinand Graf (1777–1821), 996 (B)
Karton: 4

Relation der Schlachten bei Leipzig – Relation der Schlachten bei Leipzig am 16. und 18. October 1813. Wien, 1813.

Bestandsgruppe: Personalunterlagen

Bestand: *Musterlisten und Standestabellen*

Musterlisten (ML) Infanterie-Regiment (IR) Nr. 1 1783 Karton-Nr. 20

ML IR 28 1802 2. Teil Karton-Nr. 2402

ML Kürassier-Regiment (KR) Nr. 1 1783, 1784 Karton-Nr. 6417

ML KR 1 1786, 1787 Karton-Nr. 6418

ML KR 1 1789, 1791 Karton-Nr. 6419

ML KR 1 1792 Karton-Nr. 6420

ML KR 1 1802, 1803 Karton-Nr. 6422

ML KR 1 1811 Karton-Nr. 6424

Standestabellen (ST) KR 1 1783, 1784 Karton-Nr. 6429

ST KR 1 1791, 1792 Karton-Nr. 6434

ST KR 1 1793 Karton-Nr. 6435

ST KR 1 1796, 1797 Karton-Nr. 6437

ST KR 1 1798, 1799 Karton-Nr. 6438

ST KR 1 1800 Karton-Nr. 6439

ST KR 1 1802 Karton-Nr. 6440

ST KR 1 1805, 1806 Karton-Nr. 6442

ST KR 1 1807, 1808 Karton-Nr. 6443

ST KR 1 1809 Karton-Nr. 6444

ST KR 1 1810 Karton-Nr. 6445
ST KR 1 1813 Karton-Nr. 6446
ST KR 1 1814, 1815 Karton-Nr. 6447
ML KR 2 1791, 1792 Karton-Nr. 6462
ML KR 2 1804 Karton-Nr. 6465
ML KR 2 1806 Karton-Nr. 6466
ML KR 2 1817 Karton-Nr. 6467
ST KR 2 1789 Karton-Nr. 6473
ST KR 2 1797 Karton-Nr. 6477
ST KR 2 1800 Karton-Nr. 6479
ST KR 2 1802, 1803 Karton-Nr. 6481
ST KR 2 1804 Karton-Nr. 6482
ST KR 2 1805 Karton-Nr. 6483
ST KR 2 1806 Karton-Nr. 6484
ST KR 2 1807 Karton-Nr. 6485
ST KR 2 1808 Karton-Nr. 6486
ST KR 2 1809 Karton-Nr. 6487
ST KR 2 1813 Karton-Nr. 6491
ST KR 2 1814 Karton-Nr. 6492
ST KR 2 1815 Karton-Nr. 6493
ML KR 3 1789 Karton-Nr. 6508
ML KR 3 1797, 1799 Karton-Nr. 6510
ML KR 3 1804 Karton-Nr. 6513
ML KR 3 1808 Karton-Nr. 6515
ML KR 3 1811 Karton-Nr. 6516
ML KR 3 1817 Karton-Nr. 6518
ST KR 3 1788, 1789, 1791 Karton-Nr. 6525
ST KR 3 1792, 1794, 1795 Karton-Nr. 6526
ST KR 3 1797 Karton-Nr. 6527
ST KR 3 1798 Karton-Nr. 6528
ST KR 3 1802 Karton-Nr. 6530
ST KR 3 1812 Karton-Nr. 6537
ST KR 3 1815 Karton-Nr. 6540
Transferierungslisten (TL) Offiziere KR 3 Karton-Nr. 6544
ML, Revisionslisten (RL) KR 4 1787, 1794 Karton-Nr. 6559
ML KR 4 1802 Karton-Nr. 6562
ML KR 4 1806 Karton-Nr. 6565

ML KR 4 1811 Karton-Nr. 6566
 ML KR 4 1817 Karton-Nr. 6567
 ST KR 4 1791, 1792 Karton-Nr. 6582
 ST KR 4 1796 Karton-Nr. 6586
 ST KR 4 1799 Karton-Nr. 6588
 ST KR 4 1807 Karton-Nr. 6592
 ST KR 4 1808, 1809 Karton-Nr. 6593
 ST KR 4 1810 Karton-Nr. 6594
 ST KR 4 1812 Karton-Nr. 6595
 ST KR 4 1814 Karton-Nr. 6596
 TL KR 4 Offiziere Karton-Nr. 6600
 ML KR 5 1763, 1767, 1768 Karton-Nr. 6603
 ML KR 5 1776–1780 Karton-Nr. 6605
 ML KR 5 1802 Karton-Nr. 6608
 ML KR 5 1804 Karton-Nr. 6610
 ML, RL KR 5 1808, 1810, 1811 Karton-Nr. 6612
 ST KR 5 1791 Karton-Nr. 6620
 ST KR 5 1793 Karton-Nr. 6621
 ST KR 5 1794 Karton-Nr. 6622
 ST KR 5 1798, 1799 Karton-Nr. 6623
 ST KR 5 1802 Karton-Nr. 6625
 ST KR 5 1804 Karton-Nr. 6626
 ST KR 5 1805 Karton-Nr. 6627
 ST KR 5 1806 Karton-Nr. 6628
 ST KR 5 1807 Karton-Nr. 6629
 ST KR 5 1808, 1809 Karton-Nr. 6630
 ST KR 5 1810 Karton-Nr. 6631
 ML KR 6 1802 Karton-Nr. 6644
 ML KR 6 1803 Karton-Nr. 6645
 ML, RL KR 6 1811, 1812, 1817 Karton-Nr. 6648
 ST KR 6 1795, 1796 Karton-Nr. 6657
 ST KR 6 1797, 1798 Karton-Nr. 6658
 ST KR 6 1805, 1806 Karton-Nr. 6662
 ST KR 6 1807, 1808 Karton-Nr. 6663
 ST KR 6 1813, 1814 Karton-Nr. 6666
 ML KR 4 1806 Karton-Nr. 6565
 ML KR 7 1803, 1804 Karton-Nr. 6683

ML KR 7 1806, 1807 Karton-Nr. 6684
 ML KR 7 1811 Karton-Nr. 6685
 ML KR 7 1812, 1817, 1818 Karton-Nr. 6686
 ST KR 7 1799, 1801 Karton-Nr. 6697
 ST KR 7 1802 Karton-Nr. 6698
 ST KR 7 1805, 1806 Karton-Nr. 6700
 ST KR 7 1807, 1808 Karton-Nr. 6701
 ST KR 7 1809, 1810 Karton-Nr. 6702
 ST KR 7 1813 Karton-Nr. 6704
 ST KR 7 1814 Karton-Nr. 6705
 ST KR 7 1815, 1816 Karton-Nr. 6706
 ML KR 8 1789, 1802 Karton-Nr. 6719
 ML KR 8 1803, 1804 Karton-Nr. 6720
 ML KR 8 1807, 1808 Karton-Nr. 6721
 ML KR 8 1810–1812 Karton-Nr. 6722
 ST KR 8 1791, 1792 Karton-Nr. 6727
 ST KR 8 1793, 1794 Karton-Nr. 6728
 ST KR 8 1795–1797 Karton-Nr. 6729
 ST KR 8 1807 Karton-Nr. 6733
 ST KR 8 1808 Karton-Nr. 6734
 ST KR 8 1810, 1811 Karton-Nr. 6736
 ML Dragoner-Regiment (DR) Nr. 1 1772 Karton-Nr. 6751
 ML DR 1 1775 Karton-Nr. 6752
 ML DR 2 1802 Karton-Nr. 6815
 ML DR 3 1792 Karton-Nr. 6862
 ML, RL DR 3 1808, 1810, 1811 Karton-Nr. 6869
 ST DR 3 1795, 1796 Karton-Nr. 6890
 ST DR 3 1797, 1798 Karton-Nr. 6891
 ML DR 4 1806 Karton-Nr. 6923
 ML DR 5 1811 Karton-Nr. 6975
 ST DR 5 1810 Karton-Nr. 6993
 ML, RL DR 6 1798, 1802, 1803 Karton-Nr. 6998
 ML DR 6 1807 Karton-Nr. 6999
 ML DR 6 1811 Karton-Nr. 7000
 ST DR 6 1801, 1802 Karton-Nr. 7004
 ST DR 6 1807, 1808 Karton-Nr. 7007

ML Chevauxlegers-Regiment (ChR) Nr. 1 1803, 1804 Karton-Nr. 7030
 ST ChR 1 1792, 1793 Karton-Nr. 7043
 ST ChR 1 1794 Karton-Nr. 7044
 ML ChR 2 1819 Karton-Nr. 7070
 ST ChR 3 1796 Karton-Nr. 7116
 ST ChR 3 1807 Karton-Nr. 7122
 ML ChR 4 1811 Karton-Nr. 7145
 ST ChR 4 1809 Karton-Nr. 7171
 ML Husaren-Regiment (HR) Nr. 2 1811 Karton-Nr. 7355
 ST HR 2 1810 Karton-Nr. 7372
 ML HR 4 1811 Karton-Nr. 7449
 ST HR 4 1809 Karton-Nr. 7470
 ST HR 5 1813 Karton-Nr. 7501
 ST HR 5 1815 Karton-Nr. 7503
 RL HR 6 1799 1. Teil Karton-Nr. 7537
 ST HR 6 1798, 1799 Karton-Nr. 7568
 ST HR 8 1809 Karton-Nr. 7652
 ML Ulanen-Regiment (UR) Nr. 1 1806 Karton-Nr. 7828
 ST UR 1 1809 Karton-Nr. 7848
 ML UR 2 1804 Karton-Nr. 7861
 ML UR 2 1811 Karton-Nr. 7863
 ST UR 2 1810 Karton-Nr. 7880
 ST UR 2 1812 Karton-Nr. 7882
 ML UR 3 1803 Karton-Nr. 7891
 ML KR Czartoryski 1792 Karton-Nr. 11.507
 ML KR Zeschwitz 1778–1781 Karton-Nr. 11.530
 ML KR Zeschwitz 1792 Karton-Nr. 11.533
 ST KR Zeschwitz 1794 Karton-Nr. 11.547
 ST KR Zeschwitz 1797, 1798 Karton-Nr. 11.549
 ST KR Zeschwitz 1801 Karton-Nr. 11.551
 ML KR Anspach 1792 Karton-Nr. 11.563
 ML KR Anspach 1777–1780 Karton-Nr. 11.559
 ML, RL KR Anspach 1789, 1791, 1792 Karton-Nr. 11.563
 ST KR Anspach 1791 Karton-Nr. 11.575
 ST KR Anspach 1792, 1793 Karton-Nr. 11.576
 ST KR Anspach 1796, 1797 Karton-Nr. 11.578

ST KR Anspach 1798, 1799 Karton-Nr. 11.579
 ST KR Anspach 1800 Karton-Nr. 11.580
 ST KR Anspach 1801 Karton-Nr. 11.581
 ST KR Anspach 1802 Karton-Nr. 11.582
 ST Kroatisch-Slavonisches (K-S) HR 1799 Karton-Nr. 11.718
 ST K-S HR 1800 Karton-Nr. 11.719
 Assentlisten (AL), TL Ulanenfreikorps (Ul. Fr. Kps.) Motschlitz
 1790 Nr. 11.752
 ST Ul. Fr. Kps. Motschlitz 1795 Karton-Nr. 11.755
 ML Staabs DR in Italien 1792 Karton-Nr. 11.777
 ST Staabs DR in Italien 1805 Karton-Nr. 11.791

Bestand: *Personalevidenzunterlagen, Karteien der Zentralstellen, diverser Truppenkörper und Anstalten*

QMQST – General-Quartiermeister- Stab 1800/1815
 (Alphabetische
 Dienstbeschreibung der Generalstabsoffiziere)

Bestandsgruppe: Versorgungsunterlagen

Bestand: *Offiziersheiratsbücher und Heiratskautionen*

Heiratsbuch – Officers Heiratsbuch 2. 1785 – 1810

Bestand: *Pensionsprotokolle Jüngere Reihe (PP)*

Generale I–II. Band (Bd.)

Oberste I. Bd.

Oberstlieutenants I. Bd.

Majore I–III. Bd.

Bestandsgruppe: Zentralstellen

Bestand: *Wiener Hofkriegsrat (HKR)*

HKR Akten 1830 CFHW 46

HKR Protocolla (Prot.) 1797 Dep. Lit. G 10460⁴⁰³

HKR Prot. 1797 Dep. Lit. G 10588

HKR Prot. 1826 F 1261

403 Az Udvari Haditanács protokollkönyvei esetében hivatkozásként az ügyiratszámot adjuk meg, nem pedig az oldalszámot, miután egy oldalon néha több irat is található.

II. Felhasznált irodalom

- A magyar huszár** – *A magyar huszár. A magyar lovaskatona ezer évének története.* Szerk.: Ajtay Endre–Péczy László. Budapest, é. n. [1936.]
- ADB** – *Allgemeine Deutsche Biographie.* 1–56. Leipzig, 1875–1912.
- Amon, 1880.** – Amon von Treuenfest, Gustav Ritter: *Geschichte des k.k. Huszaren-Regimentes Alexander Freiherr v. Koller Nr. 8. Von seiner Errichtung 1696–1880.* Wien, 1880.
- Amon, 1882.** – Amon von Treuenfest, Gustav Ritter: *Geschichte des k.k. Huszaren-Regimentes Freiherr von Edelsheim-Gyulai Nr. 4. Von seiner Errichtung 1734–1882.* Wien, 1882.
- Amon, 1885.** – Amon von Treuenfest, Gustav Ritter: *Geschichte des k.k. Feldmarschall Graf Radetzky Huszaren-Regimentes Nr. 5.* Wien, 1885.
- Amon, 1886.** – *Geschichte des k. k. Dragoner-Regimentes Feldmarschall Alfred Fürst zu Windisch-Graetz Nr. 14.* Wien, 1886.
- Amon, 1892** – Amon von Treuenfest, Gustav Ritter: *Geschichte des kaiserl. und königl. Husaren-Regimentes Nr. 10. Friederich Wilhelm III. König von Preussen. Zum 150 jährigen Regiments Jubiläum.* Wien, 1892.
- Amon, 1893.** – Amon von Treuenfest, Gustav Ritter: *Geschichte des k.k. Husaren-Regimentes Nr. 3. Feldmarschall Andreas Graf Hadik von Futak.* Wien, 1893.
- Bagi** – Bagi Zoltán Péter: *A császári-királyi mezei hadsereg a tizenöt éves háborúban. Hadszervezet, érdekérvényesítés, reformkísérletek.* Budapest, 2011.
- Barcy** – Barcy Zoltán: *Évszázadok egyenruhái.* Budapest, 1991.
- Berkó** – Berkó István: *A magyar huszárság története.* Budapest, 1918.
- Bona, 2000.** – Bona Gábor: *Tábornokok és törzstisztek az 1848/49. évi szabadságharcban.* 3. átdolg., jav. kiad., Budapest, 2000.
- Csikány** – Csikány Tamás: *Az európai hadművészet a harmincéves háborútól a XIX. század végéig.* Budapest, 2001.
- Dedekind** – Dedekind, Franz: *Geschichte des k. k. Kaiser Franz Joseph I. Dragoner-Regimentes Nr. 11, von seiner Errichtung, 20. Dezember 1688, bis 6. Mai 1879.* Wien, 1879.
- Denison** – Denison György: *A lovasság története. A legrégibb időkől a jelenkorig.* Ford. Szeles Dénes. Budapest, 1884.
- Doromby-Reé** – *A magyar gyalogság.* Szerk.: Doromby József–Reé László. Budapest, é. n.

- Dragoner-Regiment Nr. 5. – Das kais. u. kön. Dragoner-Regiment Nikolaus I. Kaiser von Rußland Nr. 5 von der Errichtungs-Periode (1721) bis in die Gegenwart.* Marburg a. d. Drau, 1893.
- Erinnerungen an Latour – Erinnerungen an den k. k. Feldzeugmeister und Kriegsminister Theodor Grafen Baillet von Latour.* Graz, 1849.
- Familienkalender – Familienkalender auf das Schaltjahr 1796, welcher ein alphabetisches Verzeichniß der hohen adelichen Standesgeschlechter des Königreichs Böhme, derselben gegenwärtige Abstammlinge, begleitende Chargen, besitzende Herrschaften und Güter, dann neugestochene Wappen enthält.* Prag, é. n.
- Flóra** – Flóra Ágnes: „Amely ebet ez elött mostál, most is azont mosd”. Egy 16. századi fűdőházi jelenet érdekességei. In: Korunk, 21. (2010. október) 10. sz. 22–27. o.
- Förster-Hoch-Müller** – Förster, Gerhard-Hoch, Peter-Müller, Reinhold: *Uniformen europäischer Armeen.* Berlin, 1978.
- Gatti** – Friedrich Gatti: *Geschichte der K. und K. Technischen Militär-Akademie.* Erster Theil: *Geschichte der k. k. Ingenieur- und k. k. Genie-Akademie.* 1717–1869. Wien, 1901.
- Gemmel-Flisbach** – Gemmel-Flisbach, Max Freiherrn von: *Album des kaiserl. königl. Theresianums (1746–1880). Verzeichniss sämtlicher Angehörigen der k. k. Theresianischen Akademie (ehemals k. k. Theresianische Ritter-Akademie) von der Gründung durch die Kaiserin Maria Theresia im Jahre 1746 bis zum Schlusse des I. Semesters 1880 mit kurzen biographischen Daten.* Wien, 1880.
- Gesch. DR 2. – Geschichte des Dragoner-Regimentes Graf Paar Nr. 2. von seiner Errichtung bis zur Gegenwart 1672–1891.* Olmütz, 1895.
- Gesch. UR 8. – Geschichte des k. k. achten Uhlanen-Regimentes Erzherzog Ferdinand Maximilian. Von seiner Errichtung 1718 bis August 1860.* Wien, 1860.
- Gothaischer Hof-Kalender** – Gothaischer genealogischer Hof-Kalender auf das Jahr 1830. Gotha, é. n.
- Gömöry** – Gömöry Gusztáv: *A magyar nemesi fölkelések, 1797 és 1800–1801.* In: Hadtörténelmi Közlemények, 1. (1888) 47–63. o.
- Gramm** – Gramm, Ernst Rainer: „Der unglückliche Mack“. „Aufstieg und Fall des Karl Mack von Leiberich“. Universität Wien, 2008. Dissertation
- Hadtudományi Lexikon – Hadtudományi Lexikon M–Zs.* Főszerk. Szabó József. Budapest, 1995.
- Haythornthwaite-Fosten** – Haythornthwaite, Philipp-Fosten, Brian: *Austrian Army of the Napoleonic Wars (2): Cavalry. (Osprey Men-at-Arms Series)* London, 1986.

- Hellebronth** – Hellebronth Kálmán: *A magyar testőrségek névkönyve. 1760–1918.* Budapest, é. n. [1939.]
- Hessen-Casselischer Staats-Calender** – *Hochfürstl. Hessen-Casselischer Staats- und Adreß-Calender auf das Jahr Christi 1774.* Cassel, é. n.
- Hirtenfeld** – Hirtenfeld, J[aromir]: *Der Militär-Maria-Theresien-Orden und seine Mitglieder.* I–IV. Wien, 1857.
- Hof-Schematismus** – *Hof- und Staats-Schematismus der röm. kaiserl. auch kaiserl.-königl. und erzherzoglichen Haupt- und Residenz-Stadt Wien.* Wien, 1775–1804.
- Jäger-Sunstenau** – Jäger-Sunstenau, Hanns: *Die Ehrenbürger und Bürger ehrenhalber der Stadt Wien.* (Forschungen und Beiträge zur Wiener Stadtgeschichte, 23) Wien, 1992.
- Kempelen** – Kempelen Béla: *Magyar nemes családok.* I–XI. Budapest, 1911–1932.
- Kincses** – Kincses Katalin: *A soproni fürdők a kora újkorban.* In: *Aetas*, 12. (1997) 1. sz. 17–48. o.
- Kneschke: Adels-Lexicon** – Kneschke, Ernst Heinrich: *Neues allgemeines Deutsches Adels-Lexicon, I–VIII.* Leipzig, 1859–1868.
- Král** – Král von Dobrá Voda, Adalbert Ritter: *Der Adel von Böhmen, Mähren und Schlesien. Genealogisch-heraldisches Repertorium sämtlicher Standeserhebungen, Prädicate, Beförderungen Incolats-Ertheilungen, Wappen und Wappenverbesserungen des gesamten Adels der Böhmischen Krone.* Prag, 1904.
- Krieg gegen die Französische Revolution** – *Geschichte der Kämpfe Österreichs. Kriege unter der Regierung des Kaisers Franz. Krieg gegen die Französische Revolution 1792–1797, I.* Wien, 1905.
- Leitner** – Leitner von Leitnertreu, Th. Ig.: *Ausführliche Geschichte der Wiener-Neustädter Militär-Akademie. Nebst einem Anhang über die Leistungen derselben durch ihre Zöglinge in der Armee und vor dem Feinde.* Hermannstadt, 1852.
- Libri regii** – *Libri regii* – *Királyi könyvek 1527–1918.* Budapest, Arcanum, MOL, 2006. [DVD-ROM]
- Magyar nemzetségi zsebkönyv, 1905.** – *Magyar nemzetségi zsebkönyv. Második rész. Nemes családok.* Budapest, 1905.
- Megerle, 1822.** – Megerle von Mühlfeld, Johann Georg: *Österreichisches Adels-Lexikon des achtzehnten und neunzehnten Jahrhunderts.* Wien, 1822.
- Megerle, 1824.** – Megerle von Mühlfeld, Johann Georg: *Ergänzungsband zu dem Österreichischen Adels-Lexikon des achtzehnten und neunzehnten Jahrhunderts.* Wien, 1824.

- Meraviglia-Crivelli** – Meraviglia-Crivelli, Rudolf Johann Graf: *Der böhmische Adel*. Nürnberg, 1886.
- Meyer-Ott** – Meyer-Ott, Wilhelm: *Johann Konrad Hotz, später Friedrich Freiherr von Hotze, k. k. Feldmarschalllieutenant*. Zürich, 1853.
- Meynert** – Meynert, Hermann: *Geschichte der k. k. österreichischen Armee, ihrer Heranbildung und Organisation, so wie ihrer Schicksale, Thaten und Feldzüge von der frühesten bis auf die jetzige Zeit*. I–IV. Bd. Wien, 1852–1854.
- MS** – *Oesterreichischer Militär-Almanach; Schematismus der Oesterreichisch-Kaiserlichen Armée; Militär-Schematismus des österreichischen Kaiserthumes*. Wien, 1790–1914.
- Nagy-L. István** – Nagy-L. István: *A császári-királyi hadsereg, 1765–1815. Szervezettörténet és létszámviszonyok*. Pápa, 2013.
- Nägele** – Nägele, Hans: 1799. *So starb General Hotze. Die entscheidenden Kämpfe gegen Napoleon im Rheinthale*. In: *Unser Rheintal*, 36. (1979) 57–59. o.
- ÖBL** – *Österreichisches Biographisches Lexikon, 1815–1950*. I–XII. Herausgegeben von der Österreichischen Akademie der Wissenschaften. I–III: Graz–Köln, IV–XII.: Wien–Graz–Köln, 1957–2005.
- Pallas** – *A Pallas Nagy Lexikona. Az összes ismeretek enciklopédiája tizenhat kötetben*. I–XVI. kötet. Budapest, 1893–1897.
- Paskovits** – Paskovits, Emil: *Die erste Arcierenleibgarde seiner Majestät, des Kaisers und Königs. Ein Rückblick auf ihre hundertfünfzigjährige Geschichte*. Wien 1914.
- Pizzighelli, 1897.** – Pizzighelli, Cajetan: *Geschichte des k. u. k. Husaren-Regimentes Wilhelm II. König von Württemberg Nr. 6 (1734–1896)*. Rzeszow, 1897.
- R. Kiss** – *Az utolsó nemesi felkelés századik évfordulója emlékére*. Szerk.: R. Kiss István. I–II. köt. Budapest, 1909.
- Reiszig** – Reiszig, Endre: *Pozsony vármegye nemes családai*. In: *Pozsony vármegye*. Pozsony sz. kir. város, Nagyszombat, Bazin, Modor és Szentgyörgy r. t. városok. Budapest, é. n.
- Reithofer** – Reithofer, Franz Dionys: *Kleine Chronik der Königlich-Baierischen Haupt- und Universitäts-Stadt Landshut. Von der Erbauung derselben an bis auf unsere Zeit, nämlich vom J. 1204 bis 1810*. Landshut, 1811
- Safáry-Zachar** – Safáry Endre–Zachar József: *Nyolcvan nyár nyeregben. Skutéry László huszár zászlótartó élete*. Budapest, 1992.
- Schmidt-Brentano, 2006.** – Schmidt-Brentano, Antonio: *Kaiserliche und k.k. Generale (1618–1815)*. Österreichisches Staatsarchiv, 2006. (<http://www.austria.gv.at/DocView.axd?CobId=18890>, letöltve: 2007. február 3.)

- Schmidt-Brentano, 2007.** – Schmidt-Brentano, Antonio: *Die k. k. bzw. k. u. k. Generalität 1816–1918*. Österreichisches Staatsarchiv, 2007. (<http://www.austria.gv.at/DocView.axd?CobId=23130>, letöltve: 2008. január 5.)
- Smola** – Smola, Karl von: *Das Leben des Feldmarschalls Prinzen Friedrich Franz Xavier zu Hohenzollern*. Wien, 1845.
- Staats-Calender – Kayserlich- und Königlicher, Wie auch Erz-Herzoglicher, Dann dero Haupt- und Residenz-Stadt Wien Staats- und Standes-Calender*. Wien, 1702–1774.
- Strobl** – Strobl Edl. von Ravelsberg, Ferdinand: *Geschichte des k. und k. 12. Dragoner-Regiments seit seiner Errichtung bis zur Gegenwart, 1798–1890*. Wien, 1890.
- Svoboda** – Svoboda, Johann: *Die Theresianische Militär-Akademie zu Wiener-Neustadt und ihre Zöglinge von der Gründung der Anstalt bis auf unsere Tage*. I. Wien, 1894.
- Taschenbuch der freiherrliche Häuser** – *Gothaisches genealogisches Taschenbuch der freiherrlichen Häuser auf das Jahr 1868*. Achtzehnter Jahrgang. Gotha, 1868.
- Theimer** – Theimer, Alexander: *Geschichte des k. k. 7. Uhlanen-Regimentes Erzherzog Karl Ludwig von seiner Errichtung 1758 bis Ende 1868*. Wien, 1869.
- Thürheim** – [Thürheim, Andreas:] *Die Reiter-Regimenter der k.k. österreichischen Armee*. I–III. Wien, 1862–1863.
- Thürheim**: *Gedenkblätter – Thürheim, A[ndreas]: Gedenkblätter aus der Kriegsgeschichte der k. k. Oesterreichischen Armee*. I–II. Wien und Teschen, 1880.
- Tomaschek** – Tomaschek, Eduard Freiherr von: *Geschichte des K. K. Dragoner-Regiments No. 8. Generalleutenant und Feldmarschall Graf von Montecuccoli, Reichsfürst und Herzog von Melfi von dessen Errichtung 1617 bis zum Jahre 1888*. Wien, 1889.
- Traeger** – Traeger Ernő: *Az első magyarországi gyorsírási tankönyv soproni vonatkozásai*. In: Soproni Szemle, 12. (1958) 2. sz. 51–57. o., 3. sz. 25–29. o.
- Urrisk-Obertyński** – Urrisk-Obertyński, Rolf M.: *Die k. u. k. Leibgarden am österreichisch-ungarischen Hof, 1518–1918*. Graz, 2004.
- Victorin, 1879.** – Victorin, Josef: *Geschichte des k. k. siebenten Dragoner-Regimentes Herzog Wilhelm von Braunschweig von seiner Errichtung 1663 bis zum Ende Mai 1879*. Wien, 1879.
- Wengen** – Wengen, Friedrich von der: *Geschichte des k. k. österreichischen 13. Dragoner-Regimentes Prinz Eugen von Savoyen*. Brandeis, 1879.
- Wenke, 1895.** – Wenke, Ernst: *Geschichte des k. u. k. Böhmischen Dragoner-Regimentes Kaiser Franz*. Rakovpotok, 1896.

- Wiener** – Wiener: *Das Corps des FML Friedrich Freiherr von Hotze im Feldzuge 1799*. In: Mittheilungen des k. k. Kriegs-Archivs, 1884. 88–117, 239–265. o.
- Wrede** – Wrede, Alphons Freiherr von: *Geschichte der k. und k. Wehrmacht. Die Regimenten, Corps, Branchen und Anstalten von 1618 bis Ende des XIX. Jahrhunderts*. I–V. Bd. Wien, 1898–1905.
- Wurzbach** – Wurzbach, Constantin: *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich, enthaltend die Lebensskizzen der denkwürdigen Personen, welche 1750 bis 1850 im Kaiserstaate und in seinen Kronländer gelebt haben*. I–LX. Wien, 1865–1880.
- Zachar, 1990.** – Zachar József: *Csaták, hadvezérek, katonák a XVIII. században*. Budapest, 1990.